

Promontorium Polgári Casino

Alapítva: 2006

CIVIL ALBUM 2012

www.promontoriumcasino.hu

Törley gyár Budafokon

Kutyavilla a Duna-parton

Sacelláry-kastély

Péter Pál utca

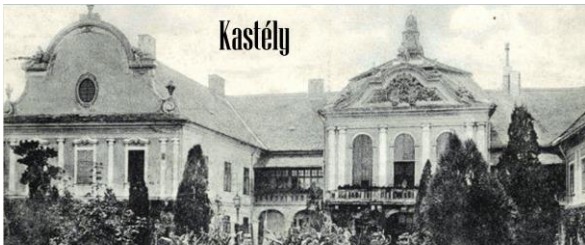

Barlanglakás

Kossuth Lajos utca

Szerkesztette: Döbrönte Katalin.

Közreműködött: Farkas Balázs, Dr. Mészáros Péter, Dr. Schütt Margit.

Fotóanyag: Farkas Balázs, Bakó Károly képeslap gyűjteményének felhasználásával.

A gondolatokhoz kapcsolódó illusztrációt, képanyagot a szerzők biztosították: Kanyó Ferenc, Darvas Kata, Klauzál Gábor Társaság, Varga Mónika, Kelemen Eörs, Györkös Natália, Kalmár Béla.

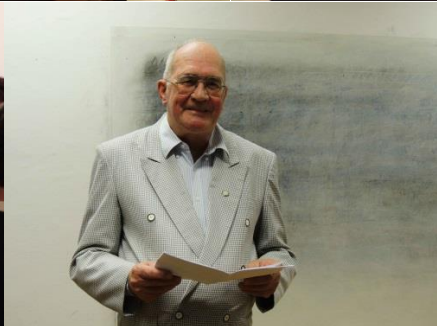
Kiadja: Promontorium Polgári Casino.

Elnök: Dr. Mészáros Péter.

A kiadvány jogtulajdonosa a Promontorium Polgári Casino.

Készült Budapest XXII. Kerület, Budafok-Tétény Önkormányzatának támogatásával.

Budafok-Tétény, 2013. március

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő	7
Bevezetés	8
Interjú Garbóci Lászlóval és Bartos Mihállyal	9
B. Walkó György: Szembenéz velünk a Duna	17
Janzsó János: Budafok-Szombathely-Magyarország	18
Interjú Mészáros Péterrel és Schütt Margittal	20
Varga Mónika: Közösségi térré vált a könyvtár	26
Rumi Imre: „A víz szalad, a kő marad”	30
Interjú Szigeti Zoltánnal	32
Fodor Tamás: Kulturális környezetünk, ahol élünk	37
Farkas Balázs: Visszfény	39
Interjú Lázár Imrével, Szántó Tamással és Pázmándi Péterrel	41
Kelemen Eörs: A Lasz gallner napló	50
Kuminka Györgyné - civil gondolatok	52
Interjú Kolláthné Hollóssy Ritával és Sarnóczay Györggyel	53
____Somfai Ágnes: Gondolkodjunk globálisan, cselekedjünk lokálisan: figyeljünk egymásra és lakókörnyezetünkre!	62
Özv. Szikra Péterné - civil gondolatok	63
Interjú Pelikán Imrével, Kutas Endrével és Major Annával	64
Darvas Kata: A Mi Dunánk	69
Kalmár Béla: Egy „gyüttment” a Lehel utcából	72
Interjú László Évával és Kludák Erzsébettel	74
Kanyó Ferenc: Budafok-Tétény egy művésztanár szemével	79
Interjú Hervai Istvánval	83
Magyar Zoltán (budafoki lakos) – civil gondolatok	86
Diebel Dietrich: Mit keres egy csillaghegyi Budafokon?	88
Interjú Dobos Károllyal	90
Tóth Avanti Péter és Györök Natália: SZŐLŐSKERT	96
Danyilakis Kata: Hogy ki vagyunk?	97
Interjú Kaintz Reginával és Filotás Viktóriával	99
Pállay Jóska: Mit keresnek a művészek a civil mozgalomban?	104
Döbrönte Katalin: Civil közösségépítés, közösségfejlesztés	106
Schütt Margit: Civilek a városért	109

Köszöntő

Kedves Barátunk,

Örülök, hogy kezébe került albumunk, mellyel célunk elsődlegesen az volt, egy kis keresztmetszetet adjunk a kerület igen gazdag civil életéről. A civil szervezetek a társadalom alapszövetét próbálják megadni, erősíteni, nélkülük valóban csak térkép lenne e táj, és pusztán alvóváros volna kerületünk. Valójában egy maroknyi ember, néhány tucatnyian, talán százan vannak azok, akik a mozgatók, az aktív szervező munkát látják el szervezeteinkben, eredményük, hatásuk azonban igen nagy, sok ezren, gyakran az egész helyi közösség, és vendégeink is élvezhetik a munka pozitív hozadékát. Itt a jóval a rendszerváltozás előtt már itt lévő és működő helytörténészeinktől, városvédőinktől az utóbbi években igen aktív és eredményes Klauzál Társaságig, a helyi értékeket felmutató és érdekeket védő polgári köröktől a környezet és természetvédelemben dolgozó szervezetig terjed a spektrum.

A civil szervezetek, a civil közösség feladata ugyanakkor a helyi közhatalommal, a választott önkormányzattal való partnerség, együttműködés, egyfajta civil kontroll, jelzések, javaslatok formájában a mindenkorinak, a civil társadalom szempontjai megjelenítése a politikai, vagy fiskális szempontok mellett. Ennek is lehet színtere a közelmúltban elindult Civil Konzultációs Tanács.

A Budafok 300-as évforduló is alkalmat adott egy kis összegzésre, interjúk formájában néhány meghatározó civil személyiségünkkel, amit a 300 év 300 gondolat mottó mentén keletkezett, és hozzánk eljutott írások egészítenek ki, helyi civilektől, tanároktól, művészekről.

Fogadják szeretettel, érdeklődéssel ezt a kis gyűjteményt, és keressék civil szervezeteinket, programjainkat, és lehetőség szerint segítsék munkájukat.

Budafok, 2013. március

Mészáros Péter
elnök
Promontorium Polgári Casino
Kerületi Civil Konzultációs Tanács

Bevezetés

Az alábbi kiadvány a Promontorium Polgári Casino gondozásában jelenik meg, és célja, hogy a Budafok-Tétényi civil közösségi életnek egy szubjektív metszetét adja. A kiadvány nem vállalkozhatott többre, de kevesebbre sem, minthogy egy gondolati és hangulati színfoltját adja városunknak.

Részben interjúkat közlünk benne jelentős kerületi civil szervezetek vezetőivel, képviselőivel. Ezek az interjúk bemutatják a város sokszínűségét, az itt élők összetartozását, együttműködését. Ezek az interjúk sok mindent elárulnak Budafok-Tétényről, az egyes városrészeiről, a városrészekről független kulturális, művészeti életéről. De ezek az interjúk sem lehetnek teljesek. Egy adott pillanatban lezajlott beszélgetések, melyek az akkor felmerült gondolatokat, eseményeket közlik. Olyan történeteket mesélnek el, melyek lehet, hogy egy hivatalos antológia, vagy civil jegyzék sorain nem kaphatnának helyet. Azonban ezek azok a történetek, melyek a civil élet lelkét, és élményét nyújtják.

Rengeteg beszélgetés, előadás, eszmecsere zajlik a kerületi közösségi életben. Olyan értékek ezek, melyek részét képezik ma még a jelen civil hálózatának, és az évek múlásával hagyománnyá, történelemmé válnak. Mindet lejegyezni lehetetlen, de minél többet megörökíteni kötelességünk. Ezért felkértünk sokakat, osszák meg velünk gondolataikat. Az interjúk között ezek az írások találhatóak. Valamilyen módon mindegyik kötődik Budafok-Tétényhez. Van aki a városhoz kapcsolódik, van aki a kultúra és művészetek jelentőségét fogalmazza meg a civil közéletben, és van aki elmeséli, miért is jó itt élni.

A kiadvány gondolatát több elképzelés is ösztönözte. Meghatározta a 2012-es tricentenáriumi évforduló, mely egy pillanatra megállásra késztetett bennünket, mindenkit, aki ebben a kiadványban megjelenik. Elgondolkoztunk azon, mit is mond, mit üzen számunkra ez a települési história, mik azok a hagyományok, kötődések, amik meghatározzák azoknak az életét, akik itt születtek, netán szüleik, nagyszüleik is itt éltek, vagy akik nem itt születtek, de ideköltözve budafokiakká és tétényiekké váltak. A 2012.évi tricentenáriumi évforduló lehetőséget kínál arra is, hogy megfogalmazzuk gondolatainkat, mit jelent számunkra Budafok akár visszanézve a történelmi távlatokba, akár előretekintve a jövőbe. Felelősségünk is van ebben, hiszen 10 emberöltő múlva visszatekintve a 2012-es év megfogalmazott gondolatait fognak hidat jelenteni a jelenlegi és az akkori budafoki közösség között.

A kiadvány nem lehet teljes. Nagyon sokan vannak, akik az itt megszólalókon túl is sokat tesznek a kerület közösségéért. Már vannak további anyagaink, melyek a folytatásra szólítanak fel. Egy ilyen jellegű kiadványt lezárni, befejezni nem lehet, csak elkezdni és bővíteni.

Kérjük fogadják szeretettel ezeket az írásokat.

Döbrönte Katalin

Interjú Garbóci Lászlóval és Bartos Mihállyal

Garbóci Lászlóval, a Mihalik Sándor Helytörténeti Kör vezetőjével és Bartos Mihállyal, a Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény Munkacsoportjának vezetőjével beszélgetünk. Városunk két meghatározó személyisége, ha helytörténeti jellegű kérdések merülnek fel. Évtizedek óta a kerület történetének szentelik idejüket és energiájukat.

Casino: Garbóci László azon kevés civil szervezet vezetői közé tartozik, aki tősgyökeres budafoki. Ő még elmondhatja magáról, hogy Budafokon született és születése után néhány hónappal kapcsolták Budafokot a fővároshoz. Mióta veszel részt a helyi civil közéletben, és mi motivált ebben?

Garbóci László: 1983-ban jött egy felkérés a Tanács Művelődési Osztályától, hogy az Udvarhelyi István, az Árpád utcai iskola történelem tanára által gyerekek részére vezetett régészeti szakkört ki kellene bővíteni egy helytörténeti lokálpatrióta körre, még hozzá felnőttek részvételével. Losics Ferenc régész barátommal kaptunk felkérést ennek a körnek a vezetésére. Hivatalosan 1983 szeptemberében alakult meg a XXII. kerületi Helytörténeti Kör, ma már Mihalik Sándor Helytörténeti Körnek hívják. Budafok múltjának tudományos kutatásával az 1902-ben Budafokra helyezett Mihalik Sándor foglalkozott először, akit akkor a Polgári Iskola igazgatójává neveztek ki. Majd a Polgári Iskola szétválásakor 1912-ben a Leányiskola igazgatója lett, és a Leányiskolában is tanította Budafok történetét.

A civil szerveződéshez az a tapasztalat vitt közel, hogy az utóbbi fél évszázad, vagy hatvan év sajnos a közösség fokozatos leépüléséről szólt. Még a két világháború között is egységes volt a közösség, beleértve a tősgyökeres 18. században letelepült német ajkú lakosságot, akik az időközben házasodás, szakma, vagy egyszerűen csak érdeklődés, helyszimpátia révén idetelepült úgynevezett bevándorlókkal nagyon jó kapcsolatot alakítottak ki. Ez a jó kapcsolat valamikor a II. világháború végével megszakadt. 1946-1947-ben a kitelepítés érintette a német ajkú lakosok leszármazottait. 1951-ben a második nagy csapás éri ezt a civil polgári társadalmat, mert a polgári értékeket képviselő emberek jelentős részét internálták. Ezt a folyamatot zárta le az, hogy Budafok városközpontját 1969-1970-ben ledózerolták. Majd felépültek a tízemeletes panelházak, például a Leányka utcai szalagház. Ennek során tudatos lakosságcserét hajtottak végre. A budafokiakat elvitték Újpestre, az újpestit elvitték Csepelre, a csepelit Kőbányára, a kőbányait hozták Budafokra. Ezzel megszakadt a kontinuitás, a beköltöztetettek már nem érezték magukénak a települést, így gyakorlatilag gyökértelenné váltak. Ezt a három eseményt érzem úgy, ami a régi társadalmat fölbontotta. Gyakorlatilag, ha visszatekintünk Budafok háború előtti múltjára, gyűjtésünk alapján több mint 60 vendéglő és kocsmá volt. Nem véletlenül szüntették meg ezeket a helyeket, hiszen ezekben a vendéglőkben voltak a civil polgári kezdeményezések összefüggéseinek törzsszabványai, rendszeres találkozóhelyek voltak, és a legkülönbözőbb civil szerveződések alakultak. Voltak, akik gyerekekkel foglalkoztak, voltak, akik Budafok város közéletét próbálták megjavítani, és voltak, akik a Budafokon élő művészek pályáját igyekeztek egyengetni akár úgy, hogy kiállításokat szerveztek részükre, illetve anyagilag támogatták a képzőművészeti alkotások elkészítését. Az 1960-as évekre ez a rendszer totálisan megszűnt. Az úrt azzal töltötték be, hogy közösségi házakat építettek, amiket művelődési központoknak

hívtak. Itt részben jó programok voltak, de a régi világ közösségi összefogását soha nem tudták visszahozni. Budafokon volt vagy 60 szervezet a hentesektől kezdve a kádármesterek szerveződéséig, a pedagógusok összefogása, vagy egyházon belül a Szív Gárdától kezdve a Cserkészeken keresztül még sok minden. Amikor a város érdeke úgy kívánta, össze tudtak fogni. A trianon tragédiát követően, az 1929-1933 közötti gazdasági válság során, a '20-as évek második felétől gyakorlatilag majdnem a II. világháború kezdetéig, Lengyelország lerohanásáig egy olyan intenzív fejlődés volt Budafokon, amit azóta sem sikerült megismételni. Egy karizmatikus polgármester állt a város élén, akit két alkalommal is egyhangúan választottak meg, és aki össze tudta fogni a közösséget, és Budafok ebből profitálni tudott. Kétségtelen, hogy akkor a város szerencsés helyzetben volt, hiszen az amerikai Speyer Bank Házból egy viszonylag nagy kölcsönt kapott Budafok. Iskolák, óvodák, kislakások épültek. Akkor indul meg Budafok nagyméretű csatornázása, az elektromos hálózat – amely egyébként már 1899 óta létezik – nagyarányú fejlesztése, bővítése, közparkok, közterületek rendezése. A korabeli fotókon látható, hogy a mai Savoyai tér, régi nevén Templom tér milyen szép rendezett volt. Tulajdonképpen ezt szeretnénk ma is, és bizonyosan van igény az összefogásra a civil szervezetekben.

Casino: Bartos Mihály, a Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény Munkacsoportjának vezetője nem tősgyökeres budafoki, ahogy tréfásan emlegetni szokta, felesége helybéli, és nászajándékként kapta tőle a legszebb ajándékot, Budafokot. Mikor is kapcsolódott be Budafokon a civil közösségi munkába?

Bartos Mihály: Valóban Pestújhelyről kerültem ide, ez átlósan pontosan ellentétes irányban van a főváros tengelyén. Viszont ott is ugyanúgy peremterületben nőttem fel, mint ahogy itt élek, hiszen Budafok is peremterület. Annak idején Pestújhely is önálló község volt, Budafok pedig önálló város. A peremterületi hagyományok és szokások nem voltak idegenek tőlem. Amire rácsodálkoztam a Pestújhelyi sík területéről ideköltözve, az Budafok dimbes-dombos területe volt. 1978-tól kezdtem figyelni az itteni értékekre, szépségekre, ebben az időben ismerkedtem meg Garbóci Laci barátommal. 1983-ban alakult meg a Budapesti Városvédő Egyesület, melynek jómagam is alapító tagja vagyok. Az 1983-as alapítás idején Budapesti Városszépítő Egyesület volt a bejegyzett név, mivel az akkori hatalom nem nézte jó szemmel, hogy védeni akarjuk a várost, legfeljebb szépíthettük. Ezen kompromisszummal indult el, viszont az egyesületen belül tematikus csoportok jöttek létre, amelyek az utcabútorokkal, a közlekedéssel, utcanevekkel, szobrokkal foglalkoztak, a fotósok elkezdtek feldolgozni az egyes városrészeket. Látva azt az ütemet, ahogyan ez haladt, és a lehetőségeket, többen – akik peremkerületiek voltunk –, hiányoltuk, hogy ebben az ütemben mire kiérünk, már nem lesz mit védeni a peremkerületekben. Ennek én hangot is adtam felszólalásomban 1987-ben. Ekkor javasoltam, hogy célszerű lenne kisebb, lokális területekre koncentrálni csoportok létrehozása, ezt Ráday Mihály támogatta, így 1987. május 20-án létrejött a Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény Munkacsoportja. Garbóci Lacival alapítói vagyunk ennek a csoportnak, én gyakorlatilag azóta vezetem ezt a csoportot. Amit célul tűztünk ki az az, hogy ismerjük meg a helyi értékeket, tárjuk fel, kutassuk őket, próbáljuk megmenteni, restaurálni, rekonstruálni, amit lehet, illetve hozzunk létre új értékeket. Ez nem csak az épített örökségre vonatkozik, hanem a kulturális és természeti értékeinkre is. Tehát minden olyanra, ami körülvesz minket. Ezzel a célkitűzéssel indult el a helyi csoportunk, ami nem önálló jogi személy, hanem a nagy egyesületnek egy aktív csoportja azóta is. 2012-ben ünnepeltük alapításunk 25. évfordulóját.

Casino: Hogyan érzékeltétek, milyen volt a fogadókészség, a nyitottság a lakosság részéről? Mekkora volt az érdeklődés a munkátok iránt, mennyire ismerték az emberek ezeket az értékeket, vagy pedig nektek kellett a figyelmet felhívni ezekre?

Bartos Mihály: Gyakorlatilag a kezdet kezdetén még abban a szerencsés helyzetben voltak a helytörténészek és mi magunk városvédők is, hogy még az úgynevezett nagy generációból elég szép számban éltek, igaz hogy már magas kort megérő emberek, akik ismerték a régi polgári Budafokot és nem csak gyerekként ismerték a két háború közti időszakot. Itt néhány nevet említenék, mint Pettenkoffer Béla bácsit vagy Törley Dezsőt, Dr. Pázmányi Györgyné Kecskés Klárát, de Szik Lászlót, Pázmándi Gábort is, Pálos Laci bácsit, akár Felker Győzőt is Budatétényből, tehát olyan embereket, akiknek még voltak emlékeik a két háború közti időszakról. Ők jöttek, jelentkeztek, és meséltek. Más civil szervezetk nemigen volt abban az időszokban. Nagyon sok olyan anyag, előadás hangzott el, amit ezek az emberek tartottak. Mi magunk is tettünk hozzá gondolatébresztőnek kutatási témákat, de igazából a legnagyobb kincs mindig az volt, amikor ezt ők kiegészítették, sőt önálló előadásokat tartottak. Például a Péter Pál utcáról Dr. Kalmár Zoltán, ami azért volt érdekes, mert Zoli bácsi ebben az utcában nőtt fel, édesanyja és édesapja a helyi közéletben markáns szerepet töltött be a polgári Budafokon, tehát Zoltán bácsi is tudott és ismert mindent itt a háború utáni évtizedekben is. Ezeknek az előadásoknak az anyagát zömében írásban is megkaptuk. Így például a Péter Pál utca és lakóiról készült kis füzetecskéhez, amit a Péter Pál utcai Polgári Kör adott ki, mi is tudtunk adni anyagot, amit Joó Ernő fel is tudott használni. Még sorolhatnánk hosszan, például az egészségügyről és a két háború közti Budafok polgári életéről Gálos Laci bácsi beszélt. Időközben kinyíltak a civil lehetőségek, és megalakultak már nem a kerületek egészét, hanem a kisebb lokális közösségeket összefogó szerveződések, és így nekünk is át kellett értékelni a munkánkat. Tematikusan válogathattunk azokból az értékekből, amelyeket kiemeltnek, vagy rendkívül fontosnak tartottunk valamilyen szempontból.

Garbóci László: A kezdetek kezdetekor valóban hihetetlen információ forrás volt a nagy öregek előadása, még akkor egy öreg levéltáros mondta nekem, hogy Lacikám ne felejtsd el, a levéltárban csak azt lehet megtalálni, amit leírtak és ami bekerült. Itt a mi nagy öregjeink többsége saját fiataalkori, gyerekkori élményeit mondta el, amik korábban nem kerültek lejegyzésre, és azt hiszem ezek unikális dolgok. 1984-ben egy borús őszi napon hirdettük meg az első helytörténeti sétát, az előadásokon túlmenően megpróbáltuk tény- és tárgyszerűen a még meglévő értékeket bemutatni egy séta keretében. A Szent Lipót Plébániatemplom volt az első kísérlet, elsőosztályú műemlékünk, mindenki ismeri. Döbbenetes volt, mikor az 500 fő befogadóképességű Szent Lipót Plébániatemplom zsúfolásig megtelt. Ez a létszám a templomban kezelhető volt, de a tematikus sétákon már nem, volt olyan alkalom, hogy 3-400 ember jött el. Rájöttünk, hogy tematikus sétákat kell vezetni, tehát külön Budafokon, külön Budatétényben, külön Nagytétényben, sőt Budafokon belül még tovább szakaszoltuk a várost, mint templomok, kastélyok, pincék, Péter Pál utca, mert önmagában is olyan értékeket hordoznak, és olyan apró dolgokra lehet felhívni a figyelmet, ami mindenféleképpen érdekli a közönséget. Ennek az volt az eredménye, hogy nagyon sok újonnan betelepült budafoki eljött, de olyan élményem is volt, mikor egy hölgy elmondta, hogy 58 éve él Svédországban, kötődése volt Budafokhoz, és szinte sírva mondta, hogy nagyon köszöni, mert bizonyos dolgok visszajöttek a gyerekkorából.

A személyes indíttatás nekem a helytörténeti kutatásokra két ágról indult, az egyik a családi vonatkozás, anyai nagymamám nagyon sokat mesélt a régi Budafokról, ugyanis az ő édesapja, Handl György Budafok nagyközség bírója volt. Ezek a történetek ragadtak meg engem

gyerekként, így a nagymama szinte csak ezeket a történeteket mesélte. A második nagyon szerencsés dolog az volt, hogy a Budai Nagy Antal Gimnázium utolsó humán osztályába jártam, tehát mi még heti öt órában intenzíven latint tanultunk, és olyan szenzációs történelem tanárunk volt, aki rávezetett arra, hogy érdemes a helytörténettel foglalkozni. 1965-ben a gimnáziumban megalakult egy történeti szakkör. Ennek keretében akkor még orsós magnókkal fölkerestük az akkor nyolcvan év fölötti idős embereket, riportot készíteni. A riportok során bármiről beszélhettek a háború előtti Budafokról. Ezek a '60-as évek közepén a nyolcvanas éveikben járó emberek mind az 1880-as évek táján születtek, tehát a 19-20. század fordulójáról, az I. világháborúval lezáródó boldog polgári békeidőkről tudtak beszélni. Budafoki borászatokról, pincészetekről nagyon sok anyagot gyűjtöttünk össze. Én sokáig kutattam, sajnos azóta a gimnáziumot kétszer bővítették, teljes felújítás volt, és az orsós magnókat és szalagokat kidobálták, pedig felbecsülhetetlen értékek voltak. Talán 25-30 darabot tudtam utólag megszerezni igen rossz állapotban. Néhány riportot páran kiírtak lapokra, amelyek nagyon érdekes dolgokat tartalmaznak. Van, aki azt mondja, hogy a helytörténeti munka önös hobbi. Lehet, de én csak két dolgot mondanék. Megkerestek az Amerikai Egyesült Államokból egy Amerikában elhalt személy budafoki örökösével kapcsolatban, és miután ők a régi címet, a nem magyarosított utcanévet adták meg, esélyük nem volt arra, hogy megtalálják a leszármazottakat. Egy példa: a '30-as évektől az '50-es évekig Budafokon nagyon gyakori családnév volt az első betelepülőktől a Niderkirch. Ennek a névnek viselői szerteágazó családjaik révén 1935-1947-ig lettek Nemesek, Nádasok, Nádudvariak, Nagyok, aminek már semmi köze az eredeti névhez. A háború előtti utca neveket leradírozták. Amikor Budafokot a fővároshoz csatolták, a régi királyokról, tudósokról, egyházi szentekről, politikusokról elnevezett utcák neveit megváltoztatták. Mikor Mancsi néni kiment 1932-ben Niderkirchnerként és a Boldogasszony útján lakott, ezekkel az adatokkal már nem lehetett megtalálni. Öt évvel ezelőtt közel éjfélkor Tel Aviból hívtak, egy ma már idős ember, akinek az édesapja pincevezető volt a háborúban. Már kutatta mindenhol és óriási szerencse volt, hogy valahogy eljutott a Fővárosi Levéltárba és ott valamelyik levéltáros kollégának eszébe jutott, hogy ha Budafokot keresi, akkor keresse meg a Garbóci Lacit. A lényeg az, hogy a 82 éves Mózes bácsi eljött a feleségével, elvittem a mai Király Pincébe, ahol az öreg sírva fakadt és elmesélte, hogy 5 éves korában ott állt, és azon az ászok kövön pofozta föl az apja, mert fölrúgott egy üvegbe kitett mintavételre szánt bort, és összetört az üveg és természetesen kifolyt a bor. Ezek lehet, hogy szubjektív és személyes dolgok, de én úgy érzem, ha tudtunk egy embernek segíteni és örömet okozni, akkor már valamit elértünk. Mert ma talán az a legnagyobb baja a társadalomnak – maradjunk egy kisebb közösségnél, csak Budafok-Téténynél – hogy ha az emberek tudnák tisztelni a másikat, tudnák mi az, hogy barátság, mi az, hogy szeretet, nem számítana, hogy ki milyen politikai nézetet vall, sokkal többre jutnánk közösen. Ezért is van nagyon sok értelme a civil szerveződéseknek.

Casino: Tudnátok-e példát mondani arra, hogy mik azok az emberi, illetve építészeti értékek, amelyekben olyan szerepek van, hogy megőriztük őket vagy emlékezni tudunk rá?

Garbóci László: Gyakorlatilag nem lehet kimondani, hogy ez a mi érdemünk, legfeljebb azt, hogy mi elkezdtünk valamit, vagy felhívtuk valamire a figyelmet, de nagyon sok szál kötődik össze. Mondok egy egyszerű példát. Kevesen tudják, hogy itt volt egyik nagyon régi emlékünknél, a Rózsavölgyi Madonna képoszlop félig földbe ásva. Sokan ismerték, volt benne egy kép, egyszerű nyomatok voltak fa keretben, hevenyészve betéve és ott állt magában a Honfoglalás út végén. Amikor a Fővárosi Önkormányzatnál már megszűnt Budapest önálló műemlékvédelme, ez már a '90-es rendszer átcímkezés után volt, a település értékvédelmi ügyosztálya szánt rá egy kis pénzt, és Szabó Péter szobrász restaurátor helyi művész kezébe adva a dolgot restaurálták az oszlopot.

Amikor elkezdtek az oszlopot restaurálásra előkészíteni, egyszerre kiderült, hogy a fele a földben van, hiszen a hosszú-hosszú évek alatt feltöltődött a környék. Amikor kiásták, kikutatták, látták, hogy a lábazatán a tükrös részen van gót betűs töredék, amit nem tudtak rekonstruálni a szobrász restaurátorok. Tóth Zsuzsanna művészettörténész germanista, most középiskolai nemzetiségi tanárnő, nagy Szent Lipót és Savoyai szakértő segített, ő tudta a szöveg megoldását. Igen ám, de ha már restaurálják a képoszlopot, akkor az ne hevenyészett legyen, segített egy másik jó barát, ifj. Bona István. Amikor a Szent Lipót templom restaurálása folyt még Dr. Bucsi László atya idejében, akkor az oltárképre is összeszedtük a pénzt kizárólag magánadományokból. Restauráltattuk a Szent Lipót oltárképet kerettel együtt, és ezt a munkát akkor ifj. Bona István és csapata végezte el. Annyira meg voltunk elégedve részben a személyével és az általa végzett munkával is, hogy rendeltünk tőle még egy képet – az elképzelésünk egy bajoros Madonna volt, tekintettel a sváb és magyar összetételű lakosságra. A Madonna leple kék, a fején a Szent Korona és a kezében kis Jézus: ennek alapján fogalmazódott képpé a Rózsavölgyi Madonna, ami az 1848-as képoszlopba került. A Szent Szabinából Halmos Ábel atya jött le megáldani ezt a képoszlopot. Ugyanígy felhívtuk a figyelmet, felfedtük, szerveztük a Törley Mauzóleum, a budafoki Szent Háromság oszlop, a nagytétényi Szent Háromság oszlop, a nagytétényi Nepomuki Szent János szobor és Gloriett ügyét.

Hadd tegyem még hozzá, hogy mennyire meg tudtunk mozgatni embereket és talán a legszélesebb összefogás példája az 1990-es évekre romokban heverő, az idén 250 éve felszentelt, gyönyörű budafoki Kálvária. Tudtuk, hogy hiába írunk az akkor még létező Budapesti Műemlék Felügyelőségnek, hiába keressük meg a frissen megalakult Önkormányzatot, nem fogják felújítani. Misi barátommal elmentünk a Budai Nagy Antal Gimnáziumba a Szent Lipót Plébánia templom Prohászka Ottokár Cserkész csapatának a fiataljaival és hat héten keresztül szombatonként kb. 70 m³ kommunális szemetet, szénport, hamut gyűjtöttünk össze a Kálváriánál, ennek elszállításához a tehergépkocsit Hajas Ervin biztosította, a sofőrt mi fizettük saját zsebből. Ahogy találtak a gyerekek egy kis darab követ, korpusz maradványokat, kereszt maradványt, a balusztrád, a kőmellvéd maradványát, mindent félre tettek. Szabó Péter szobrász restaurátor eljött, röviden elmondta a lényeget, tehát a gyerekeket próbáltuk oktatni is közben. Mi is mondtuk, hogy mi miért érték, miért műemlék. A fennmaradt szobor töredékeket, balusztrádtöredékeket beszállítottuk Szabó Péter műhelyébe, Misi barátom pedig összeállította az elvégzett munka értékét, ami 1992-ben több mint fél millió forintba jött ki. Nem számoltuk föl a fuvart, csak jelképesen írtuk oda, mert az önkormányzat ingyen vállalta, és így megindult az a közös kezdeményezés, ami mögé már odaállt az önkormányzat, odaállt a Budapesti Műemlék Felügyelőség, néhány személy magánadománya, és végül is több mint 5 millió forintból tökéletesen megújult a budafoki Kálvária. Ez ma is élő Kálvária, hiszen az egyházkerület zárandoklata egy évben két alkalommal is, valamint a Nagypénteki keresztútjárás a Kápolnától indulva több száz embert mozgat meg.

Bartos Mihály: Dr. Bucsi László atya idejében, 1993-1998 között elindult a templomnak a külső-belső tatarozása. Akkor mi készítettünk saját költségünkön 100 darab bronz sorszámozott érmét, díszdobozban és azt mondtuk, hogy 5000 Ft adományt kérünk egy ilyen érmeért, és felülfizetést elfogadunk. 546.000 Ft adomány jött össze. Névsorunk van, hogy mely sorszámu érmét ki milyen adományért váltotta meg, és utána ezt az összeget átadtuk Bucsi atyának, illetve a Szent Lipót Plébánia templom javára átutaltuk ezt az összeget és egy példányt átadtunk a névsorból, hogy kik voltak az adományozók. Hasonló adomány érmét verettünk 2003-ban. A Szent Lipót templomban az oltárképet már korábban restauráltattuk, az 1 millió forint volt abban az időben. Azt mondtuk, hogy a 250. évfordulóra, ami 2005-ben volt esedékes, hogy a Mária Terézia által

adományozott, a templom felszentelésekor már álló oltárt, illetve az oltáron lévő fa szobrokat restauráljuk, és erre verettünk 2000 db érmét. Ezeket kis kapszulában árultuk a templom előtt, minden hétvégén 1000 forintért. A pénz összejött, az évfordulóra gyönyörű szépen a kerületben élő Györök Natália faszobrász restaurátor végezte a felújítást. Visszatérve a sétákra, ahogy Laci mondta, óriási volt iránta az érdeklődés. Akkor volt az érdeklődés, hogy nem fértünk be a Törley Mauzóleum kriptájába sem, és akkor kitaláltuk azt a bizonyos vándorló könyves játékot: az örökségi napokon nem sétát viszünk, hanem egész napra kinyitunk négy helyszínt, a helyszínek váltakoztak évente. A négy helyszín egyes pontjain voltak az embereink, akik bemutatták azt az objektumot, mondjuk a Törley Kastélyt a Törley parkon keresztül. Bekapcsoltuk a Lics Pincészetet is, ahol lehet esetleg enni, inni, és ha már Budafokra kijön valaki, hadd kóstoljon egy kis helyi jó bort. A vándorló könyvnek az volt a lényege, hogy volt benne egy rövid leírás, egy bélyeg bélyegzővel, hogy ösztönözzük arra, hogy ha már eljöttél egy helyszínre, menjen el a másik háromra is. És amikor végigjárta az egészet, akkor megkapta az utolsó helyen az ötödik bélyeget bélyegzővel, és eltehetette emlékebe. Úgy érzem, hogy evvel sikerült ráirányítani a figyelmet az értékekre, másfél ezres látogatottsága volt a négy helyszínnek. Sajnos az örökségi napokkal az a probléma, hogy mi ezt éveken keresztül csináltuk, még amikor nem a hivatal végezte ezt, hanem a Nemes Márta-féle Lechner Alapítvány, mindig azt vártuk, hogy ez a példa ereje, és hátha követnek minket. Megmondom őszintén, nem. Azért is hagytuk abba, hogy kiderüljön mekkora lesz a hiányérzet. Sajnos a Nagytétényi Kastély kivételével nem nyitnak meg a helyszínek.

Visszatérve arra, hogy hogy fogadták az indulásunkat, már mondtam, hogy a nagy egyesületnek a megalakulása politikailag eléggé viharvert volt. Itt, a XXII. kerületben még a tanácsi rendszer volt, nem ellenségesen fogadták a dolgokat, hanem valahogy látták benne, hogy a közösség egészének lesz belőle haszna. Tehát ők támogatták, nem anyagiakban, mert sokszor ez nem anyagi kérdés. Az a civil, aki azt mondja, hogy én kitaláltam, ha te akarsz, csatlakozhatsz hozzám, de ha nem csatlakozol is, akkor amennyi az én erőmből, eszközömből telik, meg fogom csinálni. Amíg eddig a mentalitásig nem fogunk eljutni, addig nem lesz civil társadalom. Egy érdekes példa a Nagytétényi csata emlékműve. Ennek a felállítását a városvédők is kezdeményezték, a tanácsi rendszerben meg kellett harcolni az engedélyeztetését. Egy alapítványt hoztunk létre Keszthelyi Ferenc püspök elnökletével, és elindult a közadakozás. Aztán közbeszólt a rendszerváltozás, a gazdasági problémák, az emberek érdektelensége, de azért csak megvalósítottuk. A cél az volt, hogy helyi szobrász helyi pályázaton elnyert alkotása kerüljön megvalósításra, ez akkor teljesen új szemléletnek minősült. Másik példa az összefogásra, hogy volt lehetőség a Fővárosi Műemléki Hivatal révén pályázati pénzhez jutni, de ahhoz önerőt kellett felmutatnunk. Az akkori polgármester, Hajas Ervin segített minket, az önerész összegéről ígérvényt kaptunk, amit fel tudtunk mutatni a Műemlék Hivatalban, így sikerült elnyernünk a pályázati pénzt, és meg is valósult belőle a Nepomuki Szent János Szobor és Gloriett.

Garbóci László: Új kezdeményezésként, civilként megpróbáltuk magunkat függetleníteni az önkormányzattól, ezért létrehoztuk a Savoyai Jenő Asztaltársaságot 1991-ben. Ezt sok közös beszélgetés, gondolkodás előzte meg. 21 civil személy hozta létre, az asztaltársaság mellett alapítványt is. A Savoyai névválasztással utaltunk arra, hogy nagy mecénáitól folytatott, a művészeket, művészeteket támogatta. Erre a hagyományra kívánunk alapozni, és minden évben kiírtunk tehetséges budafoki fiataloknak pályázatot, akik valamilyen képzőművészeti vagy más társadalomtudományi ágban alkotnak, az az alkotásuk még nem jelent meg más versenyen, fórumon, és nem töltötték be a 23. életévüket, vagyis nem végzett, diplomás alkotók. Elmúlt években nagyjából kétfélmillió forintot osztottunk szét a pályamunkák díjazására. Volt, hogy kisebb összegeket alapítványoktól tudtunk pályázni, de a nagyobb részét saját forrásainkból biztosítottuk.

Volt olyan éves nagydíjunk, amivel tulajdonképpen éves ösztöndíjat biztosítottunk egy alkotó számára. Azóta van öt befutott művész a díjazottjaink között, csak egyet említék, akit mindannyian ismerünk, Kaintz Reginát. Azonkívül, hogy tehetséges, és három gyereke van, kevesen tudják, hogy a március 15-én az önkormányzat által átadott díjakat mind Regina készítette. A mecenatúra mellett menedzselni is próbáltuk ezeket a művészeket. Mikor Hajas Ervin ajánlatokat kért, hogy milyen plakettet adjanak a díjakhoz az oklevél mellé egy meghívásos pályázat keretében, javasoltuk Reginát. Azóta bizonyított is több nemzetközi versenyen, kiállításon. Faludy Barbara rendszeresen jár ki Velencébe a biennáléra. De említenünk kell Filótás Viktóriát, Horváth Ildikót. Nádas Alexandrának fent a várban volt már kiállítása, nemzetközi galériákban vannak alkotásai. Megalapításunk óta négyszer volt tisztségviselőválasztás, azóta is mindig bennünket választottak meg. Törley, és amit kevesebben tudnak, a Francois szelleme is lebegett előttünk, mikor határoztunk erről a támogató tevékenységünkről. A Francois is ugyanúgy támogatta a művészeket Budafokon, mint a Törley. Francois ízig – vérig francia pezsgőmester fia volt, szemérmes, csöndes ember volt, úgy adott, ahogy a Biblia is mondja: nem tudja a jobb kezéd, mit tesz a bal. Törley üzletember volt, önmagát építette fel. Jellemző történet, mikor első magyarországi teherautóját megveszi, kéri, írják rá a két oldalára a Törley nevet, és ne vonaton, hanem az országúton jöjjön, ezzel is a Törley ismertségét növelje. De ezzel együtt sokat köszönhetnek a művészetek neki.

Casino: Rengeteg értéket összegyűjtöttetek, akár hanganyagot, akár tárgyi emlékeket. Budafokon még nincsen helytörténeti múzeum, fontosnak tartjátok-e létrehozni, mit lehet ezért tenni?

Garbóci László: Két dossziényi anyagom van. Itt Budafokon, de Tétényben is olyan értékek vannak, amit meg kell őrizni. Szakemberek mondják, olyan értékek, amit be kell mutatni. Ma már Budapest 23 kerületéből 21 rendelkezik helytörténeti gyűjteménnyel. Budafok-Tétény az a kuriózum kerület, ahol a helytörténeti munka, értékmegőrzés, városvédő munka kiemelt szinten folyik, ezt különböző elismerések is bizonyítják, de eddig arra a mindenkori vezetés képtelen volt, hogy ténylegesen létre is hozza. Mindenki megígérte már az 1970-es évek végétől, de még nem valósult meg. Borászati, kádár anyagok állnak rendelkezésre. Az öreg kádár mesterek meghalnak, lassan gyerekeik is idősek lesznek, unokák már kevésbé törődnek ezekkel az értékekkel, és könnyen a szemétbe kerülhetnek. Onnan pedig már senki nem tudja visszahozni. Mercz Árpí bácsi tanította a borász mesterséget a technikumban az 1940-es években, később főiskolai, majd egyetemi tanár lett. 95 évében van, ő mondta, annyi érték semmisül meg, amit nem tudunk visszahozni, mert ma már ilyeneket nem tudnak gyártani. Pedig bemutatóhely is lenne, hiszen hosszú pincerendszerek vannak a kerületben, és érdeklődők is lennének, hogy megtekintsék. Misivel mi egy kicsit belefáradtunk.

Bartos Mihály: Komoly akadályokba ütköztünk. Már az 1990-es választásokkor minden párt programjában benne volt a helytörténet, azóta is minden kurzus fontosnak tartotta a városvédést, értékmegőrzést, hagyományőrzést, tájházakat, értékmentést, nemzetiségi kérdéseket. A valóságban tevélegesen azonban semmi nem történt. Ilyen helytörténeti múzeumot azonban az önkormányzat nélkül fenntartani nem lehet. Amíg a kerület mindenkori vezetése nem érzi szégyennek, hogy az 1950-ben Budapesthez csatolt hét megyei jogú városból csak Budafokon nincs a helyi értékeket bemutató gyűjtemény, addig ez nem fog megváltozni. Mi ezzel most leálltunk, mint ahogy nem pályázunk az önkormányzathoz sem támogatásért, hogy ne kelljen civilként feltételekhez alkalmazkodnunk. Tesszük, ami a saját erőnkől telik. Fontos, hogy milyen a civil tartása. A közért tenni akarók kezdeményeznek valamit, javasolnak, de attól még nem válnak ellenséggé, az ember segíteni szeretne. Ha erre a segítségre nincs igény, sőt egyfajta

ellenségkép kezd kialakulni, az gondot jelent. Csak szóban deklarálják, hogy a civilekkel együttműködnek, és mennyire fontos a szerepük. De ez csak arra igaz, aki fejet hajt, és nem fogalmaz meg saját véleményyt. A támogatás ne abból álljon, ha a civil megszervez valamit, akkor eljövök, és átvágom a szalagot. Amíg ebben nem lesz változás, addig nem lesz igazi együttműködés sem. Azoknak a civileknek szoktam mondani, akik az általunk is képviselt hozzáállást komolyan veszik, kiállnak önmagukért, hogy önmagunkon kívül senkire sem számíthatunk, önmagunkat kell megszervezni, és ehhez a forrást is biztosítanunk kell. Olyan célokat, programokat kell kitalálni, megvalósítani, amit az elejétől a végéig magunk végig tudunk vinni. Amíg ez nem fog működni, addig itt nem lesz igazi civil társadalom. Örömmel látom, hogy ezt egyre többen kezdik átérezni. Az önkormányzatokra nem lehet alapvetően építeni, hiszen a szerepkörük is változik, gazdasági helyzetük sem kedvező. De amíg az elmúlt huszonpár év politikai gondolkodása nem változik, amíg a civilt nem partnernek tekintik, hanem egy szükséges rossznak, amit el kell viselni. Addig nem tud velük mit kezdeni, addig nem tudja őket úgy beállítani a rendszerbe, hogy a támogatásukat, hozzáadott tudásukat felhasználja, itt nem lesz valós civil társadalom. Addig a civil feladata, hogy megálljon a saját lábán, és gyűjtse lehetőségeinek megfelelően az értékeket.

Garbóci László: 50 évvel ezelőtt még az általános iskolában kezdtem képeslapokat és cikkeket gyűjteni, hatalmas anyag jött össze ez alatt az idő alatt. Amíg nem látjuk biztosítottnak, hogy amit összegyűjtöttünk, megfelelő körülmények között, megfelelő helyre kerül, és megőrzik, addig magunknál tartjuk. Vannak olyan kiadványaink, dokumentumaink, amik önmagukban több tízezer forintot érnek. Addig is felnőtt gyermekeink, akik tisztában vannak azzal az értékkel, amit a szülők gyűjtöttek össze, fognak rá vigyázni. Fontos lenne ezeket feldolgozni, katalogizálni, de biztosítottnak kell látnunk, ha átadjuk a gyűjteményt, azt nem kezdik el eladogatni darabonként. Például a budafoki hajóállomást bemutató képeslap 15000 forintot is ér. De olyan dokumentumunk is van, amin szerepel Bud János kereskedelmi miniszter aláírása, amikor az 1930-es Országos Mintakiállítást és Vásárt megnyitotta. Azt is meg kell említenünk, hogy a múzeumok raktáraiban rengeteg ásatási anyag, régészeti lelet található Budafok-Tétényből, melyeket nem tudnak kiállítani. Nagy gond, hogy a kádár és borász mesterséggel kapcsolatos eszközök elenyésznek, sokan külföldre viszik, értékesítik őket.

Bartos Mihály: Szeretném még idézném Széchenyi gondolatait, ami valahol a mi filozófiánk is. Hítel című munkájából származik, amit az egyik legbölcsebb filozofikus munkának tartok egyben.

A motivációnkról: „Én azt szeretem hinni, minden jobb lelkű ember bizonyos vágyást hordoz szívében, habár sejtetlen is, magán, felebarátin, s mindenben, mi őtet környezi, szüntelen javítani.”

Valljuk, hogy minden ember minden információja fontos: „Nincs oly bölcs a világon, ki még igen sok hasznossal ne nevelhetné tudományit, mint viszont alig van oly tudatlan a földkereken, kitől egyet s mást nem lehetne nagy haszonnal tanulni.”

„Szándékom tiszta, mondásim azonban helyesek-e, az más. Ezeket makacsul pártolni nem akarom, mert igen jól tudom mi nehéz legjobb akarattal is jót alkotni, és az ahhoz vezető módokat megfelelően előadni.”

B. Walkó György: Szembenéz velünk a Duna

Ez a kép biztosan a budafoki Duna-partról szól – mondtam, amikor néhány éve felfedeztem a kabinetirodán a szép festményt. Abban az időben a Városházán mindenki a nagytétényi partszakasz jövőjével, a nagy beruházási tervekkel foglalkozott. Tévések is forgattak a parton, majd pihenésképp csináltak néhány snittet a képről is, igaz, hogy az éppenséggel a hárosi Dunát ábrázolja. Közelebbről nézegettük: szignózta a művész. Akkor jöttem rá, hogy Siuda Nándor képét vizsgáljuk. A kabinetirodán mindig történt valami érdekes, nekem persze akkor épp ez volt a legfontosabb. Tudtam, hogy atyai jó barátunk, Siuda Laci bácsi édesapja festőművész volt, de azt nem, hogy ilyen nevezetes helyen bukkanok rá egyik képére. Elgondoltam: jó, hogy mindig láthatjuk majd. Így később is tudni fogjuk, hogyan nézett ki a part akkor, amikor még nem bolygatták munkagépek. Most, évek múltán már biztosra vehetjük, hogy semmi sem történik egyik napról a másikra. Ez talán nem is olyan nagy baj.

Laci bácsit persze már nem tudtam kikérdezni, hogy édesapja mikor festette a képet, s egyáltalán, hogyan élt. Barátunk évekkel korábban meghalt, de biztos örült volna, ha megéli, hogy Budafokot, szűkebb pátriáját közelebbről is megismerhetem. Ő még arról szőtt terveket, hogy kiköltözünk Ulmba, ahová ő a hatvanas években disszidált, s ahol mérnökként karriert csinált. Aztán gyakran látogatott haza, felkereste régi kollégáját, anyósomat, akihez annak idején is baráti szálak fűzték. Meghívta őt is, minket is Ulmba, tetszett is a város, de fel sem merült bennünk, hogy ott is élhetnénk. Laci bácsi figyelemmel kísérte életünket akkor is, amikor építkeztünk. Anélkül adott kölcsönt nekünk, hogy kértük volna. Amikor visszaadtuk, s megköszöntük, azt mondta, örül, hogy adhatott. Nagynénjétől, Kari nénitől örököltük egyik csillárunkat, s most, amikor anyósom hagyatékát átnéztük, felfedeztük a budafoki hölgy monogramos, ma is használható ágyneműt. Visszaköszönt a budafoki múlt.

A városházi kép persze később is foglalkoztatott. Utánanézttem: Siuda Nándor Budafok nevezetes családjának a képviselője, a család tekintélyes síremléke közvetlenül a temető bejáratánál van. Felesége szintén közéleti személyiség volt: a Vöröskereszt helyi szervezetében dolgozott a koalíciós időkben. Felróták neki, hogy sok a kispap a vöröskeresztesek között. A hatóságok akkor azt vizsgálták éber szemmel, hogy kiknek a gyerekeit küldik Svájcba nyaralni.

Siuda Nándor a Nagybányai Iskolához tartozott, tanult az Iparművészeti Főiskolán, s a húszas évektől rendszeresen voltak tárlatai a Nemzeti Szalonban és Műcsarnokban. Budafokon először 1927-ben szerepelt egy gyűjteményes kiállításon, főleg tájképeket festett. Festőművész volt, de asztalosként is dolgozott, sokszor ez jelentette a megélhetést a családnak. Van úgy, hogy szobrász farag széklábakat – mondogatta Michelangelóra utalva Laci bácsi tréfásan. Édesapja 72 éves korában, 1965-ben halt meg, de művei most is felbukkannak árveréseken. Nekünk persze nem kell galériákba járni, ha híres Siuda-tájképet keresünk. Elég, ha ellátogatunk a Városházára. Szembenéz velünk a hárosi Duna part, ha belépünk a kabinetbe.

B. Walkó György

Janzsó János: Budafok-Szombathely-Magyarország

Ha az ember elmúlt hatvanéves van miről beszélnie és sokan szeretnének elmesélni mindent, amit szépnek, jónak, hasznosnak éreznek nemcsak maguknak, családjuknak, hanem mindazoknak akik megőrizték magukban a külvilág és a másik ember iránti kíváncsiságot. Én 1987-ben vásároltam családi házat Budafokon a Dévény utcában és egy évvel később feleségemmel Andreával és féléves Dóri lányommal boldogan költöztünk be egy öreges üres családi házba. Házvétel előtt hónapokig keresgéltek az igazi nekünk való házat, ami közel van az iskolához, óvodához, templomhoz és a fővárosi tömegközlekedéshez. Szerencsénk volt és van, mert öt perc sétával mindegyik elérhető és a Duna sincs messzebb gyalogosan tíz percnél.

Huszonöt éve élünk a kerületben, Budafok-Tétényben és huszonhat éve már életem minden fontosabb eseménye ide kötődik. Itt születtek és itt nevelődtek gyermekeink Dóri, Peti, Andris és Anna. Általuk és velük ismerhettem meg a kerületi óvodákat, iskolákat. A kertes családias Vöröskereszt Utcai Óvoda, a Pannónia Utcai Általános Iskola és később a Kempelen Farkas Gimnázium vált mindennapi életünk részévé. Gyermekeim mindegyiket szeretik, szerették és ez kölcsönösen ránk ragadt, hogy jó itt élni.

Amikor a munka mellett, ami a legtöbb ember számára sajnos a robotolás élményével, fáradtságával egyenlő, kikapcsolódást, felfrissülést megújulást keres az ember, akkor azt itt Budafokon és Tétényben emberléptékű távolságban megtalálhatja az ember. Vasárnaponként délelőtt szinte mindig elmentem és megyek, sokszor gyermekeimmel a közeli Pannónia utcai templomba. Nekem ez fontos. Sokat sétáltunk a dímbes-dombos, kanyargós utcákban, bicikliztünk a Duna-parton, simogattuk a selymes vizet, apró kövekkel kacsáztunk a Nagytétényi Kastély mögötti Dunánál.

Lehet hogy nem életrajzba szőtt élményeket vár a szerkesztőség, de egyéni élmények mozaikkockái nélkül nincsen egész sem. Amikor ide költöztünk, én szombathelyi-, feleségem szolnoki gyermek és ifjú korral a háta mögött egy barátságos környezetre vágytam, ahol a szomszédok ismerik egymást, köszönnek egymásnak és segítenek is egymásnak apró dolgokban, ha kell és lehet. Írni kellene a szomszédokról Józsi bácsiról, Ilonka néniről Major Jenciékről a Só utcából és Mészáros Péterről a Villa utcából, Nagy Pista és Simon Pista Eötvös-kollégista barátaimról, Gyarmati Imréékről a Péter -Pál utcából, Barsi Gyuláékról az Iram utcából, Píróth Béláékról, Kutas Bandiékról, Kajtár Laciról és a sok rózsavölgyi, nagytétényi személyes ismeretségről, mindazokról, akikkel vagy a gyerekek, a templom, az iskola, vagy a politika, a közélet, számos civil szervezet (ahol tagdíjfizető tagtárs vagyok), a sok foci a budafoki pályán fiaimmal, a vidám és egyre hangulatosabb borfesztyíválók, a pincék borai és társaságai össze hozott, találkozott. Látom, hogy minden találkozás egy kisregény lehetne.

1969-ben érettségi Szombathelyen. Aztán egy év katonaság Hódmezővásárhelyen, öt év egyetemistaként az ELTE-n, az Eötvös Kollégiumban, a Ménesi úton. 1975-2012 között megszakítás nélkül munka tanárként a Közgázon orosz, németet, emberséget és magyarságot tanítva, fordítóként, gmkásként, önkormányzati képviselőként, aktív dolgozó emberként, helyi politikusként keresve a kenyeret magamnak és családomnak. 2012 szeptembere óta nyugdíjas lettem és hatvankettedik évemet taposva kívánok hasznára lenni családomnak, pátriámnak.

Ha pedig valamilyen útbaigazító credót kerestem és keresek, akkor azt a bencések jelmondatában megtaláltam: *Ora et labora!* Imádkozzál és dolgozzál, azaz gondolkodjon, elmélkedjen, társalogjon az ember és dolgozzon, maga és mások örömére, hasznára is. Aztán, ha valami igazságtalanság bánt és fáj, mert ez is mindenkivel megeshet, vigasztalom magam Arany Jánossal: "olyan marsra lábam sem billentem, hogy azt bántsam, aki nem bánt engem: de a szabadságért ha egy íznyi, talpon állok mindhalálig vívni..."

A Sándorokat - Márait és Petőfit, no meg Adyt sokat olvasom mostanában. A Füves könyvet mindenkinek ajánlom. Petőfit idézzük, olvassuk sokat. Őt, aki a Dunát és a Tiszát is oly nagyon szerette és sokszor megénekelte, szívesen elvinném barátaimmal borozni a budafoki pincékbe, a csendes Duna-partra, hogy megvitassuk egy pohárka bor mellett, hogy is van az, hogy (...) "az embert vágyai vezérlik (...) és habár fölül a gálya, alul a víznek árja, azért a víz az úr...". Hiszem, hogy széppé, kellemessé tehető az élet itt, akkor is, ha messze még a Kánaán.

Janzsó János

Interjú Mészáros Péterrel és Schütt Margittal

Casino: Köszöntjük Mészáros Pétert az első civil interjú beszélgetés alkalmával, aki a kerületben több civil szervezet elnöke, több civil szervezetben is dolgozik és a múlt évben megalakult Civil Konzultációs testületnek is ellátja az elnöki funkcióit. A beszélgetésen egyrészt a kerület civil életéről, közösségi életéről faggatjuk, másrészt az elmúlt 25-30 éves munkáról kérdezzük, amit a kerület civil életéért, közösségéért tett. Hogyan is kapcsolódott be a Budafok-tétényi közösségi életbe, mi készítette rá?

Mészáros Péter: 25 éve költöztünk ide és akkor már az első pillanatban körülnéztem azzal a szemmel is, hogy milyen problémák, közösségek vannak itt a kerületben. Bár 1987-ben még nem nagyon voltak ilyen formális közösségek, azt megelőzően még a '80-as évek elején a család és iskola, munka mellett hiányzott az életéből a társadalmi élet. Akkoriban a formális szférában Hazafias Népfront, Fogyasztók Tanácsa voltak csak. Ezeket megnéztem, hát elég rettenetesekek voltak, régi párt káder bácsik, nyugdíjas rendőrök és titkosszolgálati emberek vitték ezeket. Ide-oda eljártam, kommunikáltam, pl. a Népi Ellenőrzési Bizottságba be is vettem népi ellenőrként, tehát így működünk a '80-as évek első felében. Szakmailag tulajdonképpen különböző témákat, helyszíneket néztünk és aztán összejöttünk, értékeltük, jelentéseket írtunk. Ebből lett később a Számvevőszék, csak akkor egészen más jelleggel működött. Azután a '80-as évek közepén már tanácstagnak akartak jelölni, de láttam ennek a rendszernek a pikantériáit, tarthatatlanságát. 1988-ban már érződött, hogy változás lesz.

Casino: Mik voltak itt a kerületben az első szerveződések vagy formális közösségek, és vállalt-e már ebben szerepet?

Mészáros Péter: Helyben csak '88 vége lehetett ilyen, akkor már az MDF kezdett megalakulni, én mint ilyen belső tenni vágyástól feszített ember, elmentem a Műgyetemre a helyi MDF alakuló ülésére, s ott megnéztem hogyan jönnek létre az új alternatívák, mozgalmak, ebben tényleg valamilyen módon részt kívántam venni. Több ilyen ülésre elmentem, itt formálisan kialakult a helyi MDF szervezet és a '90-es évek elejére ebből nőtt ki a civil aktivitás. '89-ben már mint helyi MDF szervezet működünk és egyfajta probléma leltárt végeztünk. Már akkor megkerestek engem a nagytétényiek, hogy itt súlyos problémák vannak, elsősorban környezetvédelmi gondok, a nehézfém ügyek miatt. Utána össze is ültünk azokkal, akik ez iránt érdeklődtek, megbeszéltük a problémákat. Erre logikusan rakódott rá a júniusi kerekasztal beszélgetés a Művelődési Központban Végvári Ágnes szervezésében Kékesi Olga rák halálozási térképeiről, aki a kerületi epidermiológiai, mortalitási statisztikákat hozta nyilvánosságra egy orvosi hetilapban. Akkor kezdett összeállni, hogy itt komoly tennivalók vannak, komoly bajok vannak, elsősorban Nagytétényben. Egy alternatív fórumként ott voltak a helyszínen a zászlót bontó pártok, szervezetek, így Szabad Kezdeményezések Hálózata(az SZDSZ előde), szociáldemokraták, Népfront, MSZMP stb. Szatmári Jenő volt az ellenzékünk, - talán a régi sajtó olvasók emlékeznek rá -, ő opponálta az adatokat, tagadta a tényeket. Ezen az ülésen határoztuk el, hogy nem a politikában, hanem a civil szférában fogjuk ezt a kérdéskört megcélózni, aktivizálni magunkat. Így alakult meg még informálisan a Zöld Jövő Egyesület alapja 1989 szeptemberében kerületi környezetvédelmi társadalmi tanácsként.

Casino: Az első időkben a politika világában próbálta segíteni ezeket és természetesen más ügyeket is, és később váltott át a civil szférára.

Mészáros Péter: Így is fogalmazhatunk, de azért az akkor nem vált így el, hogy ez a politika, ez a civil tevékenység. Az MDF maga nem politikai pártként indult, hanem valami alternatív

mozgalomként. Mi nem politikai pártot láttunk magunk előtt, hanem egy mozgalmat, egy rendszer váltás felé tartó szervezetet. Amit mi alapítottunk, az egy társadalmi tanács volt. Akkor heti gyakorisággal voltak ülések, a régi művelődési házban, főleg az M0-s építési ügye, az egészségügyi problémák, a gázgyári massa, szemét lerakások problémáival foglalkoztunk. A legkülönbözőbb ipari üzemek, amik akkor még pezsegtek a kerületben, azok szennyezései és egyéb elhanyagoltsági, problémái mind összegyűltek, és ezekkel próbáltunk foglalkozni.

Casino: Mit tart a legfontosabb eredménynek az elmúlt húsz évből, amit a civil együttműködéssel, figyelem felhívással, közös gondolkodással sikerült elérni?

Mészáros Péter: A környezetvédelem területén talán szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy sok mindent elértünk. A rehabilitációk megtörténtek, a természeti értékek nagy része védelem alá került, és kialakult ez alatt egy fajta helyi tudatosság főleg Nagytétényben. Másfelől ez idő alatt egy tanulási folyamaton mentek keresztül az emberek a rehabilitációs folyamat előkészítése és véghez vitele kapcsán.

Casino: Nagytétényben összekovácsolta az embereket mind a közös problémáknak a megoldása, mind a hagyományok ápolása. Hogyan látja a helyzetet Budafokon, mennyire volt igény a '90-es években illetve napjainkban arra, hogy ugyancsak egy erős közösség alakuljon ki, és budafokiakként együttműködjenek az őket érintő kérdésekben?

Mészáros Péter: Ez nem válik el nálam, hogy budafokiak meg tényleg, bár kétségtelen, hogy ezek a problémák Nagytétényre és Budatétényre koncentráálódtak, és azzal sokat foglalkoztunk. Külön budafoki probléma nem merült fel sarkosan, hogy ez csak budafoki és azzal a budafokiakkal kell foglalkozniuk. Inkább arról volt szó, hogy fel kell zárkóztatni Nagytétényt infrastrukturálisan, és sok egyéb szempontból a városon belüli elmaradottsága miatt.

Casino: A közösségi fejlődés egyfajta folyamat volt ?

Mészáros Péter: A civil közösségek megalakulása a '90-es évek elején elkezdődött. Megindultak egyfelől a régebben működött civil szervezetek, melyek a háború előtt vagy korábbi korszakokban működtek, pl. Baross Gábor Telepi Polgári Kör, Budatétényi Polgári Kör. Budafokon nem alakult ilyen újra, itt a Baráti Körök Egyesülete volt, ami egy esernyő szervezetként próbált indulni. Ők népfrontos előzményekkel indultak, ami nem egy pejoratív jelző, hiszen ez volt '90 előtt.

Casino: Volt Budafokon előzménye polgári körnek még a világháború előtti időszakból?

Mészáros Péter: Volt, de ezek a múltba vesztek és nem volt egyenesági folytatása, legalábbis úgy tűnik. Visszatérve, a '90-es években volt egy olyan időszak amikor az előbb említett helyi civil szervezetek kezdtek alakulni, és a Baráti Körök először egyfajta integráló szervezetként lépett fel, és tulajdonképpen tagjaként kezelte a többi civil szervezetet vagy formálisan vagy informálisan. Valamikor a '90-es évek második felében a Hirtling néniék ebből kiválva alapították a Nagytétényi Polgári Kört.

Casino: Rendkívül fontos környezetvédelmi kérdések mellett Ön a közélet széles témáit is magáénak érzi és véleményt formál benne. Tudna egy-két olyan eseményt, alkalmat említeni, ami ebbe az irányba vitte és vajon ez a vonulat vezetett el végül a Casino megalapításához?

Mészáros Péter: Igen, én 1990-1994-ig országgyűlési képviselő voltam, tehát ez a folyamatnak talán egy logikus része. A rendszerváltáskor az ember így tudott megnyilvánulni a legközvetlenebbül, ha beszállt és bekerült a jó szándékú, naiv emberek gyülekezetébe, amit akkor parlamentnek hívtak. Azt, hogy abból mi sült ki, azt most látjuk, lehet bírálni, lehet élcélődni rajta, ez történt. 1994 után, amikor én abból kikerültem, akkor tudatosodott bennem, hogy a civil társadalom építésén kellene munkálkodni, és nem a politikában sáncok mögé állni és lövöldözni a

másikat. Tehát nem vettem részt az önkormányzatban, nem vállaltam önkormányzati képviselőiséget, a polgármester jelöltséget sem vállaltam el, hanem a civil szférára helyeztem a hangsúlyt. Akkor még nem nagyon volt más a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesületen kívül, ami civil tevékenység volt. A Krízis Otthont mint alapítványt 1992-1993-ban hoztuk létre, az tekinthető egyfajta társadalmi aktivitásnak, bár az a szociális szektort ölelte fel. Ezeken kívül csak országos léptékben működtem a Magyar Közlekedési Klub elnökeként. Itt helyben a Casino 2006-ban alakult, korábban volt olyan elképzelés, hogy a helyi civileket hogyan lehetne összefogni vagy megszervezni, vagy esernyő szervezeteket létre hozni, de ez nem működött. A Baráti Körök próbált arra igényt formálni, hogy választásokon indulnak, és ők képviselik a civileket - ez a legutóbbi időig is így van-, igyekeznek a listájukon helyi civil szervezeti embereket elindítani. Ez lehet jó is, lehet rossz is, nem tudom megítélni, mert nem egyértelmű a dolog. Nekem az a véleményem, hogy a civileknek nem kellene a politikai pártokkal így versenyre kelniük helyben, mert az emberek főleg pártok szerint szavaznak vagy értékelnek, ha arra kerül a sor. Egyébként nagyra értékeli a lakosok a civilek tevékenységét, de amikor választani kell, akkor nem érzik, hogy amögött lenne valami politikai támogatottság.

Casino: Lát arra lehetőséget, hogy esetleg egy olyan politikai közegben, amikor nem igazán merül fel a választás lehetősége, hogy akkor a civil szervezeteknek vagy civil képviselőknek lehetősége lenne megfogalmazni, irányokat, fejlődési vonalakat és akár szerepet vállalni ebben?

Mészáros Péter: Ezt hiányoltuk és igényeltük folyamatosan. Ilyen szempontból a Casino jól jött, ami egy integrációs próbálkozás is volt, de nem azzal a szándékkal, hogy majd a civileket osszerántja és fölöttük fog állni. Voltak akik régen például a Baráti Körök riválisát látták benne, de mi nem vállaltuk fel az integrátori szerepet. Azonban valamiféle integrációra szükség van.

Casino: Milyen szerepet tud betölteni a Casino a helyi közéletben? Mennyire változott az Egyesület elképzelése alapítása óta?

Mészáros Péter: A Casino hagyományain indult el, hogy rendszeresen összejövünk, lehetőség szerint egy fix helyen. Ez nehezen alakult ki, előbb az István tanyán, később a György villában is sok összejövétel volt, ahol az aktuális kulturális, közéleti, helyi, esetleg országos jelentőségű eseményeket vagy témákat vitattuk meg. Helyi embereket, országos jelentőségű, fontos embereket, közéleti személyiségeket hívtunk meg, beszélgetéseket folytattunk velük, igyekeztünk egy jó értelemben vett klubéletet kialakítani. Ez volt az elképzelés, ebből sok minden megvalósult, és később sok minden nem. Nem indult be zökkenőmentesen, de az utóbbi években úgy látom, hogy van rá érdeklődés, nyitottság. Nyilván erőt, apparátust, kapacitásokat igényel, hogy ebbe belevigyük valamit, tartalmakat, programokat, pénz kellene hozzá, és azért sok eredményt tud felmutatni a Casino az elmúlt években. Nem csak kerekasztal beszélgetéseket, hanem sok minden mást is.

Casino: Hogy látja, a Casino tud-e olyan véleményt formálni, amely a helyi politikát vagy közéletet befolyásolni tudja?

Mészáros Péter: Nehéz befolyásolni a helyi politikát és helyi közéletet, az egy lassú víz partot mos folyamat, főleg a mai helyzetben. Itt egyfajta magatartás, maguknak a programoknak a karaktere, színvonala, az itt összejövő társaság, emberek összetétele az, ami garanciát jelent. Látjuk, hogy működik a civil élet, amit mi is gyakran bírálunk. Mi is a mai civilség? Ezt is definiálni kellene: függetlenség az aktuális hatalomtól, ugyanakkor azért a társadalmi bázisok, gyökerek keresése, építése, fenntartása, az emberek bevonása, aktivizálása nagyon nehéz feladat, mert nagyon kevesen vagyunk, néhány száz ember a kerületben, aki az eseményeken egyáltalán részt vesz, és pláne aktívan szerepet vállal. Ezeket gondolom és feladatként.

Casino: 2011. őszén formálisan is megalakult a a kerületben a Civil Konzultációs Tanács. Ez tulajdonképpen egy időbeli egybeesés volt: egyrészt a civil szervezetek, szereplők részéről is

többször felmerült egy ilyen típusú együttműködésnek a szükségessége, másrészt az önkormányzat a fővárosi civil rendelet mintájára ekkor alkotta meg a kerületi civil rendeletet, és ennek nyomán jött létre ez a testület. Hogyan látja ennek a testületnek a szerepét, és miben tudja ez a civil közéletet, civil érdekvédelmet segíteni?

Mészáros Péter: Ezek kicsit eltérő kategóriák, valójában már több éve volt egy feszítő igény, hogy nincs a helyi civil szervezetek között egy megfelelő koordináció, együttműködés, kommunikáció. 2010-ben a választások után volt egy civil összeövetel a Városházán, és akkor vált igazán egyértelművé, hogy a helyi civil közösség szétdarabolt. Van köztünk kommunikáció, kis próbálkozások, egy-két megbeszélés volt Rózsavölgyben, Budatétényben, de ez igazán nem vitte előre a dolgot. Ennek a hiányát érzékeltük, 2010-ben egy levelező listát hoztunk létre és elhatároztuk, hogy valamilyen összefogottabb, szervezettebb formában kellene ezt a koordinációt, kommunikációt végezni. Ekkor jött az önkormányzat részéről a szándék a civil rendelet megalkotására, amit tulajdonképpen Bartos Misi kezdeményezett egy levelében. Ebben idézte a fővárosi rendeletet 2011 tavasza táján, és javasolt egy civil deklarációt és egy civil rendeletet. Arra akkor még nem gondolt, hogy ez a Civil Konzultációs Tanácsban is testet ölthet, de egy civil deklarációra és a civil szervezetek tevékenységének a megfelelő szintre való helyezésére, értékelésére gondolt. Meglepő módon pozitív volt a válasz és a nyitottság. A civil rendeletervezet elkészült, mi ezt véleményeztük, megkapták a civil szervezetek. Egy kicsit talán túl lőtt a célon, mert a tervezet szerint egy folyamatosan ülésező, véleményező plenáris ülés jött volna létre a testületi ülés mellett, szakbizottságokkal, tehát egy párhuzamos önkormányzatot jelenítettek volna meg. Ezeket a véleményezésnél háttérbe szorítottuk, jelezve hogy erre nincs igény, és nincs kapacitás, itt inkább valóban egy civil kommunikációra van szükség a civil szervezetek képviselői és az önkormányzat képviselői között. Valamint egy általános civil koordinációra, kommunikációra. 2011. végén, 2012. elején létre is jött a Civil Konzultációs Tanács, annak a megfelelő melléközöngével és hullámaival egyetemben.

Casino: Be tudja-e tölteni a szerepét ez a testület?

Mészáros Péter: Ez nehéz ügy, mert kettőn áll a vásár.. 2012 elején volt két ülés és úgy tűnt, hogy az Önkormányzat igyekszik vissza dögönyözni ezt a szellemet a palackba és valamilyen módon ezt keretek közt tartani. Tavasszal a két ülés után nem voltak további egyeztetések. A koncepció, hogy egy testületi ülés mellett működő véleményező szervezet legyen, akkor úgy tűnt, van rá igény. Én is próbáltam a kérdést feszegetni, de nem volt erre igény még olyan esetekben sem, amikor valóban civileket érintő kérdéseket érintő előterjesztéseket tárgyaltak a testületben. A júniusi ülésen egy konzultációt tartottunk nem a polgármesterrel, hanem a civileket úgymond felügyelő alpolgármesterrel. Ezen a konzultáción többen képviselték a civil szervezeteket, és szerveztünk még néhány informális konzultatív ülést a kerületi vállalkozókkal. A Civil Konzultációs Tanács még nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ebben nyilván az aktuális konstelláció is benne lehet, személyi ellentétek vagy a vezetés pillanatnyi hozzáállása. De ebben van még tartalék, fantázia.

Casino: Mik azok az aktuális kérdések Budafokon, amikben a civil szervezetek lépni tudnak, vagy közös platformot tudnának alkotni?

Mészáros Péter: Rengeteg ilyen téma van, a városrehabilitáció mindenképpen ilyen, amit a Casino is rendszeresen napirendre tűz. A Duna part Budafokon is megoldatlan és mostoha állapotban van, ilyen a közösségi házak kérdése, hiszen Budafokon gyakorlatilag nincsen ilyen. Van a Német Ház, a Baráti Körök Háza, a Rózsavölgyi Közösségi Ház, a többiek pedig ide-oda bekéredzkednek és ott tartanak üléseket. Annak idején még az MSZP-seknek írtam, hogy a polgármesterlakás lehetne egy ilyen jó közösségi ház a Városház téren.

Casino: Megérkezett körünkbe Schütt Margit is, aki a Casino titkári feladatait látja el. Margit is nagyon régen jelen van a Budafok-tétnyi civil közéletben. Mikor kapcsolódtál be és milyen aporóból?

Schütt Margit: 1979 őszén költöztem ide a kerületbe, akkor már volt egy egyéves kislányom, férjnél voltam, családom volt. Vidéki lány voltam és nem volt olyan egyszerű akkoriban megoldani egy budapesti ingatlan megszerzését, és teljesen véletlenül nekem itt a XXII. kerületben nyílt erre alkalmam. Így csöppentem ide. Nem sok idő telt el, amíg lassacskán bekapcsolódtam az életbe, hiszen akinek gyereke van, az automatikusan egy közösség része lesz. Először a bölcsőde, az óvoda, az iskola révén, és az ember óhatatlanul észreveszi a problémákat, muszáj meglátni a dolgokat.

Casino: A civil szervezetek közül melyikkel kerültél először kapcsolatba?

Schütt Margit: Meglepő módon a Lovakért és Lovaglásért Alapítvánnyal, bár ennek nem én voltam a létrehozója. Az előzmény az volt, hogy a két lányom elhatározta, hogy lovagolni akarnak, és így rátaláltunk a lovardára lent a Duna parton. 1994-ben vettük meg az első lovunkat. Onnantól kezdve a sorsunk megpecsételődött, mert nem lehetett ebből a történetből utána már kikeveredni. Megalakult ez az alapítvány, aminek én azóta is lelkes önkéntes tagja vagyok. Semmilyen tisztségviselői státuszt nem viselek, de azt gondolom, nem is ez a fontos. Én azóta azon dolgozom, hogy kerületi adottságokra építve használjuk ki a csodálatos nyitott Duna partunkat, ami dél felé nyitott. Lehet menni Érdre, Százhalombattára és tovább, ismerje meg ezt mindenki lóháton, biciklin, motorral, gyalog, ahogy akarja, mert mindenhogy szép.

Casino: Milyen feladatokat látsz még abban, hogy a Duna part használható legyen?

Schütt Margit: Rengeteg feladatot látok és a legjobban attól félek, hogy kereskedelmi célra vagy üzleti célra hasznosítják majd ezt a csodálatos Duna partot, ami nekünk még majdnem érintetlenül a rendelkezésünkre áll. Igazán azon szeretnék dolgozni, hogy ha valami kereskedelmi célt be is kell vállalni, azért a dolog mindig maradjon nyitott, maradjanak meg azok a lehetőségek, amik most adóttak, vagyis mindenki lemeget, futhat, kutyát sétáltathat vagy bringázhat, lovagolhat, tehát hogy a miénk maradjon. Valamint fontos, hogy megőrződjön az egész a maga természetességében. Például jöhessenek az Artér Művészeti Egyesület tagjai, és művésztelepet szervezhessenek nyugalomban, békében. Ugyanabban a közegben alkothassanak, mint ezt 2012-ben már hatodik alkalommal megtették.

Casino: Amellett, hogy a lovakat és a Duna partot nagyon szereted és sokat teszel érte, bekapcsolódtál a budafoki közéletbe is. Miket tartasz itt a legfontosabb kérdéseknek?

Schütt Margit: Amikor a Promontorium Polgári Casino alakuló ülése volt, akkor én rögtön elküldtem az önéletrajzomat, és rögtön kértem felvételemet a Casinoba, így az alapító tagok közé is bekerültem. Úgy gondoltam, hogy ez egy olyan mélyről jövő civil kezdeményezés, ami politika mentes, aminek távlati céljai vannak, ami nem kötődik mához, holnaphoz, holnaputánhoz, hanem mindig vannak feladatai. Úgy éreztem, itt a helyem, és adom azt a tudást, ami nekem van, és közben örülök, hogy én is rengeteget tanulok azokból a programokból amiket szervezünk. Fontos, hogy azokkal az együttműködő szervezetekkel tovább tudok haladni, akikkel kapcsolatunk van, és ez nagy örömet okoz.

Casino: Mik a legfontosabb kérdések amiben a Casino állást tud foglalni, vagy amit a budafoki közösségért meg tud tenni egy ilyen egyesület?

Schütt Margit: Amit a Casino legnagyobb erényének gondoltam mindig is, az az összefogás.

Budafok, Nagytétény, Budatétény - beszéljünk távlatosan -, egy nagyon gazdag terület. Azt gondolom, hogy erényt kell kovácsolni ezekből a dolgokból, annyi lelkes ember van, aki ezekből a hagyományokból él ma is, építkezik, tesz érte, ezt tartom a legfontosabb értéknek. Összefogja azokat a civil kezdeményezéseket, akik már itt vannak régóta, akik azóta jöttek létre, jöttek-mentek, de csinálják a dolgukat. A rengeteg értéket, ami a művészetek, a zene, a képzőművészet, az iparművészet, a közélet stb. terén jelen vannak, megfelelően kell ápolnunk. Ha egy-egy probléma jön, álljunk össze, támogassuk egymást. Ezen kívül nagyon fontosnak tartom az élhető, lakható, fenntartható környezetet, és a Casino jól tette, amikor ezt az egyik fő célkitűzésének választotta. Tagjaink révén szakmailag megalapozottan tudunk hozzászólni témákhoz, vannak külső szakértőink, és mivel itt élünk, a saját bőrünkön érezzük ezeket a történeteket. Ezek mind olyan dolgok, amik itt tartanak, arra ösztönöznek, hogy dolgozzak tovább, hogy egy klassz kis közösség jöjjön létre, természetesen az önkormányzattal együttműködve. Azért, hogy jól érezzük magunkat itt együtt, és valami olyat hozzunk létre, ami jó mindenkinek.

Casino:A Civil Konzultációs Tanácsnak elnökségi tagja vagy. Miben látod ennek a testületnek a legfontosabb szerepét?

Schütt Margit: Minden ilyen szerep, felkérés, feladat megtiszteltetés és nyilván feladat is egyben. A konzultációt az önkormányzattal nagyon fontosnak tartom, különösen most. Az önkormányzatok szerepe, feladata, szabályozása átértékelődik, új önkormányzati törvény, új feladat meghatározás lépett életbe. Sokkal jobban egymásra vagyunk utalva, mint eddig voltunk és ebben mi tudunk támogatólag, együttműködően fellépni az önkormányzat irányába. Nagyon fontos a civilek érdekeinek, érdeklődésének azonos mederbe terelése, ez egy külön szakma. A Civil Konzultációs Tanács ad egy mozgásteret, és bízom abban, hogy ha van egy ilyen igény, egy ilyen feladat, akkor nagyon sokan képesek és tudnak csatlakozni, bekapcsolódni. És végül az a sok-sok ilyen - olyan érdek, célkitűzés, ami önmagában mind-mind indokolt, egy közös mederben is képes összeállni egy egésszé, és akkor mégis csak valami kis befolyásoló erőt tudunk képviselni.

Varga Mónika: Közösségi térré vált a könyvtár

Könyvtárunk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budafoki tagkönyvtára a kerület központjában, a Kossuth Lajos utcában található. Az 1950-es évek elejétől a budafoki domboldalon, a Tóth József utca és Kereszt utca találkozásánál lévő épületben fogadta olvasóit 2008. júniusáig.

Kerületünk, Budafok-Tétény lakosai a régi könyvtárat igen kedvelték, sokan gyerekkoruk óta tagjai voltak. A 90-es évektől a szakmai kihívásoknak próbáltunk eleget tenni, először családi könyvtárat hoztunk létre, majd az informatikai fejlesztés, és a szabad az internet használat is bekövetkezett. Már akkor olvasóinknak széles rendezvénykínálatot biztosítottunk, bővítve a könyvtár alapszolgáltatásait. Könyvtárosként, kulturaközvetítőként fontos feladatom a személyes élmények, találkozások biztosítása. 1998-tól rendszeres rendezvények helyszíne volt könyvtárunk. Szeretettel gondolunk vissza a helytörténeti témájú kiállítás-megnyitókra, az író-olvasó találkozókra.

Vendégeink között köszönthettük Háy János, Száraz Miklós György, Szepesi Attila, Tóth Krisztina, Vámos Miklós és Závada Pál írókat.

Kerületünk élen jár a hagyományok ápolásában, őrzésében. Szerencsére találkozott elképzelésünk a kerületi helytörténész szakemberekkel, civil egyesületekkel, így nekik köszönhetően bevezettük a **tematikus fotókiállításokat és a helytörténeti sétákat.**

Könyvtárunkban alakult meg a SZEGLÉT Irodalmi Társaság 2005 –ben.

Ugyanakkor tudtuk, hogy a megváltozott használói érdeklődésnek a régi, kis alapterületű-bármennyire is családias- könyvtár már nem tud megfelelni.

Intézményünk fejlesztési programját a főváros és a kerületi önkormányzat támogatta, az Országgyűlés címzett támogatása pedig lehetővé tette, hogy a kerületi önkormányzat által biztosított telken megépülhetett Budafok-Tétény polgárai számára az új, korszerű könyvtár Hegedűs Péter Ybl díjas építész és Hefkó Mihály belsőépítész tervei alapján.

Mindez immár 5 évvel ezelőtt, 2008 júniusában valósult meg,

Szakmai célként fogalmaztuk meg, és arra törekedtünk a terek kialakításakor, hogy minden korosztály jól érezze magát könyvtárunkban, valamint a tanulás és információszerzés mellett kellemes közösségi és kulturális helyszíne legyünk Budafok életének.

Olvasóink nagyon hamar megszerették és megszokták könyvtárunkat, így méltán mondhatjuk: **közösség tér vagyunk a kerület szívében.**

Az ötszintes, bruttó 1120 m²-es könyvtárunk felnőtt- és gyermekkönyvtárral, valamint egyéb kapcsolódó szolgáltatások széles körével várja használóit. A belső teret hét elkülönülő övezetre osztottuk, amelyeken végighaladva a hangosabb elfoglaltságoktól a csendesebb terekig lehet eljutni. A hét hat napján, heti 35 órában várjuk az olvasókat.

Mindezt akadálymentesen, így az épületet mozgáskorlátozottak is gond nélkül használhatják. A berendezésnél gondoltunk a gyengénlátókra is, akiknek speciális eszközökkel felszerelt olvasóhelyet alakítottunk ki. Az arra rászorulóknak a kerületi Szociális Szolgálattal együttműködve házhoz visszük a megrendelt könyveket és dokumentumokat.

Könyvtárunkban természetesen megtalálható a népszerű, a szórakoztató irodalom éppúgy, mint a kézikönyvtár, a szakirodalom, a szépirodalom, a diáksziget és a helyismereti gyűjtemény is.

A gyerekkönyvtárban mesesarok csodáival, játszósarok, szülőknek kialakított övezet, ajánlók, kamaszsarok és tematikus kiemelések várják olvasóikat.

A kismamák kényelméért külön babaszobát rendeztünk be.

A közvetlen, személyes kapcsolatokon túl az internet lehetőségeit kihasználva - közösségi oldalak, levelezési listák, portál tartalmak - használóink és a könyvtár között közvetlenebb és gyorsabb kapcsolattartást tettek lehetővé.

Galériánk, amely a második emeleten található – kiállítások, rendezvények, közösségi találkozások színtere.

Válogatás a 2012-es programokból, a teljesség igénye nélkül:

Internet Fiesta tavasszal illetve az Országos Könyvtári Napok programjai ősszel

Márai-program keretén belül író olvasó találkozót szerveztünk Tóth Krisztina és Szálinger Balázs költőkkel.

Rejtekaajtón régi házba - a Budapest folyóirat estjei sorozat keretében Saly Noémi és Búza Péter előadásaival találkozhattak az érdeklődők.

Örömmel rendeztük meg az Országos babaolvasó konferenciának – az INFORMATIKAI ÉS KÖNYVTÁRI SZÖVETSÉGIK és FSZEK közös szakmai rendezvényeként.

Megrendezésre került a Magyar Zarándokút Egyesület 2012. évi nyitó zarándoklat című kiállítására és kerekasztal-beszélgetésére, melynek vendége volt Schmittné Makray Katalin. Az NKA ill. a kerületi támogatással valósultak meg a népszerű Ringató foglalkozások, az újonnan indult, hiánypótló Kamaszidő programsorozat részeként Tasnádi István író és Dr. Zacher Gábor főorvos volt könyvtárunk vendége.

Költészet napja alkalmából: Czibala Gyula fotóművész MÁSKÉP(P) II. című kiállítása és Szálinger Balázs költővel való találkozó várta az érdeklődőket.

A könyvtár megemlékezett a német lakosság betelepítésének 300. évfordulójáról illetve Thurzó Gábor író születésének 100. évfordulójáról is.

Könyvtárbemutató foglalkozást 27 óvodás- és iskolás csoportnak tartottunk.

124 alkalommal kínáltunk programokat, kiállításokat a közel 9000 érdeklődőnek.

Könyvtárunk befogadja és támogatja a kerületi civil szerveződések, egyesületek programjait, színesítve a könyvtári életet. Szívesen adunk teret a könyvbemutatóknak, évfordulós megemlékezéseknek, kerekasztal-beszélgetéseknek.

Ezeket keresztül is elérjük a lakosság különböző csoportjait.

Kiemelt civil kapcsolataink voltak az elmúlt években az alábbi szervezetekkel, magánszemélyekkel:

ARTÉR Művészeti Egyesület – Kaintz Regina ötvösművész és művésztársai

Budafoki Péter-Pál Utca és Környéke Polgári Kör

Budatétényi Polgári Kör

Klauzál Gábor Társaság

Levendula és Szivárvány nappali nyugdíjasklub vezetői és a tagok

Magyar Zarándokút Egyesület –Döbrönte Katalin és Rumi Imre vezetésével

Mesefotel program felolvasói: Halász István és Víg Lajosné Zsóka kerületi írók

Mihalik Sándor Helytörténeti Kör – Garbóci László helytörténész vezetésével

Ringató foglalkozás Bauerné Tóth Katalin – foglalkozásvezető, a Könyvtári Baba- mama klub programja

Savoyai Jenő Asztaltársaság - Bartos Mihály helytörténész vezetésével

SZEGLET Irodalmi Társaság

Zöld Jövő Egyesület

2012. tavaszán indítottuk beiratkozás ösztönző A3-as plakátkampányunkat: „Egy könyv árért egy könyvtárat kínálunk”.

De mit is jelent a mai kor emberének a könyvtár?

Egy intézmény, egy hely, egy közösség tér, ahol kulturált körülmények között tudja hasznosan eltölteni a szabadidejét, ahol találkozhat ismerőseivel, ahol programokon vehet részt, ahol fontos a véleménye és támogatása.

Kerületünk könyvtára olyan közkönyvtár, amely a 21. században is vonzó, kulturális szórakozást nyújtó „harmadik” helyként működik, olyan könyvtár, amely folyamatosan szem előtt tartja az olvasók igényeit.

Nyáron jubileumi ünneppsorozat keretében elevenítjük fel az eltelt időszak főbb pillanatait.

Varga Mónika, könyvtárvezető

Rumi Imre: „A víz szalad, a kő marad”

A terület- és település fejlődését alapvetően meghatározza földrajzi elhelyezkedése, természeti, környezeti, társadalmi és történelmi adottsága. A földrajzi elhelyezkedés megváltoztathatatlan adottság a települések életében, legfeljebb előnyeit használhatják fel saját fejlődésük érdekében. A természetes környezet által nyújtott keretek többé-kevésbé stabilak, maga a természetes környezet azonban megváltoztatható (Bizonyos mértékig!?).

A mindenkori társadalmi, gazdasági viszonyok és folyamatok azok, amelyek gyorsan változó és közvetlen hatást fejtenek ki a térségek és települések fejlődésére. A történelmi adottság egy település életében nem más, mint a társadalmi, politikai, gazdasági döntések évtizedeket, évszázadokat átölelő sorozata. Sokszor „véletlen szerűen” végrehajtott, terület fejlődésével összefüggő döntésekről csak később derül ki mennyire képesek befolyásolni egy térség és település jövőjét. Ennek szemléletes példája a Duna mentén fekvő, Buda északi és déli peremén lévő területek fejlődése. Természeti adottságaikban sok hasonlóságot mutató, kulturális emlékekben egyaránt gazdag északi és déli térségek fejlődése, elsősorban a XX. században – megalapozott területfejlesztési tervek nélkül meghozott – központi politikai döntések hatására gyökeresen eltérő irányokban történt. A főváros észak-nyugati részén egy erőteljes idegenforgalmi, déli peremén pedig ipari célú fejlődés zajlott, amelynek hatása ma is látható.

A terület- és településtervezők, fejlesztők feladata, hogy fontosnak vélt és néha jelentéktelennek tűnő, döntési javaslatokat egyaránt rendszerbe foglalják, amelyek végrehajtva, valamikor a távoli jövőben a térség vagy település adottságainak részét képezik majd. Lehetőség szerint a „véletlenek tűnő” döntések sorozata helyett átgondolt, tervszerű, komplex döntési javaslatokat összefoglalva, hogy a települések fejlődése egy minőségi környezet kialakítása érdekében sokáig fenntartható legyen. Ma a magyar települések életében ez létkérdés. A nagy iparosítás korában, vagy akár a rendszerváltozást követő egyéni érdekérvényesítő mechanizmusban végzett, környezetet jelentősen átalakító beruházások elemzésekor gyakran beigazolódik, hogy a „jelentéktelennek tűnő szakmai apróságok” mellőzésével megvalósult „grandiózus” terv a környezete számára több hátránnyal járt, mint előnnyel. A rendkívül jó földrajzi adottsággal rendelkező Budafok-Tétény esetében nemcsak az elmúlt 300 évből, hanem a legutóbbi évtizedekből is számos példát lehetne (és talán kellene) erre vonatkozóan ismertetni, de most csak a gondolat felvetésére szorítkozom.

Budapest XXII. kerülete szerencsére még most is sok olyan kedvező hagyatékkal rendelkezik, amely kivételes fejlesztési potenciált hordoz magában. Budafok-Tétény rendkívül komoly építészeti hagyományokkal, különleges arculattal bíró városrész, nagyon sokféle létesítménnyel és értékes műemlékekkel. Minden fővárosi kerületnek megvannak a maga építészeti, műemléki értékei, de olyan változatos megnyilvánulási formákat, mint amilyeneket e kerület hordoz, talán kevés más település mondhat magáénak. A római kori romok, a különböző korszakok építészeti jegyeit magukon viselő kastélyok és az igényes homlokzati architektúrájú lakóépületek mellett megtaláljuk az egyszerűbb polgárházakat és a falusias jellegű „népi” lakóépületeket, de még a szegény barlanglakásokat is, a számos értékes egyházi építészeti és képzőművészeti emlékek (templomok, kápolnák és barokk szobrok, keresztek) mellett. A kerület nemcsak műemléki értékekben gazdag, de domborzati adottságainál fogva olyan kincsekkel is bír: mint a hegyoldalakra felvezető, igényesen megépített lépcsők, a csapadékvíz elvezetését szolgáló bevágások, azokban a „zúgó” (kőből rakott fallal képzett gátak) látványa. Hasonlóképpen különleges a kőből rakott támfalak oldalában megkapaszkodott növények zuhataga. A szabadság, nyitottság, tágasság érzését sugalló Duna-part, a hömpölygő vízfolyammal. Ezek mind-mind káprázatos látványt nyújtanak. De ide sorolandó még az a páratlan, összetett, az egykori kőbányákból kialakult pincerendszer, amely ámulatba ejti a földalatti világba bepillantani szándékozó látogatót. Aki egy borkóstolóval összekötött séta után nem is tudja biztosan, melyik világ az értékesebb: a földfelszín alatti vagy a terepszint feletti.

Ez az adottság évszázadok hagyatékát őrzi, amely Budafok-Tétényt különleges településsé tesz. Ez az adottság inspirálja annak a több száz építészhallgatónak a fantáziáját is, akik a kerület területére készítik egyetemi terveiket, diploma munkájukat. Ez az adottság kötelezi a kerület épített környezetének alakításával foglalkozókat arra, hogy megfontoltan, szakmailag megalapozottan végezzék munkájukat, mert egy „betonba öntött döntés” visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat el.

Úgy gondolom, hogy Budafok-Tétény növekvő, átmenő forgalmának ellensúlyozása a napjainkban egyre vonzóbbá váló „szelíd-turizmus” fejlesztésére történhet meg. Ennek keretében fonódhatna össze például Budafok-Tétény polgárainak élete a kerület területén átvezető Magyar Zarándokúttal is.

A ma elhelyezett kavicsok, kövek a jövő adottságait fogják képezni hosszú évekig, évtizedekig, amelyekhez új gondolatok adódhatnak majd. *„...és miként hirdeti a Biblia: megmérték az embernek fia, s kei mint vetett, azonképpen arat, mert elfut a víz, és csak a kő marad, de a kő marad.”*

Rumi Imre

Interjú Szigeti Zoltánnal

Anno: társadalmi élet Péter-Pál utca környékén

Szigeti Zoltánnal, a Péter-Pál utca és Környéke Polgári Kör elnökével beszélgetünk.

Casino: Mióta vagy benne a budafoki civil közéletben és mik voltak ennek a főbb állomásai?

Szigeti Zoltán: A 90-es évek vége felé építési telket kerestünk. Egy itt lakó jó barátunk javasolt egy üres telket a Péter-Pál utcában. Megnéztük, megvettük, majd építkezünk. Az utcánk akkor egy vízmosta, köves, göröngyös út volt. Akkoriban formálódott már egy útépítő közösség, ami az utca leaszfaltozását szorgalmazta. Ennek kapcsán támadt az egyik itt lakónak, Gyarmati Imrének az az ötlete, hogy ha már így összejöttünk utcabéliek, akkor alapítsunk egy civil szervezetet. Ez 1999 végén meg is történt. Megvalósult az utca felső szakaszának az aszfaltozása is az ittlakók anyagi közreműködésével. Amikor ideköltöztünk, akkor folyt még az út alapozása. Amikor az első szakasz kész lett, útavatást rendeztünk annak rendje-módja szerint, ahogy a nagykönyvben meg van írva. Kifeszítettünk – ha nem is nemzeti színű szalagot, de – egy spárgát, s azt ünnepélyesen elvágtuk, mint a nagyok, fogtunk egy sörös hordót – igaz, hogy üreset – s azt végig gurítottuk az utcának az elkészült szakaszán. A gyerekek rollereztek körülöttünk, nagyon jó volt a hangulat. Aztán kitaláltuk, hogy jó lenne időnként tavasszal egy kicsit rendet rakni, kitakarítani az utcát. Így szerveztünk takarítási akciókat, első alkalommal még sikerült konténereket is szereznünk. Már civil szervezetünk működésének a kezdetén megszerveztük a Péter-Pál napot. Ez Joó Ernő ötlete volt, aki itt lakik az utcában, polgári körünk alapító tagja, és immár kerületünk díszpolgára. Kezdetben polgári körünk érdeklődése az utca állapotának rendeződése után helytörténeti témák felé fordult, helytörténeti esteket szerveztünk, előadásokat hallgattunk. Akkor még az üléseinknek, összejöveteleinknek a helye a Vörös Kút klub volt. Változást jelentett polgári körünk életében, amikor Gyarmati Imre, aki néhány éven át az elnökünk volt, bezárta az általa üzemeltetett Vörös Kút Klubot. A Vörös Kútból lakás lett, ahonnan, mint összejöveteli helyről – érthető módon – kiszorultunk. Rendezvényeinket az utóbbi években a Seybold-Garab pincében tartjuk.

Casino: Abban, hogy a Péter Pál utcába költöztél, volt valami szerepe annak, hogy ez Budafok legrégebbi utcája ?

Szigeti Zoltán: Nem, ez teljesen véletlen volt. Pestszentimrén laktunk egy szép családi házban és volt egy nagyon jó barátunk, aki pedig Piliscsabán lakott. Hosszú éveken át kölcsönösen segítettük egymást. Majd úgy alakult az ő élete is, hogy célszerűnek látszott, hogy költözzünk egymáshoz közelebb, így elkezdtünk telkeket nézni. Régi ismerősünk, barátunk, az utcában lakó dr. Nagy István közreműködésével akadtunk itt egy építési telekre, amit aztán piliscsabai barátunkkal közösen megvettünk és építettünk rajta egy ikerházat. Néhány év elteltével aztán immár csak mi a feleségemmel, ismét építkezünk és költözködtünk, de ekkor már csak a közvetlen szomszédba egy emberibb léptékű házba. Ez már tudatos lépés volt, mert nem akartunk az utcából elköltözni.

Casino: A teljes utcát átfogja a Péter Pál utcai Polgári Kör?

Szigeti Zoltán: Igen, sőt nagyobb területre is kiterjed működésünk, nem korlátozódik az utcánkra. Ennek megfelelően vannak tagjaink a kerület szinte minden részéből és távolabbról is, így például a Pannónia utcából, az Alkotmány utcából, Rózsakert környékéről és máshonnan is. Tehát amikor azt mondjuk, hogy Péter Pál utca és környéke, akkor mégsem csak szűken a környékre gondolunk, és munkánkban a kerület bármely pontjáról érkezett tagjaink is részt vesznek.

Casino: Milyen eseményekkel töltöttétek meg a Polgári Kör életét?

Szigeti Zoltán: Például meghirdettük a „Szép környezetért” elnevezésű akciót is, ami nagyjából megfelelt a régi „Tiszta udvar, rendes ház” nevű akciónak. Megadott szempontok szerint az elnökség néhány tagja végigjárta az utcát és belesett a portákra, hogy milyen rendezettek. Az első három legszebbet díjaztuk. A díjazottak kaptak egy nagyon szép kerámia plakettet, ami egy juharfa levelet mintázott, rajta a Szép Környezetért akciónk neve, a Budafoki Péter Pál Utcai Polgári Kör felirattal. Ezt a plakettet Priszter Andrea kerületi keramikus készítette, akinek munkáiból aztán később, egyik Péter-Pál nap alkalmával kiállítást is rendeztünk. Sajnos azonban Priszter Andrea meghalt, s így plakettjeink is elfogytak és ezt követően már nem folytattuk ezt a hagyományt. Szerettük a Vörös Kút klubot, ahol képzőművészeti és más jellegű kiállításokat is rendeztünk például Golda Magdolna festményeiből, vagy Juhász Péter Péter-Pál utcai fotóiból, de Kultúrsarok címmel beszélgetéseket is szerveztünk. Egyik tagunk hosszú ideig Oroszországban volt, aki a szent-pétervári életről egy nagyon érdekes filmet vetített. Aztán többek közt meghívtuk Mészáros Pétert is, hogy a kerület környezetvédelmi helyzetéről beszéljen, és gyakran rendeztünk az utca és Budafok történetéről beszélgetéseket is. Sikerült megszerezni egy régi híradó filmet is, aminek címe: A budafoki pincék volt. Ez egy húsz perces film, aminek – készítése idején – az egyik szakértője éppen Joó Ernő volt. A vetítésnek nagy visszhangja volt, megnézte Gazdag László is, aki akkor a Promontórium Borlovagrend nagymestere volt. Körünkben akkor éppen e film kapcsán vetődött fel először egy budafoki helytörténeti gyűjtemény létesítésének igénye, amit Garbóci László és Bartos Mihály barátaink már korábban zászlajukra tűztek, mint tudjuk, sajnos máig eredménytelenül, de ez nem rajtuk múlt.

„Házi helytörténészünk”, Joó Ernő tanulmányt írt az utca történetéről, majd később a budafoki hajómalmokról és vízimolnárokról is, amelyeket 400 példányban adtunk ki. Ez utóbbi tanulmánynak volt egy váratlan hatása tagságunk alakulása szempontjából. Valaki egyszer felhívott bennünket, hogy van-e még ebből a kiadványból, mert őt érdekelné, ugyanis a családjának valamelyik tagját említi benne. Azóta ez az érdeklődő oszlopos tagunkká vált, olyannyira, hogy a Gesztenyefesztívtől évek óta ő szervezi. Ezen kívül a honlapunkon keresztül is kaptunk megkereséseket utcánk egykori lakóitól.

Az utcabéliek tájékoztatására kétszer állítottunk össze alkalmi kiadványt, a Péter-Pál utcai Hírmondót 2003-ban, és aztán 2005-ben. Anyagi eszközeink híján nem tudtuk folytatni ezt a sorozatot. Ennél tartósabbnak bizonyult egy másik nagyon fontos közösségalkotó rendezvényünk, amit most már tíz éve tartunk, ez az Adventi estünk. Először a Vörös Kútban tartottuk, aztán a Seybold-Garab pincében, egy kis vendéglátás, egy kis műsor, mindig helyiekkel, akár amatőrökkel, a kisgyerektől kezdve a nagypapáig, akik különböző hangszereken játszottak, énekeltek. Most legutóbb az egyik tagunk felesége és már felnőtt tanítványa játszott zongorán négykezesen, óriási hangulatot teremtve. Ezt a rendezvényünket később kiterjesztettük, nem csak a tagjainkat, hanem minden utcabélit, sőt másokat is hívtunk. Azt mondtuk, hogy ez a Péter-Pál utca és Környéke Polgári Kör és barátainak közös estje. S ez valóban így is volt.

Casino: A Péter-Pál utcában sok pince volt. A Seybold-Garab pincén túl van másik is, amit felújítottak és a közönség is látogathat, használhat?

Szigeti Zoltán: Régi és felújított pince egyaránt van, amit családok használtak hosszú időn át az utóbbi évtizedekben inkább csak gombatermelésre. A közeljövőben szeretnénk egy olyan programot szervezni, melynek keretében meg lehetne ezeket a pincéket az emberekkel ismertetni. Az évenkénti Kulturális Örökség Napjára készülünk ezzel a „nagy dobással”. Említésre méltó a Péter-Pál utca 40. pincéjének a története is. A régi ház már egy romhalmaz volt, de annyira, hogy csak a falai meredeztek az égre. Az új tulajdonosnak az újjáépítéskor, vagy inkább az új ház építéskor a környezethez való jobb illeszkedés érdekében meg kellett tartania a régi formákat. A házhoz csatlakozott egy pince, amit az '50-es vagy '60-as években biztonsági okokra hivatkozva betonnal kitöltöttek egészen a legfelső pontjáról induló szellőző nyílásig. Amikor a házat megvette az új tulajdonos, szeretett volna a házhoz egy pincét is. Hat hónapig tartott csak az, amíg kivésték légkalapáccsal a betonnak legalább egy részét. Ily módon a pince helyreállítása – kis túlzással – csaknem többbe került, mint a ház felépítése. Ma boros pinceként használja gazdája a kiszabadított 11 méteres pincszakaszt. Másik pincéről is tudunk, pl. a Péter Pál utca 16-ban, ahol a pince eredeti formájában megvan, nagy veretes vasajtóval, kilinccsel, belül nagyon szép falba épített beugrókkal, évszámmal ellátva. A gazdának korabeli borászati eszközei is vannak. A legismertebb persze a Seybold-Garab pince a 216 hektoliteres betonhordóval, előlapján a híres Zsolnay majolikával, ami nagy-Magyarország egyesített közép-címerét ábrázolja az angyalokkal. Ez a pince, mint befogadó pince rendezvények számára nyitott, s mint ilyen a legjobban ismert az utcánkban lévő pincék közül.

Casino: Hogyan tartjátok a kapcsolatot a tagsággal, hogyan hívjátok meg az érintetteket a rendezvényekre?

Szigeti Zoltán: Amikor elkezdtek a munkát, a rendezvényeinket, akcióinkat a porták postaládájába dobott meghívókkal hirdettük. Tagjaink kezdetben szinte csak az utcalakók voltak, ők is zömében az idősebb korosztályból, jellemzően 70-80 fölött. Most, hogy Péter-Pál napkor, meg a Gesztenyefesztivál alkalmával is a Seybold pincében szervezünk gyerekprogramokat is, most már a gyerekek szülei közül vannak fiatalabb tagjaink is. Viszont ebből az is következik, hogy vannak idősebbek, akik már nem jönnek el, mondván: ez a polgári kör már nem az a polgári kör. És ebben végül is igazuk van, de egyöntetű véleményünk volt, hogy tevékenységünk nem szürkülhet el, nem ragadhatunk le a megszokott programoknál, valamilyen irányba mozdulni kell. Az, hogy a Péter-Pál napra gyerekprogramokat iktattunk be, feltétlenül segített, és nem csak annyiban, hogy többen vannak a rendezvényeken. Megtartottuk a kulturális programnak azt a részét, ami a felnőtteknek szólt, és külön szervezünk programot a gyerekeknek. Ez továbbfejlődött, amikor a Gesztenye fesztivál szervezésébe fogtunk. Ez az idén lesz negyedszer, az Önkormányzattal közös rendezvényünk, hiszen szerepel az Önkormányzat fesztivál programjában, és a finanszírozást is biztosítják. Ez arról szól, hogy gyerekek-szülők együtt kreatív játékokon vesznek részt, fúrnak, faragnak, festenek, rajzolnak, van egy ház, amit berendeznek, és a legjobbak valami díjat kapnak. Ezeken a rendezvényeken mindig van mesejáték a gyerekeknek, és találtunk egy olyan csapatot, aki felvállalta a gesztenye fesztivál szervezését. Ők azok, akik a Péter-Pál napkor is szervezték eddig a gyerekprogramot. Ők voltak azok, akik Bartos Mihálynak a kápolna mellett álló Ősök fájáról írt rövid kis legendaszerű történetét feldolgozták és előadták, amit a gyerekek borzasztóan élveztek. Fontos, hogy a fiatalok is azt érezzék, itt otthon vannak.

Az utca lakóival való kapcsolattartás keretében fontos megemlíteni a karácsonyi csomagakciónkat is. Sajnos viszonylag sokan vannak utcánkban, akik szociálisan nehéz helyzetben vannak. Minden karácsonykor, immár kilenc éve 2500-3000 Ft értékű csomagot állítunk össze részükre a Polgári Kör pénzéből. Ebben a csomagban olyan dolgok vannak, amit esetleg vagy nem tudnak megvenni, vagy ami a karácsonyhoz hozzátartozik, szaloncukor, kis méz, kakaó, csokoládé meg

ilyenek, és ezt az érintettek hálával és köszönettel fogadják, amit esetenként nekünk küldött köszönő levélben is megfogalmaznak.

Sok más dologgal is foglalkoztunk működésünk során, a tevékenységeinket az élet is alakította. Joó Ernőnek megjelent egy komoly kis kötete, a Budafoki pincék világa, amiről a Borászati Füzetek című szaklap is közölt egy ismertetést, így ez bekerült mindenféle bibliográfiába. Amikor tíz évesek voltunk, összeállítottunk egy kis füzetet, amiben képekben és szövegben tükröződik tevékenységünk sokfélesége. Péter-Pál napjaink elválaszthatatlan része egy-egy kerületi művész, vagy egy egyesület tagjainak kiállítása. Kiállítóink közül itt csak kettőt szeretnék említeni: Kamarás Kata keramikus, a Népművészet mestere és Ócsai Károly Munkácsy díjas szobrászművész is tartott nálunk kiállítást.

Casino: Hogyan tartottátok, tartjátok a kapcsolatot a többi civil szervezettel?

Szigeti Zoltán: Polgári körünk már működésének harmadik-negyedik évében szervezett kerületi civil szervezeti találkozót. Mi szerveztük az elsőt, amiből talán – kis túlzással – a Civil Konzultációs Tanács kinőtt. 2003. november 4-én itt volt az első civil találkozó, amit aztán félévenként ismételtünk egy darabig. Ezen elsősorban a lakóhely szerint szerveződő civil szervezetek vettek részt, a Nagytétényi Polgári Kör, Baross Gábor telepi Polgári Kör, Budatétényi Polgári Kör, Rózsavölgy Egyesület, de emellett voltak mások is, mint pl. a Zöld Jövő Egyesület, a Városvédők helyi csoportja. A találkozók nyomán aztán kialakult egy együttműködés a civil szervezetek közt, meghívtuk egymást a rendezvényeinkre, tájékoztattuk egymást programjainkról.

Casino: A Polgári Kör a helyi igényekből nőtt ki, olyan rendezvényeitek vannak, amik az itt és környéken élők életét egy kicsit színesebbé teszik, hagyományokhoz kötődésüket kifejezik. Tagja vagy ennek révén a kerületi Civil Konzultációs Tanácsnak is. Ennek révén a kerületi civil munka egy kicsit távolabb is mutat, vagy más irányba is. Hol látod a civil szervezeteknek a szerepét a város életében, vagy a jövőjéhez való hozzájárulásban?

Szigeti Zoltán: Ez egy meglehetősen nehéz kérdés. Addig a dolog még csak-csak működik, ameddig a civilek fölvetik, hogy legyen Civil Konzultációs Tanács (CKT), az Önkormányzat meg rábólint, hogy rendben. Hogy ez hogyan fog működni, annak megítélése már nem olyan egyszerű. Ahogy a kerületben megalakult a CKT, az nem úgy történt, ahogy a budapesti modell, úgymond sugallta. Az eredeti elképzelés szerint a civilek közreműködésével téma szerint csoportok alakulnak, például szociális, egészségügyi, kulturális, oktatási, stb. és ezeknek a vezetői a polgármesterrel, és közülük választott társelnökkel képezik a CKT-t. Ezt a modellt nálunk nem lehetett megvalósítani, mert egy-egy ilyen munkaterületen nem biztos, hogy mindig van annyi munka, hogy akár egy ilyen munkabizottság, azzal foglalkozhatott volna. A kerületi Önkormányzat valamelyik rendeletének mellékletében szereplő civil szervezetek a tagjai a CKT-nak. A mi elképzeléseink sem voltak véleményem szerint teljesen reálisak, amikor azt igényeltük, hogy majd mi minden képviselőtestületi napirendi pontot – legalábbis azt, ami a civileket közvetlenül érinti -, véleményezzünk, mint CKT. Fontos, hogy véleményalkotási igényünk jól argumentált legyen, és valóban korlátozódjék a legfontosabb problémákra. Mert, ha úgy vesszük, minden olyan dolog, amivel az Önkormányzat foglalkozik, a civileket is érinti. Például most fölvetődött a piac kérdése, és érezhető, hogy az önkormányzat enyhén szólva is visszafogottan reagál arra, hogy ebbe a civilek is beleszóljanak. Én magam úgy gondolom, hogy ezt talán úgy lehetne megoldani, hogy nem az egész CKT, hanem az elnökség lenne a partner az ilyen egyeztetéseken. Nem életszerű, hogy ha havonta tartanak testületi ülést, azt ugyanúgy kövesse a CKT, és véleményét kifejtse. Én azt mondom, hogy ki kell választani azokat a kérdéseket, amelyek fontosak, és arról kell véleményt alkotni. Azt mondom, hogy jelen pillanatban a CKT keresi a helyét. A CKT tagok is megosztottak. Akik valamilyen módon támogatást kapnak, azok joggal, vagy nem joggal tartanak attól, mi lesz, ha ezt vagy azt mondják. Nem vagyunk igazából egyenrangúan kezelt partnerek, mert ezer szálon függünk az önkormányzattól. Egy fejlett demokráciában a civil társadalom nem függ az önkormányzatoktól. Ahol mi tartunk, az még csak

a civil szerveződések fejlődésének a kezdete. Néhány évvel ezelőtt egy civil szervezetek napján egy akkori országos civil vezető elmondta, hogy Magyarországon a civil szervezetek fejlődése messze nem tart ott, ahol mondjuk a háború előtti időben tartott. Nincsenek meg azok a szponzorok, azok a támogatók, akik kellenének, hogy ne legyenek függő helyzetben a civilek. Nem rossz kezdeményezés az, hogy vállalkozások felé tapogatózunk, vállalkozásokkal teremtünk kapcsolatot, hiszen jó néhány civil rendezvényt a vállalkozók tisztességesen támogatnak. De nem tudom, hogy mikor, és milyen módon erősödhetnek meg a civil szervezetek annyira, hogy valódi partnerek legyenek, és ne függjenek az önkormányzattól.

Casino: Mit tegyen a civil szervezet, hogy hallassa a hangját?

Szigeti Zoltán: Van, aki azt mondja, hogy azért kell összefogni, hogy ott legyenek a képviselőink az önkormányzatban. Van, aki azt mondja, nincsen pártoktól független civil szervezet. Én pedig azt mondom, hogy igenis van! Magyarországon a hatalmat, a közéletet a pártok dominálják, a pártok uralják. Ha be is jut egy civil szervezet egy önkormányzati testületbe, nem tudom elképzelni, hogy minek kell történni, hogy egy civil szervezet azt tudja mondani, hogy valamilyen módon hatalmi tényező lett. Meggyőződésem, hogy lehet pártpolitikától független civil közéletet működtetni. Még ha limitált körben is, de lehet. Mi egészen biztosan ilyenek vagyunk, ilyenek tartom a Zöld Jövőt is, már működési területénél, a környezetvédelemnél fogva is. Mindenki nagy szemekkel néz rám, hogy én, akiről közismert, hogy baloldali vagyok, mit keresek egy polgári körben? Ez a kérdés két tévedésből is fakad. Az egyik az, hogy úgy vélik, minden polgári kör a jobboldalhoz húz. A másik meg az, hogy ott is pártpolitika folyik. Én a polgári körben egyszerűen a közért tenni akaró emberek egyike vagyok. És megtalálom azokat a társakat, akik ebben partnerek, és nem számít, milyen oldaliak. Nem hiszik el, hogy én mikor ide költöztem, akkor Németh Zolira szavaztam meg Szabolcs Attilára. Ha valaki elintézte azt, hogy az utat leaszfaltozzák, meg azt, hogy ne csak minden második oszlopon legyen közvilágítás, mint 14 évvel ezelőtt a Péter-Pál utcában volt, hanem mindegyiken, akkor miért ne szavazzak rá? A baloldaliak erre azt mondják, hát, te lepaktáltál a jobboldallal. A jobboldaliak azt mondják, hogy ez a Szigeti baloldali. Mondom, akkor jó, akkor most vagyok a helyemen. Azt gondolom, hogy a civileknek óvni kellene magukat attól, hogy ide, vagy oda lehessen őket lökni. Különösen viszolygok attól, amikor valaki – politikai sandaságból – a civil jelzőt idézőjelbe teszi, s őket „civil”-ként aposztrofálja.

A civil szervezetek persze nagyon sokfélék lehetnek. Vannak a lakóhely szerint szerveződők, az érdeklődési kör szerinti, a hobbi szervezetek, a sportegyesületek, a kulturális egyesületek, s ezek mind civil szervezetek, más-más összetétellel, más-más céllal, más-más lehetőségekkel. Nyilvánvalóan az önkormányzatnak azok lehetnek partnerei, amelyek valamilyen módon az önkormányzati célok megvalósításához hozzá tudnak járulni, és ugyanakkor az önkormányzatnak „megéri” a civil szervezetet támogatni, mert olyan szolgáltatást tud nyújtani, ami a városnak fontos. Az egyik azáltal, hogy fenntart egy házat, szervez nyugdíjas kört, baba-mama kört, sportkört, stb. Mi kulturális feladatot vállalunk, a Péter-Pál napra kapunk önkormányzati támogatást. A Gesztenye fesztivál egy külön téma, de azt is mi csináljuk, annak a lebonyolítóit mi vagyunk. Tehát mi így segítjük az önkormányzat tevékenységét. De ez független attól, hogy az önkormányzat milyen színű, hiszen a rendezvény az itt élőknek szól, mindegy, hogy éppen ki van hatalmi pozícióban. Azon is sok múlik, hogy a civil szervezet kikre tud támaszkodni. Hiszen a civilek szabadidejükben végzik ezt a munkát. Mindenképpen kellenek az aktív tagok, akikre számítani lehet, akikkel építkezni lehet. Jókat beszélgettünk erről Pelikán Imre bácsival, akit nagyon kedvelek, mert egy racionális, tapasztalt, cselekvőkész ember. Mondtam neki, hogy alig vannak aktív, „hadrafogható” emberek, én csinállok sok mindent, a postázástól kezdve a másolásig. Mire Imre bátyám (egyébként a barossi polgári kör elnöke) a maga 90 év feletti tapasztalatával azt mondta: Zolikám, hát ez nálunk is így van! És amikor meghívót kapok a barossiktól, akkor látom, hogy még a borítékot is Imre bácsi címezi. Ez is a civil munka egyik sajátossága itt most 2013-ban.

Fodor Tamás: Kulturális környezetünk, ahol élünk

Az ember számára mindig fontos, hogy tartozzon valahová. Ahol élünk, nem csak egy település, hanem egy közösség, mely több mint az adott területen élők halmaza. Közös a múltja, a jelene és közösen határozza meg a jövőjét is.

Ami pedig ezt az idővonalat folyamatossá, az összetartozást erőssé teszi, az a közösségi tudás, melynek fontos része az emlékezet. Hogy egy közösség lakói miként élik mindennapjaikat, nagymértékben függ attól a kultúrától, amit megörököltek, ami körbeveszi őket. Természetesen nem csak az épített örökségről van szó, hanem a kulturális hagyományokról is.

Kultúra akkor erős, ha meg tudjuk őrizni a tradícióinkat, ápoljuk a hagyományainkat, emlékszünk mindarra a közösségi tudásra, amit anyáink, apáink generációkon át egymásnak adtak. Ez a folyamat sosem szakad meg, hiszen egymást követő generációk tovább örökölik.

Azonban nem csak megőrizni kell a kultúránkat, hanem hagyni is, hogy fejlődjön. A kultúra mindig változik. Persze lehet készíteni „pillanatfelvételeket” egy-egy korról, amik segítenek emlékezni, segítenek okulni, amikre támaszkodni lehet, amiből fejlődni érdemes. A pillanatok és korok sajátossága viszont, hogy csak megélni lehet őket, de újra élni már nem.

Vannak a kultúrának dinamikusan változó, élő, bővülő elemei és vannak olyanok, amelyek már csak a közös emlékezetünkben maradtak fent. A kultúra mindig reagál a korra amiben „él”, az emberekre akikhez kötődik, a hatásokra amik érik.

Az épületeink is korrajzok, egyben a közös emlékezet részei, velünk élnek generációkon át. Tanúskodnak arról, hogy mikor, mit tartott esztétikusnak, az adott kor embere, vagy éppen praktikusan mire volt szükség a mindennapi élethez. Emlékeztetnek bennünket emberekre, történésekre. Érzéseket, gondolatokat keltenek bennünk, melyek óhatatlanul is a személyiségünk részévé válnak.

A folyamatos változás nem csak a kultúrára igaz, hanem a mesterségekre is. Ki gondolta volna generációkkal ez előtt, hogy egyes szakmák – mint például a hajómolnár – teljesen eltűnnek, vagy visszaszorulnak és már csak képek, visszaemlékezések árulkodnak a létezésükről és arról, hogy az adott kor emberének mennyire fontosak is voltak. Nem csak a munka miatt, amit elvégeztek, hanem azért is, mert a mesterek a közösség részét képezték. A közösségi háló pedig minden korban fontos volt, erősítette az összetartozást.

Ma is létezik közösségi háló és nem csak virtuális értelemben. Többet tudunk egymásról, mint valaha, de többet és szabadabban is kommunikálunk. Könnyebb megosztani örömet, bánatot, könnyebb segítséget kérni, könnyebb közösen alkotni. A mai kor emberének felelőssége, hogy mindezen lehetőségeket mennyire állítja a közösség szolgálatába és mennyire használja saját épülésére. A kettőt amúgy sem lehet igazán elválasztani. Minden, amit az egyén magáénak tart és a személyiségébe épít, megjelenik a közösségi viselkedésében és egyben át is adja a következő generációnak. Kérdés, hogy mit adunk át és, hogy a következők mit tudnak kezdeni mindezzel.

A természeti értékeink, a kultúránk, a hagyományaink, mind közös kincsünk. Jellemzően a helyi lakosok, vagyis a mi felelősségünk, hogy mit őrzünk meg belőlük. Ebben különösen fontos szerepük van a helyi civil kezdeményezéseknek, a közösségi erőnek, az összefogásnak, a tevékeny és tudatos polgári létnek.

Leginkább rajtunk, helyi lakosokon múlik, hogy milyenné formáljuk környezetünket, mit őrzünk meg a múltból, mit adunk tovább a jelenből!

Fodor Tamás

Farkas Balázs: Visszfény

Egy Mária Terézia korabeli tükör.

Ki volt a mestere, aki először belenézett?

Ki volt az a szép lány, aki abban először magára mosolygott?

Hallották-e, ismerték-e azt a különös, mai ember számára szinte érthetetlen mondatot, hogy „életünket és vérünket Mária Terézia királyunkért” eredeti latinsággal „vitam et sanguinem pro rege nostro Maria Theresia”. Nem tévedés, királynak mondták Mária Teréziát az országunk nagyjai 1741-ben a pozsonyi országgyűlésen.

A történet szerint a Promontoron élő emberek nem tudták befejezni a templom építését, és Mária Terézia azzal a kéréssel – talán feltétellel – segítette ki őket, hogy az Ausztria szentje, Lipót tiszteletére legyen felszentelve.

Visszatérve a tükörré. Van egy mondás, miszerint az időnek az a sajátossága, hogy nem egyszerre történik. Pedig, ha egyszerre megjelenne az összes ember, aki mondjuk 1741 óta belenézett ebbe a tükörbe, igencsak meglepődnénk! Az biztos, hogy immár tíz éve leggyakrabban budafoki emberek nézik magukat a lassan homályossá váló falitükörben, hiszen az egy itteni ház díszé.

Ha jól megnézzük, egy monitor, és egy billentyűzet látható a képen. Különös összefüggés: egy ideig az itt látható fotó azon a monitoron jelent meg, ami tehát a valóságos tükör digitális tükrözése volt (ha fokozni akarnánk: a monitort akár a tükörből is megnézhattünk volna).

Látzólag messzire rugaszkodva az eddigiektől egy számadat: a Nagytétényi út elején lévő Borváros és a Duna között – mint a homokóra szűkületében – kilenc hajdanvolt és jelenlegi útvonal halad át. Ehhez még hozzáadódik a Duna hajóútvonala, és a fölötte vezető légifolyosó. Számunkra viszont fontosabb a levegőben száguldó jelek megszámlálhatatlan sokasága, a digitális, vagy információs sztrádák kavalkádja. Melyek valamilyen formában egytől-egyig a valóságot tükrözik vissza.

Egyik évben a budafoki borfesztivál nagy eseménye a főzőverseny volt, amit éppen itt, a Nagytétényi út elején, az egyik pince előtt tartottak meg. Civilek, pártok csapatai versenyeztek. Szép napsütés volt, a hangulatot a jobbnál jobb minőségi borok alapozták meg.

A budafoki Csillaghang rádió munkatársa az egyik cég támogatásával korlátlan mobilhasználatot kapott, így a két riporter a főzőverseny helyszínén egymástól vette át a telefont, és a beszélgetések hangja, jele a Promontor üzletház árkádja alatt lévő vevőkészülékhez, és keverőhöz jutott el. Onnan pedig interneten keresztül az adóberendezés melletti számítógépre, majd az adóba. A rádió munkatársai vevőkészüléket helyeztek el a borfesztivál néhány pontján, de mint kiderült, volt olyan árus is, aki egyfolytában a Csillaghang Rádiót hallgatta, és hangosította ki a sátra alatt.

Kacsintsunk vissza az időben. Azért ezt az említett falitükör készítője, és az abban először magát illető lány sem gondolta volna...

Azonban a főzőverseny rádión keresztül történő bemutatása, tükrözése nem volt teljes. A képnél is izgalmasabb volt az ételek illata, és főleg az íze. Emlékezetes volt a fűszeres hússal töltött cipó.

És mi volt a díjnyertes fogás? Melyik csapat nyert? Ki volt a zsűri elnöke? A tükörben látható számítógép memóriájában több év adásanyaga van rögzítve, többek között persze ezekre a kérdésekre is megtalálható a válasz. Van ott beszélgetés helyi személyiségekkel, vagy éppen országos hírességekkel. Aztán interjú, istentisztelet, mise, vita, zene, ének, civil találkozó hanganyaga, és amint láttuk: helyszíni közvetítés, aztán képviselő-testületi ülés, és például régi korokat, Budafok múltját bemutató helytörténeti előadások hanganyaga. Mindez az utókor számára rendkívül érdekes kordokumentum lesz. A jövő generáció igen nagy érdeklődéssel fog erre a sajtóságot tükrözésre, tükörképre rácsodálkozni, meglátva benne korunk gyarló, vagy éppen kiváló budafoki egyéniségeit.

Farkas Balázs

Interjú Lázár Imrével, Szántó Tamással és Pázmándi Péterrel

Dr. Lázár Imrével, a Rózsavölgy Egyesület elnökével, Szántó Tamással és Pázmándi Péterrel, az Egyesület elnökségi tagjaival beszélgetünk. Arról kérdezzük őket, mi is motiválta őket az egyesület létrehozásában, miért tartották ezt fontos feladatuknak.

Lázár Imre: Itt nőttünk fel Tamással Rózsavölgyben. Péter pár évvel idősebb nálunk. A házzal nagyon szoros kapcsolatunk volt már gyerekkorunkban is, mert volt itt egy könyvtár, ami keddenként működött. Itt szerettük meg a könyveket, az első olvasmányainkat 8-10 évesen ebben a könyvtárban kölcsönöztük. A szomszédban szánkóztunk, mert akkor még nem volt meg ez a lakótelep. Néha volt itt koncert. Az épület az MSZMP pártháza volt.

Szántó Tamás: Én fél éves voltam, amikor ide kerültem. De Péternek még a nagypapájáék is itt éltek, a Pázmándi család tősgyökeres rózsavölgyi. Imre és én is első generációs rózsavölgyiek vagyunk.

Gyerekek lenni itt Rózsavölgyben csoda volt, az egész olyan volt, mint egy erdő, gyümölcsösökkel teli terület. Igazi vadon volt, nem volt kerítés. Ha a TV-ben éppen a Winnetou ment, akkor indiánok voltunk, ha a Tenkes kapitánya, akkor meg kurucok. Helyünk is volt, el is tudtuk játszani. Nem volt forgalom, az Ady Endre úton úgy lehetett tengőzni, hogy órákig nem jött autó. De igazából ott volt nekünk a rét a mai lovardával szemben, ami ártéri terület volt.

Pázmándi Péter: Az volt benne az érdekes, hogy természetesen alakították ki, nem volt benne árvízvédelmi műtárgy, de mérnökiileg meg volt tervezve. A medermagasság pontos volt, amikor tele lett vízzel, akkor lefolyt a rétre, illetve amikor a villamos sínen átjött volna a víz, az is lefolyt a rétre. Mind a két oldalán sásos, mocsaras rész volt, felvette a többletvizet ez a terület.

Szántó Tamás: Emlékszem egy Csuda Pest című 1962-es vagy 1963-as esztrádra, furcsa film volt, mi akkor voltunk 6-7 évesek, és volt egy részlet, amit a régi Panoráma étteremben vettek fel, ami Budapest egyik legelőkelőbb randi helye volt. Budapestről jártak ki oda. Csodálatos volt a kilátás, és a konyhája is fantasztikus volt.

Pázmándi Péter: Az volt benne a csodálatos, hogy volt egy étterem része és az étterem tetején volt egy terasz. Télen is működött az étterem és egy kicsi presszó rész, viszont a kert igazi kerthelyiség volt.

Lázár Imre: Rendszeresen feljártunk, úgy havonta, kéthavonta. Különleges hely minden tekintetben, vele szemben sokat szánkóztunk a dombon. Aztán a 80-as években régészeti ásatást folytattak ott Gyürky Katalinék, és megtalálták a kánai apátságot.

Kiásták a kegyúri apátságot a 80-es évek végén. Feltártak egy fantasztikus kolostor együttest a XII. századból. Más országban erre azonnal jelentős idegenforgalom telepedne. Nálunk viszont egy elszemetelt, hajléktalan-tanyává lett. Amikor ezt megtudtuk 1997-ben, és adódott egy pályázati alkalom, a „Történelmi emlékkert Pályázat”. bementünk a XI., Önkormányzathoz, és jeleztük, hogy pályáznánk és egyesületként gondnokságot vállalnánk a rom fölött.

Egy hét alatt megszereztünk minden jogot a műemlékvédelemtől és beadtuk a pályázatot. Három nap alatt Sáros Lászlóék (Kós Károly Egyesülés) készítettek nekünk tervdokumentációt. Természetesen nem nyert, pedig 12 millióból megcsinálták volna mindennel együtt. Rá egy évre, személyesen az Orbán titkárságról vitték át a megújított dokumentációt Nemeskürtihez (kormánybiztos). Azt is elutasították. Elképzelésünk egy organikus koncepciót követett haranglábbal, kapuzattal. De a lombok architektúráját meghagytuk volna, csak gondozni kellene egy kertésznek. A gondozást mi felvállaltuk 1997-től, évente istentiszteleteket tartottunk a Kánai napokon, megszentelve a helyet.

Szántó Tamás: Kánáról kapta a rendezvényünk a Kánai napok nevet. Akkor még nem történt meg a honfoglaláskori falu régészeti feltárása. Mi nem is tudtuk, hogy van egy falu. Tíz éven keresztül feljártunk, minden évben kitisztítottuk a területet. Veres Laci volt a képviselő és mindig segített nekünk ebben a vállalásban..

Lázár Imre : Mondok egy jellemző történetet. Amikor eljöttek a választások (2006.), akkor a szocialisták csináltak egy kampány akciót a választások előtt Rózsavölgyben (Lendvai Ildikó és Kiss Péter kampányakciója volt). Gyerekeket is kirendeltek az akcióhoz. Ahogy leszálltak a tanulók a villamosról, a tanárnőt megszólítottam, hogy itt láthatólag már minden rendben van, jöjjenek velünk. Felmentünk az osztállyal a templomromhoz és kitakarítottuk. Csodálatosak voltak a gyerekek. Talán akkor volt a legszebb a rom környéke.. Három nap múlva felmentem, - hogy egy kicsit gyönyörködjek... És látom, hogy újra telehordták szeméttel, egy felszámolt étterem összes mocskával, összetört székekkel, sittel. Láttam én ott mindent. szóval ez egy szent hely, és mégis ez a sorsa és valahogy ez döbbenetes.

Casino: Térjünk vissza a megalakulásukra, a közösségi ház szerepére.

Szántó Tamás: A 60-as évek közepén építették a közösségi házat. Az önkormányzat közösségi céllal építette és a nálunk egy korosztállyal idősebbek társadalmi munkával hozzájárultak a ház építéséhez. Akkor volt a Beatles korszak. Sorra alakultak a zenekarok, a munka fejében koncertezhettek a házban. Kb. 2-3 koncert lement, amikor a párt úgy döntött, hogy kész, ezt a házat bezárja. Túl sikeres volt, a romlott kapitalizmus terméke, a beatzene betette a lábát Rózsavölgybe, a közösségi házba. Attól kezdve az ifjúsági élet számára a ház bezárult.

A választást itt tartották, és könyvtár is működött itt. Havonta taggyűlést tartottak az itt élő párttagok részére. Ezzel gyakorlatilag ki is merült az egész történet. Csak az MSZMP-s nyugdíjasok jöhettek, egyfajta nyugdíjas élet folyt itt. Általában zárva volt az épület.

Kénytelenek voltunk a zenekarunkkal pincékben, garázsban gyakorolni. Bárhogy szeretttük volna elintézni, nem engedtek be. Ez nagyon erős motiváció volt. Mikor 1989-ben kiírták a választások időpontját, a Fidesz-SZDSZ kapta meg ezt a házat, akkor meg ezért nem tudtunk bejutni. De a Fidesz-SZDSZ vezetés a választások után rájött, hogy a helyszín túlságosan kiesik a belvárosból, úgyhogy két év után itt hagyták a házat. Imre hozta a hírt, hogy a Fidesz-SZDSZ kiköltözött. Hallottuk, hogy a közösségi házat valaki kinézte magának, egy úttörő-szövetséges fiú, és ők akarnak valamilyen tánc klubbot, tánc próbatermet. Az egyesületet a környezet-védelem kihívásai hozták létre, de megalakítását a ház működtetésének lehetősége kényszerítette ki. A patak e folyamat szimbólumává vált, mert 90-ben egy újonnan alakult, a Mélyéptervből kivált cég akarta befedni, ami óriási lakossági tiltakozást váltott ki.

Lázár Imre: Ezen a lakossági fórumon, A Budai Nagy Antal Gimnáziumban jött össze tulajdonképpen az Egyesület ősmagja. Zsúfolásig tele volt a nagyterem rózsavölgyiekkel.

Egymás után szólaltunk fel, egyöntetű volt a vélemény, hogy ezt a patakot tűzön-vízen keresztül megvédjük. Például Hertelendy Jóskaival ott figyeltünk fel egymásra, és ma 20 éve együtt visszük az egyesületet. A szociológiában ismert, hogy szomszédsági egyesület általában úgy jön létre, hogy van valami provokáció, hatalmi támadás és akkor arra a helyi közösség védekező módon összefog. Utána szinte feltartóztatlanul jött, hogy formálisan szerveződjünk. Akkor még különböző helyeken jöttünk össze, magánlakáson is. Amikor meghallottuk, hogy privatizálni akarják a házat, Tamással és az asszonyainkkal kimentünk az utcára és becsöngettünk a házakba, és aláírást gyűjtöttünk: ha egyetért azzal, hogy itt közösségi ház legyen (és feltüntettük a megajánlott szolgáltatásokat, nagyjából azokat, amik ma is vannak), akkor írja alá névvel, személyi számmal. Több, mint 800 aláírást gyűjtöttünk össze és azokat átadtuk a polgármesternek, Hajas Ervinnek.

Szántó Tamás: Miután összegyűjtöttük az aláírásokat, nem volt más választása az Önkormányzatnak, minthogy odaadja nekünk a házat. Ráadásul nem tudtak nemet mondani, mert Nagytétényben Hajas Ervin kezdeményezésére létrejött a Nagytétényi Polgári Kör és 300 aláírással megkapta a Szelmann Házat. Ez egy szerencsés helyzet volt, hiszen mi háromszorosát gyűjtöttük egy kisebb területen.

Lázár Imre: Nem azért gyűjtöttük az aláírásokat, hogy nekünk legyen közösségi házunk, az ajánlatunk az volt, hogy legyen ez a Központi Művelődési Háznak a helyi filiája. Tehát művelődési központhoz tartozzon, és az telepítsen ide funkciókat közösségi házként, felügyelje a szakmai munkát. Nem vagyunk népművelők, ezt itt tanultuk meg gyakorlatban. Nem fogadták el az ajánlatot, úgy kaphattuk meg a házat, hogy egyesületté alakultunk.

Szántó Tamás: Laczkovics Marikáék a nagycsaládosok közösségét hozták létre. Volt a helyi katolikus közösség Maklári Ottóné Pipi néni vezetésével, aki az egész völgynek a lelke volt, aztán a nyugdíjas kör Varga István vezetésével, mi meg Imrével a törzsgyökeres rózsavölgyieket képviseltük. Imréék lakásában a nappaliban megalakult az Egyesület. Ott történt az első vezetőségi választás.

Lázár Imre: Az ügyvédi támogatás is igazán kiváló volt, mert Réti Laci barátom, aki most a Budapest Ügyvédi Kamarának „főméltósága” támogatott. Nagy kegyelem és szeretet vette körül az egész dolgot.

Szántó Tamás: Úgy éreztük, ha elprivatizálják a házat, soha nem lesz Rózsavölgyben közösségi tér. Fiatalkoromban mindig elutasítást nyert, hogy ide bejöhessünk. Akkor azt mondtam, hogy meg kell szerezni, mert lesznek fiatalok, akik ugyanúgy szeretnék itt programokat csinálni, netán zenélni, bármilyen kört létesíteni. Emiatt mi nyitott ház jelleget szántunk neki.

Lázár Imre: Én több rendezvényt csináltam az Orvosi Egyetemen, mint ahány vizsgám volt. Gyakorlatilag engem 1973-ban elkapott a József Attila Gimnáziumban a gépszíj, akkor szerveztem egy Bartók kör nevű gimnazista szellemi műhelyt és onnantól erről nem tudtam leszokni. Fesztiválokat, táncház-fesztivált rendeztünk népi vásárral, zenekarral. Nekem volt egy nosztalgiám, hogy közösségi házat hozzunk létre, egy szellemi műhelyt, szellemi otthont. Megemlíteni egy kicsit az együttléteket a világát.

A másik a csalódás, a nagy országos, történelmi fordulatból elfordulás lett. A politikai csalódás után azt mondtuk, hogy a civil terület a mi történelmi terepünk. Itt Rózsavölgyben van jogosítványunk, és ehhez van elég energiánk. Talán ezt a kis helyet mi meg tudjuk védeni.

A házat az Önkormányzat fel is újította. Hegedűs Bandi nagy koncertjével ünnepeltük meg az átadást. Akkor még nem volt fűtés, nagykabátban végig fagyoskodva adott egy döbbenetesen forró hangulatú koncertet. Ahhoz, hogy itt lehessen koncertezni, meg át lehessen adni, a házat be kellett rendeznünk. A felszámolt és privatizált gyáraknál adódott lehetőséget kihasználtuk, és a Goldbergtől és a Keltex-től hoztunk ide bútorokat, könyvtárat, zongorát. Üresen kaptuk a házat, lakjuk be, ahogy akarjuk. Iparművészeket mozgósítottunk, akik textil, bútort festettek. Lettek asztalaink, székeink, szekrényeink. Csináltunk óvodás tornatermet. Óriási elánnal dolgoztunk, és ez egy boldog időszak volt. Szentgyörgyi Edit segítette akkor még a munkánkat, itt laktak. Miután elég sok művész volt itt az utcában és a környéken, Edit, a feleségem fogta össze ezt a csapatot (ő gobelin művész) és gyakorlatilag ők újították fel a berendezéseket.

Szántó Tamás:: Kaptunk az önkormányzattól keretet a gondnoki státuszra és ezt a tiszte több mint egy évtizedig Polgár Lajos bácsi töltötte be. Az első rózsavölgyi Mikulás ünnepség bennem nagyon mély nyomott hagyott, mert abban az időben sok vállalat szűnt meg Magyarországon. Hozzá voltak szokva, hogy az adott cégnél, óvodánál ünneplik a Mikulást, és erre már nem volt ott alkalmuk. Nem tudtuk felmérni, hogy mennyien lesznek – ez volt az első ilyen tömeg rendezvényünk - és tele voltunk. 3 óra előtt 10 perccel már nem lehetett beférni a nagyterembe. Most ezt tapasztaltam újra, 2012 decemberében is óriási tömeg volt a Mikulás ünnepségen.

Lázár Imre: Elég nagyszabású akciókkal kezdtünk. Nyertünk pályázaton, így már az első évben rendszeres színházat szerveztünk. Itt volt Lajkó Félix, először itt zenélt nálunk Budapesten, a kecskeméti Pont színháznak volt előadása. Erre a rendezvényre egyik barátunk Vass Csaba elhozta Kósa Ferencet és Püski Sándort, aki akkor volt 80 éves. Kedves feleségével, Ilus nénivel jött. Utána ünnepeltük itt az oldalszobában, sokan voltunk.

Úgy hívtuk ezt a színházi sorozatot, hogy Archepódium. Végig magas színvonalú, a progresszív kisszínházak színvonalát megütő sorozat volt. Fénymásolót is kaptunk, vagy két és fél évig volt még használható, de abban két évben arra elég volt, hogy teljesen be tudtuk plakátozni a völgyet. 1990-ben voltam kint egy ökológiai konferencián, ahol egy erdélyi emigráns Svédországból adott nekem egy banner készítő programot. Csak gondolatok vissza a 90-es évek eleji technológiára. Volt egy gépünk, egy olyan nyomtatónk, ami hőnyomatos volt, így hő nyomós rollnira 4-5 méter hosszú bannereket tudtunk nyomni. Volt egy 8-10 fős közösség, aki szervezte az életet és gyakorlatilag szórta a plakátot. 1991-92 az alakulás éve, akkor jött át Simon Zsolt, egy grafikus barátunk Marosvásárhelyről és egy profi helyi újságot csinált meg nekünk, amit mi írtunk: a Völgy újságot, ami máig az Egyesület hírlevele. Grafikailag, tartalmilag is nagyon figyeltünk rá és egy nagyon erős dokumentációs anyagot állítottunk össze. Folyóirat műhely délutánokat is szerveztünk, úgy hívtuk, Kárpát Teaház. Itt volt vendég Szőcs Géza, az Exszimpóziumos nemzedék, amely a Vajdaságból, Újvidékről telepedett Veszprémbe. Kezdő folyóiratok szerkesztősegeit láttuk vendégül. A második évben a programokban volt egy erős irodalmi arculata. Egy nagyon fontos dolog volt, elkezdtük építeni az ünnepeinket. Akkor még nem volt divat a történelmi hagyományőrzés. Barátunk, Hidán Csaba egy kétnapos fesztivált rendezett, bemutatóval, jurta építéssel, haditornával. Ez 1996-ban volt. Egyszer csak megáll egy emeletes busz, horvát régészhallgatók jöttek és csak úgy bezúdultak, megtöltötték a kertet. Ebben az időben alakultak ki nagy rendezvényeink, ünnepeink: Aztán ezek fokozatosan rögzültek. Ezekben az években nyaranta nemzetközi szobrászművészeti szimpozionokat is rendeztünk Zielinski Tibor vezetésével.

Szántó Tamás: A csomópontok, azok ma is megmaradtak. Az egyik a Patak-parti májusban. Ez egy késő tavaszi, kifejezetten családi jellegű tömegrendezvény. A másik kötött idejű programunk helytörténeti jellegű, a Kánai napok. Ez mindig október elején van. Ezeknek már megvolt az előképe, ahogy Imre mondja.

Lázár Imre: Mikorra kialakultak a programjaink, megszerették az emberek a helyet, egyszer csak jött a választás 1996-ban és a nyakunkra rakta az MSZP a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekart. Gyakorlatilag albérlők lettünk egy prosperáló közösségi házban. Nem fértünk hozzá a színpadunkhoz, mert az irattárat odarakták a feljáróhoz.

Szántó Tamás: A színvonalra mindig is nagyon figyeltünk, és a mai napig is figyelünk. Az előadásainkon országos hírnévű előadók vannak. Alig tudsz olyan országos hírnévű történészt, művészt mondani, aki ne fordult volna meg itt a házban. Most nem akarom sorolni. Egyszer összeírtam, hogy kik voltak a házban, impozáns lista lett. Közöttük sok Kossuth-díjas, többen közülük visszajárnak. Színészekről, képzőművészekről, építészekről, tudósokról, történészekről beszélünk. Balogh Ági, a titkárunk most is írásban gratulált azon művészeknek – erre nagyon odafigyel az Ági, és odafigyel az Egyesület is, - akik most kaptak kitüntetést március 15-én vagy október 23-án.

Rögtön, ahogy megalakultunk 1992-93-ban., létrehoztuk a környezetvédelmi munkacsoportot. A patak után jött a következő ügy, a nagynyomású gázvezeték átvezetése Rózsavölgybe. Semmit sem tudott a völgy, mert elmulasztották a kommunikációt, ami egyébként kötelezően elő is volt írva. Már Százhalombattától a budapesti Szobor parkig megépült a vezeték, amikor értesültünk a szomszédok által, hogy milyen munkálatok vannak. Utánanéztek a lakók, a hír elérte az Egyesületet. A lakosság hihetetlen erővel követelte, hogy ezt akadályozzuk meg, hogy ne vezessék a völgyön keresztül ezt a 40 BAR nagynyomású 60 cm-es átmérőjű gázvezetékét. Ez nem egy elosztóvezeték, hanem egy szállítóvezeték.

Casino: Miért nem sikerült megakadályozni?

Szántó Tamás: Százhalombattától a Kelenföldi Hőerőműbe vezették ezt a gázvezetékét. Budapestig olyan nyomvonalon, ahol nem fenyegette a lakosságot, így nem volt tiltakozás sem. Már csak a kritikus három kilométeres szakasz hiányzott a beruházásból.

Lázár Imre Több ügyvéd is segítette a munkánkat, környezetvédelmi ügyvédek is. Felvetettünk egy alternatív megoldást, amely nem veszélyeztetett volna lakóterületeket, 300 millióval került volna többbe – pont annyiba, amennyi kötbér terhelte végül az építkezést.. A tervező átállt a mi oldalunkra és csak Gázművel vezetésének csökkent ellenállásán múlt, hogy ezt a pozitívabb javaslatot nem fogadták el. Gyakorlatilag találtunk egy másik nyomvonalat is, amely nem ment volna át lakóterületen vagy csak nagyon kevés lakót érintett volna. Arra mindig figyeltünk, hogy amikor a problémánkat kivédjük, ne zúdítsuk rá egy másik lakóközösségre.

Szántó Tamás Óriási ellenállás volt. Most csak sorolom. A forgatókönyvet végigcsináltuk. Úgy gondoltuk, van erőnk, a lakosság teljes mellszélességgel mögöttünk volt. Itt el kell mondanom, hogy tőlünk függetlenül megalakult egy a Piroska Józsefék által vezetett lakossági összefogás. Az Egyesület ezt befogadta. Én, mint a sajtóban dolgozó ember, próbáltam megteremteni a sajtó háttérét ennek az egész tiltakozásnak. Veres Laci volt a képviselőnk, aki az önkormányzat felé képviselte álláspontunkat. Lakossági fórumokat tartottunk hatalmas érdeklődéssel.

Elhívtuk az illetékeseket a Bányakapitányságtól, a Fővárosi Gázművektől, itt volt az országgyűlési képviselőnk, a kerület vezetése, a Duna kör vezetője, és eljött a sajtó is. A lakossági fórumon semmit nem értünk el, akkor hirdettük meg az első tüntetésünket Rózsavölgyben, ami a lovardától indult el és végimentünk a gázvezeték nyomvonalán.

Lázár Imre: Az egyik itt élő neves filmes, B. Révész László egy dokumentumfilmet is készített erről.

Szántó Tamás: Több százan voltunk. Olyan tömeg jött mögöttünk, hogy az lélegzetelállító volt. Olyan 800-an lehettünk, összesen lakik 2000 ember Rózsavölgyben. Végimentünk a nyomvonalon, felmentünk a Ringló utcára, akkor ott még volt egy nagy üres telek, és ott hangzottak el a beszédek sajtónyilvánosság mellett. Mindenhol a címlapon szerepeltünk és még ekkor is sikertelenek voltunk. A 24. órában a választások előtti hétvégén az Országház előtt tartottunk egy tüntetést, ami megint sikeres volt. Hajas Ervin akkor mellénk állt.

A Bányakapitányság mondta ki az utolsó szót, a gázvezeték is átminősítették. Vannak előírt védőtávolságok, de itt nem tudták betartani, mert itt sűrűn lakott terület van. Így aztán visszaminősítették elosztóvezetékké a valójában 40 BAR-os szállítóvezetékét. Törvény alapján nem jöhetne itt át a 40 BAR, mert lakott területen nem mehet, hanem csak 18 BAR szállítóvezeték, ők azt mondják nem is 18, hanem 15 BAR. Attól tartunk a mai napig, hogy a Tordai út veszélyezteti a vezeték épségét. Korábban szakadék volt, amit feltöltöttek, és állandóan beszakadozik ma is, ráadásul a busz is ott jár. Mozog a talaj. Amikor felújították, beszakadt a markológép. Ha itt eltörik a gázvezeték, eltűnik a völgy. Berobbban. Tehát itt egy jogos félelem volt az emberekben.

Ez volt az első ügyünk, amiből egyébként megerősödve, az érdekvédelmet megtanulva és szerintem nagyon profin alkalmazva jöttünk ki.

Lázár Imre: És ekkor került be a házba a Dohnányi Zenekar. A Művészeti iskolában tárgyaltunk és egyeztünk meg Nemes Lászlóval, de később új vezetés került a zenekar élére.. 10 évig voltak itt. Ennek dacára a megegyezés szerint szűk időt, a három napot és a hétvégéket, illetve a folyamatos üzem módhoz megkapott egy helyiséget kihasználtuk. Azt kell mondjam, hogy egy 70%-os programüzemben tudtunk működni. És akkor is nagyon rangos előadásaink voltak.

Szántó Tamás: A mostani konyhánk volt akkor az előadótermünk. Ők a mostani könyvtár helyiséget, meg az irodánkat használták, és uralták az egész házat. Ők voltak az üzemeltetők és mi az albérlők.

Utána egy újabb érdekvédelmi akció következett, a Munkás körút, ami kilenc kerületen ível át, egészen Óbudától Budafokig. Egy 2x2 sávú autótutat akartak építeni az Ady Endre úton. Ezért akarták a patakot befedni, és ezért akarták a villamossínt megszüntetni. Minden mindennel összefügg. A normális, emberi ésszel felfoghatatlan támadások a Munkás körútnál evidensekké váltak, megértettük, hogy miért van útban a villamos, ami környezetbarát és mindenki nagyon szereti itt Rózsavölgyben. Miért kellene ide busz? Miért van útban a patakunk?

Pázmándi Péter: A megmaradt fákra azt mondták, hogy öreg, pedig csak a távközlési hálózatépítés során eltépték markológépekkel a gyökereket. Gyakorlatilag nagyon sok fa a villamos és az út között szenved. Nem engednek oda most új fát ültetni. Ebből viszont az a következik, hogy nagyon komoly tervek vannak, a következő választásokig nem lesz semmi, és utána várhatóan meg akarják építeni az utat.

Szántó Tamás: A Munkás körút egy hihetetlen összefogást hozott létre, még a kilenc kerület közös fórumát is sikerült megszerveznünk az Önkormányzat dísztermében. Teljes sajtónyilvánossággal, ott már az RTL Klub, TV2 is jelen volt. Meghívtuk a fővárosi frakciókat és a fórum végén a frakciók véleménynyilvánítását kértük. Megmondtuk, hogy a választások előtt 2 héttel kihirdetjük, hogy a fővárosi frakció álláspontját a Munkáskörút rózsavölgyi szakaszával kapcsolatban. Volt fórum, tüntetés, bejárás, sajtótájékoztató. Rendszeresen jöttek az országos TV-k, rádiók, napilapok. Folyamatosan ment a tárgyalás a Fővárosi Önkormányzattal, mivel ez egy fővárosi beruházás volt. Az 1998-s önkormányzati választás előtt a Demszky-féle Fővárosi Önkormányzat testület elé vitte az ügyet és a terveken alagútba helyezte a mi óriási tiltakozásunk nyomán az Ady Endre úti nyomvonalat.

Pázmándi Péter: Oda kell figyelni a szakmai tényekre, a Balatoni út hídja 23 m fesztávú és csak a villamos jár alatta, vagyis 2x2 sávra van tervezve az a híd. A Tóváros engedélyezési tervében is benne van, hogy úgy alakították ki a területrendezést, hogy akár az Ady Endre úton el lehet hozni a 2x2 sávós utat, akár be lehet menni vele az alagútba. Ha ideépül egy négysávós út, Rózsavölgy tönkremegy, egészségügyi szempontból is, és az ingatlanértékek is lezuhannak teljesen. Ez egy zsák völgy, el lehet képzelni, ha itt beindul a kamion forgalom. Ezt mindenki megértette Rózsavölgyben.

Casino: Péter hogy került az egyesület büvkörébe?

Szántó Tamás: Pázmándi Péter úgy került be az Egyesületbe, mint egy öntudatos civil rózsavölgyi lokálpatriota, akiről kiderült, hogy tőlünk függetlenül is harcol helyi ügyekért: járdáért, egy megállóért, a kátyúzásért és gondolja a játszóteret és állandó levelezésben állt az önkormányzattal. Már a villamos ügynél élharcossá vált, Péterrel megosztva ketten vezették ezt a környezetvédelmi munkacsoportot.

Pázmándi Péter: távközlési mérnök vagyok, és a munkám során üzemeltetésben dolgoztam. Olyan hibákat kerestünk a távközlésben, ami fél százalék volt.

Szántó Tamás: Péter nagyfokú érzékenységgel és alaposággal áll az ügyhöz. Beleássa magát a történetekbe, odafigyel a szomszédos területekre, bejárja, végigfényképezi, dokumentálja, kibányássza a dokumentumokat, utánanéző. Felállítunk egy munkacsoportot akkor is, amikor a 41-es villamost el akarták tüntetni, ott a helyére nyilvánvalóan utat akartak és buszjáratot Rózsavölgybe. Tárgyaltunk a fővárossal, a BKV-val, aláírást gyűjtöttünk. 1700 valahány aláírás gyűlt össze, amit bevittünk Vajda főpolgármester-helyetteshez, meg a BKV vezérigazgatóhoz. Oda hívtuk a sajtót és a kamerák jelenlétében átadtuk az íveket. Híradókban voltunk, napilapok címlapjain szerepeltünk. Egyszer csak olyan nyomás nehezedett a politikára, hogy meghátráltak. Kis idő múltán észrevettük, hogy a 41-es a Batthyány térig ment. Ezt tulajdonképpen mi javasoltuk a BKV-nak a tárgyaláson. Ha az az érv, hogy nem gazdaságos a villamos, miért csak a Móriczig jár? Akkor mondtuk, hogy miért nem lehet meghosszabbítani a Batthyány térig? Nem mondták, hogy igen, de megcsinálták.

Lázár Imre: Még Ági megérkezése volt nagyon fontos dolog az egyesület életében. Vele megbízhatóbbá, és egyenletesebbé vált a működésünk, a titkári feladatokat is ő látja el. Fantasztikus pályázati író, üzemeltető, a könyvelővel való együttműködést briliáns módon csinálja. Úgy tudtunk 2006-ban leülni az Önkormányzattal, hogy még erre az albérlői státuszunkra is lényegében igazoltuk, hogy ebben a korlátozott 3 napban is egy teljesen átlagos lakótelepi közösségi háznak a munkáját és a forgalmát biztosítjuk. Bizonyítani lehet, hogy társadalmi munkában kiváltunk 3-4 alkalmazottat (ki lehet számolni, hogy az mennyi fizetés, mennyi közteher kötelezettségét jelenti). Évről-évre egyenletesen, minden egyes korosztályt kiszolgáló módon, egy profi művelődési háznak a programját biztosítjuk. Az Ági által összefogott programok továbbra is a minőséget kínálták a helyi lakosság számára, vezető képzőművészek, iparművészek állítanak ki, és az irodalmi élet jeles alakjai, színművészel, előadóművészek a vendégeink mint az itt élő Erdélyi György, Szabó Gyula, Eperjes Károly, Kubik Anna, Varga Miklós és még sokan mások.

A Tamás által szervezett a Rózsavölgyi esték sorozatot sokan látogatják más kerületekből is. A fenntarthatósággal, az élelmiszer önellátással kapcsolatos kezdeményezések között is élen járunk a Magyarok Szövetségével együttműködve. Rakota Laci immár vezetőségi tagként szervezi a már három éve működő a Magyarok vásárát, az őstermelők ide a világ végéről is hoznak gyümölcszörpöket, mézeket, sajt különlegességeket. Havonta egyszer van, téli és nyári szünettel. Ingyen gyógyítunk.az Egészségnap keretében.Ilyenkor számos természetgyógyász, masszőr várja az érdeklődőket. Ez folyamatosan működik, minden hónapban.. Önmagát működteti már a ház, ezt is mondhatnánk. A rutinjai is megbízhatóvá váltak az Ági és a Péter jóvoltából.

Szántó Tamás: Balogh Ági 1997-98-ban csatlakozott az egyesülethez, úgy ajánlották, és így találtunk egymásra.. Mindenessé vált, és ami a legeslegfontosabb, stabilitást tudott az egyesületnek adni. Átvállalta az adminisztrációt. Most már megkockáztatom, hogy tényleg bármelyik kisebb profi közösségi házzal is felvehetjük a versenyt. Ebben Ágié és Péteré a főszerep. Magukénak érzik a házat, és ez látható, érezhető. Szívükön viselik a programokat, gyakorlatilag ők azok, akik mindig jelen vannak. Mikor a Benczúr központot felszámolták, egyszer csak Péter megjelent 300 székkal, elektronikával, keverőpulttal. A házat újrifestették társadalmi munkában Péter vezetésével. Új székek és asztalok kerültek ide. A világítás és a hangosítás is profi lett. Ezt megint a Péternek köszönhetjük, amit a Goldbergerhez és a Keltexhez hasonló privatizációt kihasználva tudtunk megvalósítani. Mentettük a menthetőt. Fel akarták számolni a Postás Művelődési központot, eladták a klubját, onnan akkor megvettünk olcsón székeket. Kedvező áron jutottunk hozzá ezekhez a berendezésekhez.

Lázár Imre: Mind Erdélyi Gyuri, mind Kamarás Kata támogatja a munkánkat, csakúgy mint a Vaskó Zsolt és Fehérváry Lilla és még sok más helyi művész, Bathó Lajos, Kelemen Eörs és sorolhatnánk hosszan. A bejárati ajtó körüli díszítést Kamarás Kata készítette. Igyekszünk egységes arculatot kialakítani. Ezt az organikus szóval tudnám megjelölni, ez a legjobb kifejezés rá. Szellemiségünket leginkább a 1972 és 1978 között időszak ihleti a Nagy Lászlói nemzedék, Szabados György, az organikus építészek, a szerves műveltség szellemisége, melynek számos meghatározó alakja volt rendszeres vendégünk mint Molnár V. József, Csete György, Makovecz Imre. Balogh Ági és Máthé Feri, a nyugdíjasok vezetője is ilyen. Ági falán olyan rekvizitumokat láttam, amit a mi első táncház találkozónkon vagy népi vásárunkon vett. Jó volt látni. Szóval adott ez a nemzedéki harmónia és együttérzés. Ennek az egyik hőse Vaskó

Zsolt is, aki a Madárdal zenekar vezetőjeként tíz éve tart aprók táncházát minden csütörtökön, és többször részesített bennünket a zenekar felemelő koncertélményben.

Szántó Tamás: Völgyünk híres arról, hogy sok művész lakik itt, és mi integrálni tudtuk a művészeket az egyesület révén. Folyamatosan fellépési és kiállítási színteret biztosítunk a számukra, és a kerület művészeivel is hasonlóan szoros kapcsolatot tartunk.

Lázár Imre: És együttműködünk a többi civil egyesülettel is. Benne élünk ebben a civil világban. Határozott arculata van ennek a közösségnek, a tradíciót progresszív módon képviselő szellemiség, a Nagy Lászlói örökség, vagy a táncházas korszak nemzeti nagy hazatalálásának lelkületével, de ugyanakkor minden újra nyitottan. Öntörvényű ez, nem a trendek határozzák meg azt, amit teszünk. Mindig új emberekkel és mindig új minőséggel keresünk új tagokat. 2006. után, hogy újra megkaptuk a házat, az eltelt hét évvel mindezt bizonyítottuk is.

Kelemen Eörs: A Laszgallner napló

Nagyapám - Nagyanyám folyamatosan jegyezte a család eseményeit a Laszgallner naplóban. Bár lennének ma is családi krónikások, s nem csak az emailek, 's esemesek tömkelegéből kellene 100 év múltán a történeteket kihámozni.

A családi naplóból idézek egy emlékezetes napot. Ez ma már Budafok polgárainak történelme:

Itt a vacsora: urvacsora 1933.júni 21.

Hivatalos, azazhogy baráti azzal a társasággal, Budafokon, akiknél Oszti is megfordult vacsorán. Tehát: a polgármester: Láborszky Lajos, Törley Dezső (pezsgőgyáros) a közjegyző: Baló, Háborny Gyuri, Mildemberger (ker.bizt. int. igazg.) Likay Pista őrnagy (nyug. ganzgy. főkönyv.), Takács Pali, a doktorunk s vacs. ut. Vili. Férfivacsora volt. Oszti izgult, hogy jó legyen minden. Én is izgultam, de el kellett foglalnom a helyemet az asztalfőn; a két kis lány a tálalást és felszolgálatát intézte Katival. Csak a tortánál ültek ők is le a kis kék petytyes bájos ruhájukban. Én fekete zsorozottban fehér zsorozott s csipkézett gallerral.

Következett az első fogás: 1. Töltött gomba (18 nagy gomba s aprók, 8 kg.-ig össz.), alatta párolt rizs leöntve gombaszósszal. Igen ízlett, 2-szer vettek belőle. 2. Mustáros göngyölke őzcombból vadszafittal (2 és fél kg. hús). Körítése krumplilapda és petr. krumpli s uborka. Rendkívül ízlett! Mindenki 2-szer vett s Törley megkérdi: mivel van töltve, hogy oly kitűnő ízű? Apu boldogan mosolyogni kezdett. 3. Sonkástészta bőrbén. Igen ízlett, mindenki 2-szer vett. (1 kg. füstölt tarja)

Úgy beteltek, hogy hallani sem akartak folytatásról. 4. Na jó, hát hagyjuk a tortákat későbbre (csokis és rumos) s jöjjön a nagy tál hűtött eper. 5. Oly gusztusos volt a homár ezüst tálon zöld levelek között óriás szemével és az illatos szamóciával (az is volt 1-1 szem –rajz-ekkora), hogy rögtön mind gusztust kaptak és háromszor kellett körül-kínálni. 6. nak sajt, s feketekávé, bor (kadarka) végül 2 üveg pezsgő, de az már csak éjf. után, a torták után.

Mikor elmentek, pirkadni kezdett. A kertből szedtünk epert Irmusnak, ki épp a vacsorára érkezett és segített a kisleányoknak tálalni, s reggelig fennmaradtunk, oly gyönyörű volt a kelő nap és dicsőség, hogy a vacsora jól sikerült. Még Pestre is elment a híre.

Most pedig iderajzolom a ma nőtt dicsőséget a kertből term. nagyságban:

Természetes nagyságok

---Luzsi borsó...benne 10 szem---

a büszkeségemet, a büszkét és apu kedveltjét, a legalsó cseresznyefa, a „nagy hercegnő” termését, mely piros barna és roppanó húsú...

Minden van a kertünkben Gyerekek. Majd sorrendben írom le, ahogyan következnek egymásután érésben május végétől: cseresznye, eper, ribizli, málna, meggy, büszke, kajszibarack, őszibarack, dinnye, ringlós, szilva, körte, alma, mandula, dió, mogoró, birsalma és lasponya, meg szőlő.

Zöldségesben: borsó, spenót, répa, petrezselyem, krumpli, kalarábé, kelkáposzta, zeller, paprika, paradicsom, sóska, uborka, kukorica, hagyma, tök és kapor. Meg káposzta. Nna.

Csak pénz, az nincs.

... és mi változott azóta? ...

... hogy volt minderre idő és energia? ...

Na, pénz az most sincs.

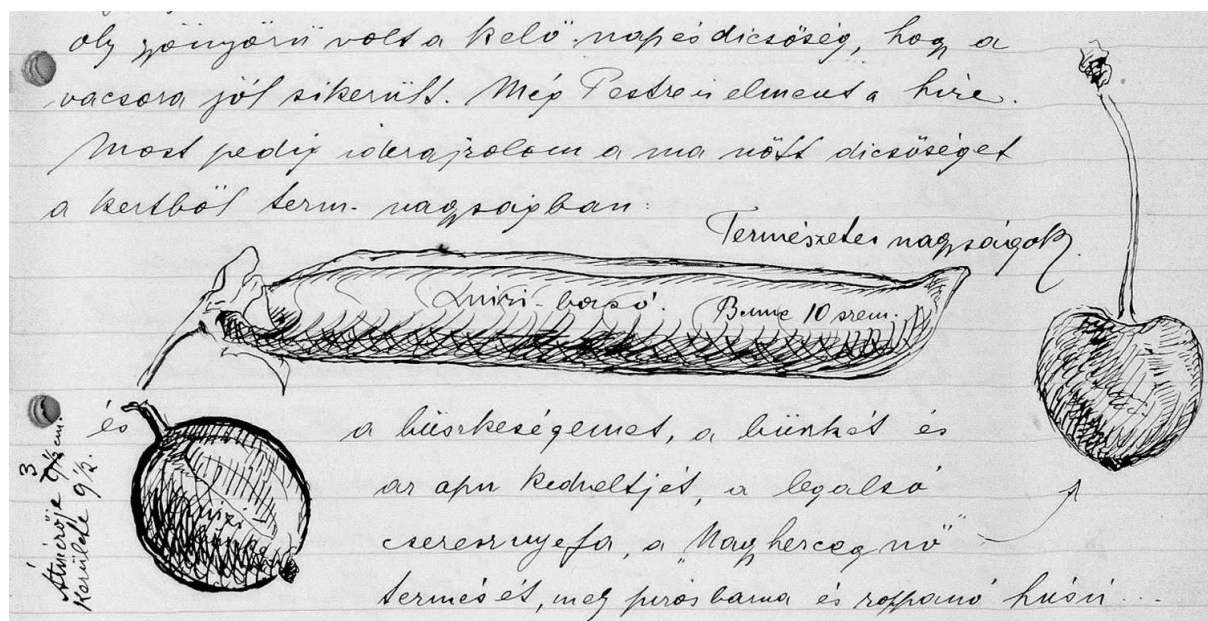
A gyümölcsfák és vetemények helyett örökzöldek virulnak, a régi ház újraéledt és már nem csak a szűkebb család, hanem a könyvbarátok családjának is örömére.

... és a jövő? ...

Egy álmkép, ahol a könyvek mellett a gyümölcsös kert is újra éled.

2013. március

Kelemen Eörs

Kuminka Györgyné - civil gondolatok

Kuminka Györgyné (Büki Kati) mesélt a régi Budafokról, gyerekkora és ifjúkora élményeiről.

„Imádtam a Kutyaavillát és az egész Duna-partot. A szüleink jártak ide 1-2 hetente és persze vittek magukkal bennünket. Amíg ők beszélgettek, mi játszottunk, vagy a Duna-parti sportpályákon kézilabdáztunk, a fiúk fociztak. Élet volt lent a Dunán, ahova egyébként később kamaszként esténként is lejártunk, persze gyalog”- meséli Kati.

„Az 58-s busz már akkor is járt, de érdekes módon. Az egyik járat a temetőig járt és ott visszafordult, a másik pedig a temetőtől a Gádor iskoláig. A buszok tehát mindig a temetőnél találkoztak. Ez azért volt érdekes, mert 56-ban történt velünk valami... valami rettenetes, amit gyerekként fel se fogtunk.

Az Arató utcában rátaláltunk egy kiszuperált tankra (akkoriban az ilyesmi előfordult). Ott játszottunk és az akkor 12 éves bátyám – mint legbátrabb – egy ott talált lövedéket szét akart szedni. Ezért elkezdte kalapálni. A lövedék azonban felrobbant a kezében!!!! Szülők, mentők..., nem sokon múlt, hogy életben maradt.

Éppen hazajött a Madarász utcai kórházból, amikor én (akkor 8 éves voltam) forráztam le magam. Kamillás gőzben kúrálta édesanyám a megfázásom, de valahogy felborult az edény és a combomra ömlött a forró víz... Csak arra emlékszem, hogy az 58-as busszal vittek le a temetőig, ott át a másik buszba és le a budafoki mentőállomásra. Onnan kerültem a Madarász utcai kórházba, ahol a szüleimtől azt kérdezték: „sok gyerekük van még?”

A buszsofőrök mind ismerősök voltak, akik vigyáztak ránk, hiszen a szülők nem tudtak minket mindenhol elvinni. Én 3 és fél évesen Pandics Márta nénihez jártam táncolni, balettozni a Tóth József utcai művelődési házba. A buszra föltett anyukám a Gádor utcában, a temetőnél átraktak a másik a buszra és már ott is voltam... hazafelé ugyanígy. Ezeknek a jó alapoknak köszönhettem, hogy nyolcadikos koromban felvettek a KISZ Központi Művészegyüttes népitánc-csoportjába. 20 éves koromig voltam az együttes tagja, bejártam a fél világot és egész Magyarországot táncosként.

De sosem felejttem el, ahogy suliba jártunk középiskolás koromban. A Gádor utcából gyalog jártunk le a Budaiba az Arany János utcán végig, a hegyen át vagy visszafelé a Péter-Pál utcán, a Panorámát is útba ejtve, jókat bandázva. Vagy séta közben filozofálgatva azzal a céllal, hogy megváltjuk a világot, mint mindenki 16-18 éves korában...

Azóta is Budafokon élek és az én gyerekem is abba az iskolába járt, ahova én illetve bátyám. Bátyám egyébként ötödikesként az akkor induló iskola első ötödikes évfolyamának tanulója volt. Szóval jó itt élni, lakni.”

Interjú Kolláthné Hollóssy Ritával és Sarnóczay Györggyel

Kolláthné Hollóssy Ritával, a Budatétényi Polgári Kör elnökével és Sarnóczay Györggyel, budatétényi helytörténésszel, a Polgári Kör meghatározó személyiségeivel beszélgetünk.

Casino: Miért is érezték szükségét a Polgári Kör létrehozásának?

Kolláthné Hollóssy Rita: A Budatétényi Polgári Kör 1995-ben jött létre, az alapítók a Budatétényben lakókat kívánták összefogni a polgári értékek mentén. Ide tartozott az emberekkel való foglalkozás, de a terület kiemelkedő hagyományainak ápolása is. Személyem nagyjából 10 éve került képbe. Itt a Római Katolikus Egyházközség közösségéből alakult ez a polgári szerveződés, és sokáig az egyházi közösség és a Budatétényi Polgári Kör tagsága majdnem, hogy azonos volt. Persze céljaiban társadalmi kihatása is van a szervezetünknek.

Casino: Az egyházközség miért gondolta, hogy egy más típusú szervezetre is szükség van?

Kolláthné Hollóssy Rita: Az egyházi közösségnek több lehetősége volt bizonyos területeken. Gondolok itt például első tevékenységeként a Szent Mihály kápolnának a felújítása, ami pályázati lehetőséget jelentett. A Polgári Kör plusz pénzekkel tudta támogatni azt, hogy a Kápolna utcában lévő orosz laktanya mellett az igen lerobbant állapotban levő kápolnát felújítsák. Gyakorlatilag egyházi célokra alkalmatlan is volt. Az Egyház és a Budatétényi Polgári Kör együtt kezdte el a felújítását. A másik volt a Szent Imre Otthon kérdése, amit a háború után államosította és pártházként működött. A rendszerváltást követően funkció nélkül maradt az épület. Még az Egyház nem volt olyan helyzetben, hogy visszaigényelje, és akkor a Budatétényi Polgári Kör majdnem 10 évig működött a Szent Imre Otthonban vagy Szent Imre Községi házban, és ott kulturális tevékenységet teremtett meg, nyitottan tartotta a házat, karbantartotta és oda szervezte a programjait. Gyakorlatilag abban a 10 évben kezdődött az internet és a számítógép elterjedése, de még nem volt minden családi otthonban. Úgyhogy egy héten háromszor volt arra lehetőség, hogy bárki – nemcsak a Polgári Kör tagja - hanem bárki, aki az utcáról bejött és szüksége volt arra, hogy számítógépet használjon, az ott megtehetette, volt egy bizonyos hozzáférési lehetősége. Ez például egy nagyon nagy és nagyon különleges értéke volt akkor a Budatétényi Polgári Kör tevékenységének. Egy egymillió forintos pályázatból nyerte el ezt a lehetőséget, és tudta a környékbeli lakóknak biztosítani. És már akkor voltak olyan rendezvények, amit a kezdetektől fogva a mai napig megrendezünk. Nagyon nagy értékeket képeznek például a Doni megemlékezés január 12-én, és ilyen a Hősök vasárnapja május utolsó vasárnapján. A 10 éves évfordulóra alapítottuk a Budatétényi Emlékplakettet, amit olyan személyek kapnak meg, akik valami értékeset tesznek ezért a területért. Szintén a tevékenységünk folyamán alakult ki a budatétényi Szent Mihály napok rendezvénysorozata. Ami a hagyományoknak megfelelően olyan ünneppsorozatot jelent, ami erre a területre jellemző, kihasználva a terület kiemelkedő létesítményeinek a lehetőségeit.

Casino: Rita, hogyan kapcsolódtál be a Polgári Kör tevékenységébe?

Kolláthné Hollóssy Rita: Először, mint pedagógus az előző szervező titkár Hirtling Ferencné kolléganőm volt, és a pedagógusokban megvan a szervező készség. Mikor már idősebb volt, megosztottuk a feladatokat, és később először, mint szervező titkár, később az Egyesület elnökeként viszem tovább azokat a programokat, elképzeléseket, amit annak idején Marika néni és az alapító tagok megfogalmaztak. Közhasznú az Egyesület és ez Dr. Somossyi Zoltánnak, az előző elnöknek az érdeme. A pályázati lehetőségeket igyekeztünk kihasználni, főleg kiadványokra fordítottuk. Illetve a területünkön lévő Rózsakert támogatására, ami megint egy olyan tevékenység, amit több mint 18 éve állandóan különböző formában, de célul tűzünk ki. Fontosnak tartjuk, hogy ez a növényi génállomány megmaradjon. Ez egy nagyon nagy értéke a területnek, és mint közhasznú egyesület több lehetőségünk van pályázni.

Casino: Gyurit is megkérdezném, hogy Ön hogyan kapcsolódott be itt a civil életbe?

Sarnóczay György: Régi budatétényi család sarjaként addig kértek azon a bizonyos topikon, amin a helybeliek társalognak, hogy kellene nekünk is valamit Budatétényről mondani. Budafokról rengeteget írt Garbóci Laci meg Bartos Misi. Nagytétényről itt-ott hallottunk többször, de Budatétényről is kellett valamit mondani. Legjobban az Erzsébet királyné utat ismerem, hiszen gyermekkoromat ott töltöttem. Budatéténynek ez egy fontos utcája volt, ott volt a főjegyzőség, a Községháza (ugye, ezt akkor úgy hívták), és ott volt a csendőr járőrök pihenő helye is. Ebben az utcában volt a fő- és al-jegyzők lakása, ez egy nagyon régi utca volt. Azt vállaltam, hogy ha közösen végigsétáltuk az Erzsébet királyné utat akkor én elmondom, hogy ki hol lakik, meg lakott, milyen villák voltak, milyen funkciók voltak ott ebben az utcában. Ez 2002-ben volt, akkor volt először ilyen helytörténeti sétánk. megirigylve a Garbóci Lacitól, aki már többször tartott ilyeneket. Ez nem volt túl sikeres, mert esett az eső ezen a napon, amikor mentünk. Voltunk vagy 12-en, esernyővel sétáltunk. De később mégis sokan visszaemlékeztek rá, beszéltek róla, és Rita javasolta, tartsunk még egy sétát, csak jobb időben. Elkezdődött a szervezése, körbementek a meghívók. A Polgári Körnek az egyik nagy kínja, gondja, baja, hogy, hogyan lehet értesíteni az embereket. Mert a tagság java része nem használ internetet. Akkor lehet levelezni, meg lehet telefonálni. De hát ezen kívül is el kell érni embereket, úgyhogy azt vállaltam fel, hogy végigsétálok az Erzsébet királyné úton, és mindenhová bedobom a meghívót. Ezen a második sétán már 106-an voltunk! Az már egy komoly létszám egy ilyen rendezvényen. És mindenki elhozta a fényképeit, ott azt mutogatták, meg le is fényképezhettük, és volt, aki még oda is adta. Eljött még egy régi tanárnőnk is az iskolából Albertfalváról. Amikor végigsétáltuk ezt az utcát, levonultunk a Szent Imre Otthonba, volt, aki a Ruhr vidékről jött el erre a sétára, ők voltak a díszvendégeink. Elmondták az emlékeiket Budatétényről, meg az Erzsébet királyné útról. Tartottunk vetítést is, képeket a lakókról, a házakról, az egyebekről. Akkor jött a további noszogatás, hogy mindezt le is kellene írni. Ebből lett az első helytörténeti füzetünk, ez az *Erzsébet királyné úti villák* címmel, 300 példányban azonnal elfogyott. Ez mindenkit érdekelt, mert ott meg voltak említve név szerint azok, akik ott laktak, és voltak régi fényképek is. Így lett belőle még második kiadás. Szóval ez volt az indulás.

Amikor eljött a polgári kör 15 éves évfordulója, Rita örült neki, hogy már 15 éve jól működik ez a szerveződés. Én meg mindjárt azzal kontráztam, hogy Budatétényben már sokkal régebben meg lett szervezve a társasági élet. Akkor kérte Rita, hogy a 15 évről szóló összefoglalóhoz írjak előszót az előzményekről. Mivel ez a rövid előszó huszonegy-két oldalra sikeredett, ebből lett a második kiadványunk, a *Társasági élet Kistétényben- Budatétényben a századfordulón*. Megint csak az a szerencsém, hogy még a nagyanyám testvérei is itt laktak, és részt vettek a társas megmozdulásokban. Később valakitől kaptam egy meghívót egy színelőadásról, ott még anyámat

is felfedeztem, mint szereplőt. Meg hát megint rengeteg ismerős név, és azoknak még mindig itt laknak az utódaik. Ezeket gyűjtöttem össze a „társasági élet szerveződése a kezdetekben” témában. Első időben mindenféle apró kis összejövetelek, mint pl. esküvő, szüreti bál, és mások voltak. Aztán amikor már önállósult az Egyház itt Budatétényben – mi korábban Nagytétényhez tartoztunk – akkor pedig az Egyház is elkezdte szervezni a társasági életet. Megérkeztek a verbiták, aztán az ápolórendek a zárdába, a gyermekotthonba. Valamikor a 30-as években már lett sportpályánk, addigra felépült a Szent Imre Otthon is. A Szent Imre Otthonban az egyházi szerveződésű dolgok kaptak helyet. De amikor a Pokornyak megjelentek itt Budatétényben, akkor a sportpályának helyet adtak, lett tenispálya is, és így nemcsak focizni lehetett. Szemben vele volt a kultúrháznak nevezett Schobert sóder féle kocsmá, annak volt színpada és színházterme is, bálakat is tartottak ott. Ez a focipályával szemben lévő épület volt, amit lebontottak.

Ott megalakult a Budatétényi Társaskör. A Társaskörrel találtunk újságcikkeket is, meg találtunk meghívókat, színlapokat. Az iskolák is valamilyen módon szervezték a társasági életet, ha mást nem, akkor az év végi összejöveteleken, évzárókon.

A harmadik helytörténeti füzet úgy született, hogy volt egy pályázati lehetőség szoros határidővel. Akkor előszedtem a régebbi újságcikkeimet, meg meséimet, és abból lett a *Budatétényi mörzsák* című füzet. Az itt lakókkal kapcsolatos történetek, a mozi története, amit egyébként Garbóci Lacitól kértünk, mert ő már azt feldolgozta.

A kedvenc témám a patika. Apám, amikor megjött a hadifogságból egy évre rá már itt dolgozott Budatétényben a patikában. Éppen az államosítások voltak, és akkor a tulajdonos a Kajdachy Mariska néni felküldte a cselédet apámhoz a Baranyai házba – ott laktunk akkor – hogy azt hallotta, hogy államosítani fogják a patikákat, és aki, mint alkalmazott ott szerepel, az lesz majd az állami patikának is a vezetője. Hát nagyon nem mindegy, hogy ki legyen, az illető, ezért ha lehet ismert családbéli legyen. Államosították is a patikát, el is vették az öreg nénitől az épületet, hagytak neki azt hiszem egy szobát, egy cselédszobát, és az ő két szobáját meg mi kaptuk meg szolgálati lakásként. Így aztán a Mariska néni az én tiszteletbeli nagymamám lett. Apám 1949-ben jött haza a hadifogságból és még annak az évnek a végétől 1976-ig a budatétényi gyógyszertár vezetője volt. Ismerte mindenki az öregemet.

Kolláthné Hollóssy Rita: Hát én is. 1971-ben ott voltam óvónéni a szemben lévő óvodában, akkor Marx utca volt, most Erzsébet királyné út. Nagyon sokszor átszaladtunk, ha probléma volt valamelyik kisgyerekkel. „Jaj, tessék már segíteni valamit, keverni-kavarni, adni.” Ez egy ilyen igazi falusi patika volt. A szónak a legszebb és legjobb értelmében. Nagyon szépen berendezett régimódi patika. Már nem létezik, az orvosi rendelő még megvan átellenben, a Kapu utcában.

Sarnóczy György: Ezt a patikát Kajdachy Pál alapította 1936-ban. Az orvosi rendelő először fent volt a női ruhagyárnál, aztán leköltözött a mozival szembe. Most már emeletet is építettek rá. Ez egy fontos szerveződési szempont, olyan központ volt az a környék, mert ott volt a mozi, 100 méterrel lejjebb volt a futballpálya, azzal szemben volt a kultúrház. Az egyházközségi ház hátrébb volt a Szent Imre otthon. Az első iskolánk is ott nyílt meg 1914-ben, ahol most az orvosi rendelő van és a Buci pékség üzemel.

A nagyapám festőművész volt, de negyvenegynéhány éves korában meghalt. Ezért talán nem is annyira ismert. De az akkori művészeti életben részt vett. Ő volt a Fészek Klub első elnöke például. Hadifestőként ismert leginkább, de jobbára a Bécsi Hadimúzeumban található a képei. Ehhez a nagyapámhoz kijártak Budatéténybe a társak. Kijárt Lehel István kritikus, kijárt

Csontváry Kosztka Tivadar. Ez fontos élmény volt, nagynéném erről sokat meséltek. Még a Mednyánszky is egyszer kint volt Tétényben ugyanis a Mednyánszky csoportban volt az én anyai nagyapám, Pogány Gyula hadifestő.

A furcsa természetű Kosztka is nagy élmény volt a nénémnek. Az én öreg néném, a Tercsi volt a talán legidősebb, a nagymamám után. Tizenketten voltak testvérek. A nagymamám korán meghalt. A nagynéném, akik ráadásul hárman nem is házasodtak meg, nagymamának képzelték magukat és mindig meséltek valamit. "Ez a Kosztka, ez a Kosztka ez itt járt, és képzelj el, nem akart húst enni, mert ez csak ilyen vegetáriánus volt."

Casino: Az ilyen családi beszélgetések határozták meg, hogy helytörténettel, helyi dolgokkal kezdett foglalkozni?

Sarnóczay György: Biztosan hozzájárultak az Erzsébet királyné úton, ahol laktunk, mindenkit ismertem, ezért sok történet jutott el hozzám. Más volt akkor még az életmód, közvetlenebbek voltak az emberek.

Mikor kiadtuk a kis füzetet az Erzsébet királyné úti villákról, többen felhívtak, hogy hiba van benne. Például Keller Miklós bácsi hívott, hogy a bál nem a Csabáéknál, hanem önáluk volt, rosszul írja a füzet az egyik képaláírásnál. Meghívott és elbeszélgettünk. Azon a bizonyos képen ő 12 éves fiúként áll, én pedig egy 84 éves bácsival találkoztam. Lerajzolta nekem, hogy hol volt az ő házuk az utcában, hol volt a teniszpálya, a kút, a rózsalugas. Elmondta, hogy a Csaba villát, aki egyébként főjegyző volt Budatétényben 1926-tól, azt soha nem lakták a Csabáék. Ők kibérelték a Községházánál a Josipovic villát, és azt a nagy házat, amit építettek, kiadták. A bérlő egy kutyatenyésztő volt. Ilyen apróságok jöttek elő.

Kolláthné Hollóssy Rita: Gyuri édesapja, a Pali bácsi volt, A gyógyszerértár bejárata és kirakata még ma is megvan, csak kerítést tettek elé. A gyógyszerértárt a privatizációkor vette meg Kati, aki most a nagytétényi Zöldkeresztes gyógyszerértár tulajdonosa, aztán bekebelezte a Béres. Budatéténynek sok vesztesége volt, és ezek a füzetek azért nagyon érdekesek, és azért nagyon értékes a Gyuri munkája, mert a benne szereplő épületeket többnyire már nem láthatjuk, vagy nem úgy. Teljesen átalakult a városkép, vagy az utcakép, ha csak az Erzsébet királyné úti villasort nézzük, az sajnos megszűnt. Modernné vált, de ide most is színvonalas és szép épületeket építettek. De hát egész más jellegűeket. Már nincs általános iskolája ennek a területnek, nincsen gyógyszerértára. Elvesztett a kulturális központ, nincsenek olyan helyszínek, ahol összejárhatnának az emberek. A mozi épülete ugyan megvan, de több éve teljesen funkció nélkül áll. Próbáltunk lépéseket tenni ennek a megmentéséért. Sok értéket veszít a terület. Azért fontos, hogy a füzetekben legalább le van írva, hogy, hogy volt, mint volt.

Casino: Az Erzsébet királyné útja tért veszített, ami az iskola elvesztése miatt is alakulhatott így?

Kolláthné Hollóssy Rita: Az általános iskola az, ami az identitást, a valahová tartozást erősíti, és ezek a funkciók szűntek meg ebben a városrészben. Ennek erős társadalmi, gazdasági hátulütői vannak. Régen összejártak az emberek, az egy utcában lakók, ismerték egymást, segítették egymást. Délután kiálltak beszélgettek, átjártak egymáshoz. Ma már ez nincs így. Egyre jobban, ahogy nehezednek a mindennapok, elszakadunk, a munkához való viszonyunk átalakul, elidegenedünk egymástól. Ha egy utcába most beköltözik valaki, nem mutatkozik be a szomszédjainak. Ahol lakóparkokat építenek, általában van egy-két tulajdonos, a többiek bérlők, tehát csak átmeneti jelleggel élnek itt a kerületben. Egész másképp viszonyulnak ehhez a területhez, mint például Gyuri, aki kisfiúként itt nőtt fel, és mindig meghatározó volt a kötődése,

hogy itt voltak a barátai, ide járt iskolába. Ma már, amikor 12 órát dolgozik valaki, és a megélhetésére tevődik a fő hangsúly, akkor nagyon nehéz már kimozdulni otthonról, vagy baráti kapcsolatokat ápolni.

Sarnóczy György: A nagy változások része az is, hogy még az én gyerekkoromban a Mamusich villához, a Pauks Márta néni villájához egy 12 000 négyszögöles kert tartozott. Annak most csak egy része az, ami lakópark lesz a Hűség utcában.

Kolláthné Hollóssy Rita: Az előző rendszerben elkezdtek a kerületbe beépíteni a foltszerű lakótelepeket. Az ott élők nem kapcsolódtak be a helyi vérkeringésbe, nem váltak lokálpatriótává, mert egész más problémáik voltak. Már 25-35 évesek a lakótelepeink, de ők a mai napig különálló kis foltokat, egységeket képeznek. Ha a kerületben lévő polgári köröket nézed, például Nagytétényben, azok is a régi lakókból szerveződnek, akiknek még emlékeik van arról, hogy milyen a jó közösség, mit tudnának tenni ezért. Bennük megvan még ez az igény. Most, akik beköltöztek, akár a lakóparkokba, akár korábban a lakótelepekre, valahogy nincs bennünk ez az igény. Ennek keressük az okát.

Sarnóczy György: A budatétényi Gyulavezér utcai lakótelep az a hajdani budatétényi temetőre épült, amit egyszerűen ledózeroltak. Volt egy kis hír az újságban, hogy megszűnt a temetőben a temetési lehetőség, ezért felszámolják, mindenki vigye el a halottait. Akkor még Budafokon volt hely.

Kolláthné Hollóssy Rita: A temetkezési szokások is változtak. Kistétényben az 1700-as években az ide betelepített családok elhunyt hozzátartozóit ott helyben temették el, ahol éltek, és ez ugyanígy volt az országban. Ahogy egyre fogytak a beépítésre szánt területek, akkor jelöltek ki egy temetőt a településen. Hoztak egy rendeletet, és átminősítették építési övezetté a temető területét. Az érdekessége, hogy Vidám utcai lakótelepnek hívják, holott ott nyugszanak alatta az elhunytak. Ez nagyon sok családot – itt akkor már beszélhetünk a kitelepítésekről – érint. Felvetődött, hogy ezzel a témával is kellene foglalkoznunk. Az 1700-as években betelepítették a Ruhr vidékről sváb családokat. Kincses Kati mesélt arról, hogy volt egy rendelet, és a Szent Imre Otthon hirdetőtáblájára volt kiírva mindig, hogy kik azok a családok, akiknek 24 órán belül el kell hagyniuk a települést. Azt a települést, ahol valamikor több száz évvel ezelőtt otthonra találtak. Nagyon sok olyan feltáratlan történelmi esemény van még, amit fel lehetne göngyölni. Az idősebb emberek még emlékeznek ezekre az eseményekre.

Sarnóczy György: A Volksbund elég erős volt, főleg itt a Budatétényben. A volksbundistákat mindjárt listára tették, hogy menjenek. Aztán a nézzük a nyilasokat: érdekes módon most jelent meg az interneten, hogy szabadon lesz kutatható a nyilasok teljes listája így a budatétényiek is. Volt a kitelepítéseknek egy olyan vonulata is, hogy kitelepítették azt, akinek megkívánták a szép, nagy házat. Volt egy rosszlemkű Jakosics elvtárs, ő intézte a kerületben a kitelepítéseket. Ő például szemet vetett a Pauks villára, az egy nagy gyönyörű magas épület volt magas toronnyal. El kell venni tőle, majd beköltözzünk mi – mondta. Nagyon sok ilyen történet volt, hogy a háza miatt, a birtoka miatt tették őket vagonba és küldték őket el. Egy dunyha, egy párna, egy koffer. Kész, mehet...

Kolláthné Hollóssy Rita: Gyuri sok mindent feljegyez, az idősebbek keresik őt, mesélnek neki, szólnak, hogy van még egy fényképem, előkerült egy régi műsorfüzet. Mindig gazdagodik az anyag. Lehetne még sok mindennel foglalkozni, a temetők történetével, a patika történetével, a pincesorok kialakulásával. A Dézsmaház utca egy különleges területe Budatéténynek. De a

múltban tett kalandozások mellett az is feladatunk, hogy tovább építkezzünk. Megszólítsuk a lakóparkokba, vagy új építésű házakba beköltözőket. Nekem nagy szívfájdalmam, hogy nincs a területen általános iskola, mert ott a családok a gyerekek révén jobban összeismerkednek, a gyerekek összehozzák a felnőtteket. Ez egy nagy hiánya Budatéténynek. Engem nagyon érdekel ez a téma, be kellene vonni egy szociológust, és megvitatni vele. Ezt a témát javasolnám is a Civil Konzultációs Tanácsnak. Milyen módszerekkel lehetne nyitottá tenni ezeket a tevékenységeket, hogy a fiatalabb nemzedéket is megnyerjük a feladatnak, hogy legyen majd folytatása.

Sarnóczy György: Volt focipályánk. A futballpálya egy fórum volt a gyerekeknek. Ott össze lehetett jönni, lehetett focizgatni. Itt most ilyenek nincsenek. Valamivel idősebb fiataloknak volt egy lőtér, ahol a tűzoltótorony van, és lövész egylete is volt Budatéténynek. Voltak, akik lejártak a Dunára, volt evezős társaság is. Ezek most valahogy elkallódtak, nincsen, aki megszervezze. Meg hát más világot élünk.

Kolláthné Hollóssy Rita: A Budatétényi Polgári Körön belül annak idején működött egy ún. BIK, Budatétényi Ifjúsági Közösség, és az interneten keresztül megnyertük őket. Bejártak és közösséggé szerveződtek. Önállóan jártak színházba, moziba, nagyon sok szabadidőt ott töltöttek a Szent Imre közösségi házban. Ez most is így van, mert akik ide a római katolikus egyház közösségébe tartoznak, ugyanilyen formában használják a közösségi házat.

Sarnóczy György: Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy mióta a Szent Imre Otthont visszakapta az egyház és itt van László atya, nagyon komoly közösségi élet van. Összefogja a fiatalokat. Mise után kihirdeti, hogy milyen programok vannak. Tart bibliaórát, járnak oda zenélni. Legutóbb egy disznót is vettek, levágták ott az udvaron és disznótoros vacsorát tartott a híveknek. A nagyteremben ültek az asztal körül vagy nyolcvanan. Ügyesen szervezi, csak dicsérni tudom azt, aki így összefogja a közösségét, a nyáját. Amikor a Szent Imre otthont visszakapták, hát csodát tett azzal az épülettel, ahogy rendbe hozta, átalakította.

Kolláthné Hollóssy Rita: Esztétikailag is színvonalassá varázsolta a Szent Imre Otthont. Nyitott a rendezvényekre, a Budatétényi Polgári Kör is szervez oda programokat. Volt egy időszak, amikor társadalmi munkában nagyon sok mindent megtettünk. A civil szerveződés is társadalmi munka. A mai nehéz gazdasági helyzetben talán ezért nem könnyű megszólítani fiatalokat, mert nehéz a megélhetés, keményen kell dolgozni. Erejük és idejük sem marad arra, hogy még plusz társadalmi tevékenységgel hozzájáruljanak, mondjuk egy település életéhez, boldogulásához. Szerintem még családon belül is egyre kevesebb az az alkalom, amikor a családok összejönnek.

Casino: Igen, ez biztos így van. Nem hiányzik a Polgári Kör életéből, hogy nincs közösségi háza, vagy állandó székhelye?

Kolláthné Hollóssy Rita: Az éremnek két oldala van: egyrészt veszteség, hogy nincsen állandó közösségi házunk, másrészt, miután én jó 7-8 évig kezeltem a közösségi ház problémáit, látom, milyen kemény feladatot jelent ez. Nemcsak az egyesület működtetését, hanem egy ingatlan minden bűját-baját fel kell vállalni ezzel. Ez jelenti a hó elsöpítésétől kezdve a lomb eltakarítását, és a különböző számlák kifizetését. Ezek az ingatlanok önkormányzati tulajdonban vannak, ezeknek az ingatlanoknak az üzemeltetése az Önkormányzat feladata. Ha az egyesület felvállalja, hogy ott kulturális tevékenységet folytat, és felkarolja az ott élők problémáját, az már külön egy feladat. Számolni kell azzal, hogy van-e pénze erre az Önkormányzatnak, vagy nincs. Teljesen felesleges köröket futnak avval, hogy az egyesületek fizetik a különböző számlákat, utána benyújtják az Önkormányzatnak és az Önkormányzat tulajdonképpen visszafizeti a számlákat.

Tehát ez egy olyan plusz adminisztrációs terhet ró az egyesületek vezetőire, amit én néha úgy látom, hogy teljesen felesleges.

A Szent Imre Községi házban mi a Zöld jövő Egyesülettel együtt kaptuk meg. Már nem is tudom, hogy volt, azt hiszem a Budatétényi Polgári Kör volt, aki befogadta a Zöld jövő Környezetvédelmi Egyesületet. Mészáros Péternek volt egy remek ötlete. Akkor még volt kötelező sorkatonai szolgálat, és Péter polgári szolgálatosokat igényelt, akik ott biztosították a felügyeletet. Mindenkit fogadták, aki bejött, karbantartották a számítógépeinket, besegítettek a kert rendbetételébe, vagy éppen ami adódott. Biztosították a rendezvények a technikai berendezését, különböző feladatokat láttak el. Például ez nagyon jó megoldás volt.

Casino: A Budatétényi Társaskör és a Budatétényi Polgári Kör hogyan kapcsolódik egymáshoz?

Sarnóczay György: A Társaskör valamikor a 20-as években alakult és vége lett a háborúval. A Társaskör utolsó összejövétele 1947-48-ban még Pócs Györgyiéknél a kultúrházban volt, ahol a Pauks Márta néni tartott táncos összejövetelt, és tánc és illemtan órákat. Jött egy zongorista, az verte a zongorát, a Gyuri fia volt a ruhatáros. Erről a Pócs Györgyi tudna mesélni.

Kolláthné Hollóssy Rita: Nincsen ilyen jogfolytonossága a két szervezetnek. A háborúval és a rendszerváltozással megszűnt a régi társaskör. Mi a rendszerváltozás után hiába szeretnénk volna a régi polgári értékeket visszahozni, azt már abban a régi formában nem lehetett. Csak emlék lehet állítani füzetek formájában.

Sarnóczay György: A háború előtti időszakban voltak jó módú emberek és ők tudták támogatni is ezeket a rendezvényeket, összefogásokat. Például a társaskört a Pokornýék szervezték, és ők anyagilag is támogatták. Ezek olyan jó módú emberek voltak, hogy ők adtak területet azért, hogy Kistéténynek legyen egy sportpályája. A mai futballpálya területét a saját birtokukból ajánlották fel a községnek. Amikor szaporodtak a lakók, akkor a felső telket a mozival szemben a kanyarban felajánlották arra az esetre, ha jön egy orvos, megkaphatja és építhet magának egy házat. Aztán jött a Marton doktor, aki Mayer Gyula volt. Építettek lakóházat rendelővel. Amikor idejöttek az apácák, és megvették a Taub vendéglőt a nyomorék gyermekotthonnak. Legszentebb Üdvözlő Leányai nevet viselték, ez egy ápoló rend volt. Amikor bővíteni kellett, adományt gyűjtöttek, és nemcsak a helybeliek, hanem a nyaraló tulajdonosok is hozzájárultak pénzzel az emelet-ráépítéshez. Nagy adományt kínált a Paus család. Itt volt a Borhy kertészet is, ami később tsz-központ lett, de már ez is a múlté. Egy jól menő kertészet volt, még Párizsba is szállítottak virágot hűtőkocsikban.

Kolláthné Hollóssy Rita: A háború után államosították a Szent Imre Otthont is. Teljesen más funkciót kapott. Államosítják ezt a bizonyos kultúrházat, aminek a pincéjében van a szabadkőműves páholy. A szabadkőműves páholy is nagy értéket képviselne, és a rendbehozatalát is többször kezdeményezte a Polgári Kör, de gyakorlatilag feladjuk, mert egyszerűen nincs az embernek annyi energiája, meg ideje, hogy állandóan azon legyen, hogy csináljanak már vele valamit.

Sarnóczay György: Az is vitatott ám, hogy szabadkőműves lenne, mert a szabadkőműves összejövetelek helyén a címerek, a jelvények meg mindenfélét megvannak, de nevek nincsenek, mivel ez egy névtelen társaság volt. Viszont fel van írva felülre a pincében annak a neve, aki ezt építette: Anton Poljevich.

Kolláthné Hollóssy Rita: Nézzük a mozi az épületét. Ez volt az a mozi, ami még a háború után a legtovább üzemelt itt Kistétényben. Például a nővérem, aki hét évvel idősebb, még idejárt moziba. A budafokiaknak, nagytétényiieknek és barossiaknak ez a mozi épülete volt a találkozások színtere. Tavaly kértünk egy bejárást, a moziba, ami nagyon sokáig üresen állt. A Fővárosi Kézműipari Vállalat megvásárolta a XXII. Kerületi Tanácstól és varrodát működtetett sokáig. Ez a 70-80-as évek között volt. Ahogy a kínai áruk elárasztották a piacot, a varrodára már nem volt szükség, bezárták. A Fővárosi Kézműipari Vállalat is kft-vé alakult, szeretne ettől az ingatlantól megszabadulni. Addig, amíg varroda volt, fűtötték, takarították, szellőztették, legalább nem romlott az állaga. Most már nem is őrzik. Az utolsó tulajdonos fia a Városházi Híradóból értesült a bejárásról és eljött. A helytörténeti füzetben sok személyes visszaemlékezést írt le Gyuri, illetve fotót is kaptunk édesapjáról és édesanyjáról, a mozi utolsó üzemeltetőiről.

Sarnóczy György: a budatétényi iskolához is kötődik több történet. Mohácsi Viola iskolaigazgató volt a Budatétényi Általános Iskolában. Viola néni jó tanár volt, matekot tanított. Valamikor a 80-as évek elején megjelent egy cikk az ÉS-ben, ahol Mórincz Virág mesélt apjáról, és szóba került egy regényalakja, egy tanítónő.

Elmondta, hogy valóban élt az a tanítónő, akiről apja mintázta a szereplőt, itt is tanított valahol Magyarországon, de aztán visszament Erdélybe és ott halt meg. A következő számban megjelent egy cikk, a Visszhang rovatban, az volt a címe, hogy Még élek. „Nem mentem vissza Erdélybe, nyugdíjas koromig itt tanítottam először az Árpád utcai Általános Iskolában Budafokon, majd Budatétényben voltam iskolaigazgató, és bizony még élek. Aláírás Mohácsi Viola.”

Kolláthné Hollóssy Rita: Az iskola a Kapu utcában volt, jobbra egy-két leány osztály, balra fiú osztály, kinti wc-vel, kúttal, ami most gyakorlatilag a Buci pékség. Utána áttették az általános iskolát az Isteni Ige Missziós épületébe, ahol egy ideig működött egy gimnázium is a két háború között. Ott is sokáig működött, miután a cellákat osztálytermekké alakították és kivették a falakat. A területet visszaigényelte az egyház. Az általános iskola sokáig működött, de nincsen történelme. Nincsenek meg az iratok, a régi fényképek. Negyven év után találkozót tartottunk azokkal, akikkel 8 éven keresztül jártam iskolába. Az osztálytársak 80%-a el is jött, pedig 40 év az nagy idő. Az 53-as tanári karról van fotóm. Volt egy legendás tanító néni, a Lehner tanító néni. A leszármazottai szintén itt laknak. Nagyon sok anekdotát hallottam róla. Ezek fontos dolgok, és egy tollvonással, egy határozattal kitörölték a helyi történelmünk egy részét. Gyakorlatilag az is egy feladat lenne, megírni egy történetet a következő címmel: „Volt egyszer egy iskola”.

„BUDATÉTÉNYÉRT EMLÉKÉREM”

A Budatétényi Polgári Kör megalakulásának X. évfordulójára 2005-ben, alapított díj.

Az Emlékplakett megalapításának célja, hogy olyan személyek, Egyesületek kapják jutalmul, akik Budatétényért valami kiemelkedőt tettek. Az elismerés erkölcsi értékű, pénzjutalommal nem jár együtt.

A „Budatétényért Emlékplakett” kör alakú, 60 mm átmérőjű, bronzplakett, Emléklappal.

Kiss Gábor budatétényi festő és szobrász munkája.

Az egyik oldalán a Budatétényi Polgári Kör pecsétje látható, Budatétényi Polgári Kör felírással. A Polgári Kör pecsétjét Radóczy Mária képzőművész tervezte. A pecsét galambot, szőlőt és rózsát ábrázol. Jelképezve a megbékélést, a valamikori szőlőművelést és a rózsakultúrát.

A plakett másik oldalán a Szent Mihály kápolna látható, alatta Budatétényért felírással. Az Emlékplakett-hez tartozó Emléklap szintén a Szent Mihály kápolnát ábrázolja.

2012.

Kiadványaink

Budatétényi Hírlevél: a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesülettel közösen időszakosan megjelenő kiadvány

1998-ban jelent meg dr Somosy Zoltán: A Tétényi-fennsík c. munkája, a fennsík természeti adottságait, történetét, növény- és állatvilágát mutatja be.

Budatétényi füzetek:

2009. Sarnóczy György: Erzsébet királyné úti villák

2011. Sarnóczy György: Kistétény társasági élete a századelőn

2011. Sarnóczy György: Budatétényi morzsák

2012. Sarnóczy György: Erzsébet királyné úti villák második javított kiadás

Somfai Ágnes: Gondolkodjunk globálisan, cselekedjünk lokálisan: figyeljünk egymásra és lakókörnyezetünkre!

A Bartók lakótelepen nőttem fel. Gyermekkori élményeim az ugrálás az árokban, a gördeszkázás a sulis előtt, a sárkányeregetés és szafaládé-főzés a Duna-parti nagyréten. Az ifjúkori köröket követően a családommal Budafokon, a hajdani Kőbánya területén kötöttünk ki.

Az elmúlt húsz évben sokat változott a kerület. A „fejlődés” jegyében híd épült és rengeteg autópálya vette körül a nyugodt kisvárost. Így nagyon sokan átmennek rajtunk, igazi tranzit kerület lettünk. Lett két, szinte saját plázánk, hiszen a Campona mellett a Savoya Parkot is sok kerületi keresi fel. Sokat autózunk, a budapesti átlaghoz képest kiugróan magas az ezer főre jutó személygépkocsik aránya. Sokan ugranak át a szomszédos települések bevásárlóközpontjaiba, a gyerekeinket gyakran hívják a törökbálinti McDonald'sba ünnepelni. Mindeközben haldoklik a nagytétényi és a budafoki városközpontunk. Közterületeink elhanyagoltak, szemetesek (a mi szemetünkötől), sok az elhagyott ipari terület, ami arra vár, hogy egyszer majd valaki használja őket. Rengeteg műemlékünk omladozik. Bár a kerületünkben található Dél-Buda Rózsadombja, egyre többen fűtenek ezzel-azzal, laminált lappal, szénnel, műanyag hulladékkal. A lakások fenntartása egyre nagyobb terhet jelent sokaknak, egy-egy önkormányzati lakáskiírásra rengetegen jelentkeznek. Bár sok a kertes ház, fővárosi viszonylatban mégis az egyik legalacsonyabb a közcélú zöldterületek nagysága, pedig a kertvárosokban is kellenek parkok, találkozóhelyek az embereknek.

Kerületünkben olyan természeti értékeink vannak, amiről a budapestiek szinte egyáltalán nem, a kerületiek pedig alig tudnak. A Tétényi-fennsík egy része a korábbi fővárosi védettség mellett országos védettséget kapott! A Háros-sziget ugyan a közönség számára nem látogatható, de ha valaki ladikkal megy arra a Horgászteleptől, elképesztő vízi csodákat lát. Sokan aggódunk ma a Római-part természetes hangulatáért de elfelejtjük, hogy itt dél-Budán mekkora érintetlen ártéri erdő van. És Budapest legnagyobb fája!

Fejlődésünk kulcsa az emberekben és az értékeink tiszteletében és megőrzésében rejlik. Az elkövetkező évek nagy kihívása, hogy merre megyünk tovább? Hol találnak majd munkát a kerületiek? Meg tudják-e valósítani saját vállalkozásukat akár itt helyben? Mit tanítanak majd a kerületi iskolákban? Autózunk-e majd ennyit? Megmaradnak-e a közösségek? Ki tudnak-e törni az emberek a fásultságból? Odafigyelünk-e egymásra? És hogy hol a megoldás? Ne csak másra mutogassunk! Majd száz éves múltat tekint vissza a megfejtés: „gondolkodjunk globálisan és cselekedjünk lokálisan”! Figyeljünk egymásra és lakókörnyezetünkre!

Somfai Ágnes

Özv. Szikra Péterné - civil gondolatok

Özv. Szikra Péterné, Mari (budafoki lakos) meséli:

„A nyolcvanas években költöztünk az Arany János utcába. Emlékszem, szemben egy idős házaspár lakott, fuvarozással foglalkoztak, így lovaik voltak, kedvencem a kiscsikó volt. De tartottak vagy 40 disznót, és mindig voltak kiscsirkék is. Nem volt aszfaltozott út, dimbesdombos és sokszor nagyon sáros utca volt akkor még az Arany János utca. Olyan volt, mintha vidéken élnénk. hazafelé menet beszélgettek egymással az emberek, vagy a szomszédok kerítése előtt megálltak, hogy néhány szót váltsanak, vagy csak köszönjenek. Emlékszem, egyszer taxival jöttem haza és a taxi alig tudott végigmenni az utcán a házunkig az irgalmatlan sár miatt. A vizslákkal foglalkozó lányom zavartalanul futtathatta a kutyáit az utcában.

Aztán a költözéstől számítva viszonylag hamar a 2000-es évek elején leaszfaltozták az utcát. A szomszédainknak fel kellett hagyni az állattartással, nekem is el kellett ajándékoznom a kakasomat. Aztán beindult a buszjárat is és hirtelen város lett a környék. Az emberek már nem álltak meg beszélgetni egymással, mindez nagyon rövid idő alatt zajlott le.

Van még egy történetem. Az unokámmal, Zitával elkerékpároztunk a Törley mauzóleumhoz. Legnagyobb döbbenetemre nagyon elhanyagolt állapotban találtuk az emlékhelyet. Korábban olvastam, hogy kifosztották, de én a környezetről beszélek. A bejárat lepusztult, nincs egy bokor vagy valami kertszerűség a környékén. Lehet, hogy tulajdonjogilag nem a városé, nem tudom, de a legalább az itt élő polgárok nem hagyhatják, hogy így maradjon.

Szeretek itt élni. Itt minden megvan: kultúra, bevásárlási lehetőség. Az unokáimon keresztül látom, hogy a gyerekek is jól érezhetik itt magukat. Jó iskolák vannak és többféle lehetőség a szabadidő hasznos elköltésére, a sportolásra. Kár, hogy a gyereke már mozoghatnak olyan szabadon, mint mi gyerekkorunkban. Féltjük őket, ezért kísérgetjük, szállítgatjuk őket programról programra. Jó, hogy az iskolával is bejárják a területet, hogy megismerjék és ez által magukénak érezzék. Persze ez nem helyettesíti azt az érzést, amikor egy gyerek maga fedez fel valamit, maga tapasztal meg valamit. Kellemetlen és szomorú tapasztalom a közelmúltból, hogy egy kerületi sportcentrumból az oda balettra járó kisgyerekek csoportját máshová kellett áthelyezni, mert zavarták a sportcentrumban sportoló felnőtteket. Szóval jó lenne, ha ez a kerület egy gyerekbarát hely lenne és valami pozitív jutalmazással (listával, embléma-adással) arra ösztönöznék az itteni vállalkozókat, üzlettulajdonosokat, intézményeket, hogy tegyenek ennek érdekében.”

Interjú Pelikán Imrével, Kutas Endrével és Major Annával

Pelikán Imrével, a Baross Gábor telepi Polgári Kör elnökével, Kutas Endrével és Major Annával, a Polgári Kör vezetőségi tagjaival beszélgettünk. Pelikán Imre a Polgári Kör történetéről mesélt, melyről könyvet is írt.

Pelikán Imre: A mi polgári körünk 1909-ben alakult, több mint 100 éve, csak közben volt két világháború, és ez a polgári körünknek is véget vetett. 1999-ben alakítottuk újjá, és Kutas Bandi az alapító tagok között volt, kedves barátom, Major Anna később jött, de ő is vezetőségi tag, az életünkről ő is tud mindent. Megalakítottuk a Polgári Kört és az volt az első kérdés, hogy mit is tegyünk. Nekünk könnyű volt a kérdés, mert a Polgári Kör, mely az elődünk volt, annyi mindent tett, hogy mi csak kisinasok lehetünk hozzájuk képest, pedig mi is sokat dolgozunk. Az motivált bennünket, hogy a környezetünkkel jól tegyünk, ápoljuk. Igyekeztünk ugyanúgy tenni a dolgunkat, mint ők. Kezdtük meg kitalálni a különböző csoportokat, először nehéz volt, mert nem volt helyünk, saját székházunk. Magánházaknál jöttünk össze. A polgármester akkor Szabolcs Attila volt, ő segített abban, hogy székházat kapjunk a XVI. utca 22-ben. Eléggé el volt hanyagolva, mert évekig nem használták, sok mindent leloptak róla. Azzal kaptuk vissza a házat, hogy állítsuk helyre. Összeszedtük az iparosokat, gyorsan helyreállítottuk az épületet, azóta is használható állapotban van. És ha már megvan a ház, akkor azt lakni is kell, és elkezdtünk különböző csoportokat alakítani. Sokféle csoport van, életképesek, és mind tevékeny. A legaktívabbak a nyugdíjasok és az iparosok. A nyugdíjasok körülbelül 30-an vannak, az iparosok szintén. Ez a két legnépesebb társaság. A pincét is helyreállítottuk, ott egy tornatermet alakítottunk ki, így tornászok is használhatják. Az épület földszintjét nem a Polgári Kör, hanem a Levendula Idősek Klubja használja, miénk pedig az emelet. Minden hónapban van adott programunk. Fontos volt, hogy kihasznált legyen az épület, csak így tarthattuk meg. De ez mára már nem jelent problémát. De nem csak a házban vagyunk aktívak, hanem azon kívül is. Kialakítottunk egy teret, a legizgalmasabb a Donát hegyen van. Valamikor személtérakó hely volt, mára emlékhellyé alakítottuk. Egy emlékoszlop áll itt. Az épület ott kint még romokban állt, de szereztünk anyagot hozzá, és azt is helyreállítottuk. Gyerekkoromban körmenettel mentünk mindig, búzaszentelés is, meg tábori mise is volt. Ezt a hagyományt szerettem volna felújítani. Mivel az Egyházközségnek is tagja vagyok, elhatároztuk, hogy – akkor éppen augusztus első vasárnapja volt –, hogy minden évben megtartjuk ezt a kis ünnepélyt a Polgári Kör szervezésében. A tábori misét is megtartjuk azóta, ugyanott. A másik közösségi terünk a Kőbányász park. Mi a „Kőfejtők” névre szeretnénk volna keresztelni, de a Főváros nem engedte. Tudniillik valóban kőbányászat ez, de mi népiesen szeretnénk volna használni, az pedig a „Kőfejtők” lett volna. Ideális szóhasználat, mert kőfejteni többféleképpen lehet, robbantással a

külszíni bányákban, de a puha követ úgy lehet kifejteni a kőfalból, ezt hívták szaknyelven kőfejtésnek. Itt egy másik emlékművet, a kőfejtők emlékművét állítottuk fel. Egy harmadik teret is kialakítottunk az I. utca elején, Baross Gábor mellszobrát állítottuk fel. De nemcsak emlékművekkel foglalkozunk. Megemlékeztünk az első orvosról, dr. Bálint Béláról, a faluvégi szórakozóhelyekről, és az első iskoláról. Oda egy szép táblát helyeztünk el. A Szent Bernát ház egykor kultúrház volt, ott is van emléktáblánk. Baross Gábor telepre mindig azt mondom, hogy kis falu.

Casino: Milyen apropóval hozták létre a polgári kört?

Pelikán Imre: Ezt tulajdonképpen Felker Győzőnek köszönhetjük, aki azóta megírta a Polgári Kör történetét. Eljött hozzám, és azt mondta, „Imre, alakítsuk meg a polgári kört!”. Azt hittem, viccelődik, de addig macerált, – abban az időben eléggé el voltam foglalva, sok házat terveztem –, mondom „Győzőkém, nem tudok elmenni, ez sok feladattal jár!”. Azzal győzött meg, hogy az ő apja, meg az enyém is tagja volt az akkori Polgári Körnek. Erre hivatkozva megadtam magam, és megalakítottuk a Polgári Kört. De igazából akkortól tudott jól működni, mikor birtokba vettük a házat. De jó visszaemlékezni arra, hogy egy fa alatt indult a történetünk, leültünk ketten Győzővel és beszélgettünk, mit is kellene tennünk. Győző nagyon lelkes ember volt, sajnos csak három évig tudtunk együtt dolgozni, mert megbetegedett és meghalt. Nagyon szeretett ezzel a témával foglalkozni, sokat írt helytörténeti témákban.

Casino: Kik voltak még az alapító tagok?

Pelikán Imre: Tizenvalahányan voltunk, még a Szirmai Tamás is. Ahhoz, hogy megalakuljunk, kellett egy létszám. Na, most elmondom, hogy történt. Az itt élők számára a telep mindig is alsó és felső telepre oszlott, mi az alsó telepiek voltunk, a VI. utcaiak. Azt mondtam a Győzőnek: „Te a felső telepen szedd össze az ismerősöket, én meg az alsó telepen.” Próbáltuk régi barátainkat megkeresni, akiket ismerünk, akiről tudtuk, hogy kész áldozatot is vállalni a közösségért. Nálunk állandóan építkezni is kell, már csak azért is, mert építész vagyok. Állandóan építék valamit, és falazni, meg betonozni kell. Most is készül egy újabb munka, a trianoni emlékhely. Ott megint melózni, alapozni kell, meg betont csinálni. Sajnálom is ilyenkor a polgári kör tagjait.

Casino: Ezek szerint következő tervük egy trianoni emlékmű felavatása?

Pelikán Imre: Igen, júniusban lesz felavatva. Már elkezdtük csinálni, fönn lesz a Donát hegyen, már gyűjtjük a földeket Délvidékről. Legutóbb Kolozsvárról hoztak. Nagyon készülök erre az alkalomra. Tulajdonképpen kettős kereszt lesz, rajta Magyarország, ahogy Jézus Krisztust felfeszítették, és egy hármás halom lesz kialakítva kőből. Sajnos leesett a hó, különben mentünk volna már a bányába követ szerezni. Megígérték, hogy kapunk követ, talán Budakalászárol. Megmondom őszintén, március 15-én szerettük volna felavatni, de közbejött ez a rossz idő. Úgyhogy júniusban lesz az ünnepség. A kereszt már készül. Ez egy három méteres kereszt lesz, tehát nem lesz magas. És a keresztben rajta lesz a Magyarország. Ennek lesz egy beton alapja, hogy ki ne döntse a szél. Készítünk egy akna-féleséget, a Bandi már vett is kis urnákat, abba tesszük a földet, és ráírjuk, hogy ki hozta és honnan. Az ünnepélyen egyenként fogjuk betenni abba az úgynevezett sírgödörbe, arra készül egy márványtábla. Ezek a mi fő törekvéseink, tevékenységeink. Szeretnénk, ha minél több fiatal menne a házba, ne csak az idősek. A 30-40 évesek vannak kevesen. Legutóbb farsangot tartottunk, volt ott vagy 40 gyerek, nagyon jól érezték magukat. Mindig van azért mit javítgatni, mindig tanulunk, hogy úgy mondjam. De igyekszünk a házat hasznossá tenni. Saját könyvtárunk is van. Budafokon volt a Szabó Ervin

könyvtárnak egy fiókja, de másra kellett a helység, és a könyveket zúzdába akarták vinni. Sikerült megkapni a könyveket, de ehhez könyvtárat kellett kialakítani. A pincében alakítottuk ki két helységből. Tízezer könyvünk van. Óriási szerencsénk, hogy ha kell, összefog mindenki. Aki a könyvtáros volt, átjött ide. Sokan Budafokról járnak ide könyvet olvasni.

Casino: Itt általában ismerik egymást az emberek? Mennyi új lakó van a Baross Gábor telepre?

Pelikán Imre: Tudja, tulajdonképpen megállt itt az építkezés. A telep kiépülése 1900-ban kezdődött, és állandóan növekedett a létszám. Érdekes módon a telep – le is írtuk a könyvben – fent és lent kezdett építkezni. Középen nem volt semmi. Lent vasutasok laktak, tulajdonképpen azért is tettük oda a szobrot. A vasutas kolóniában nagyon sok család lakott, a sorompón túl is voltak vasutasok. A másik társaság azért volt fönt, mert fönt volt a bányászat. Azért volt ott fönt iskola először, mert többen voltak, és a Polgári Kör nyitott egy iskolát. A létszámunkat befolyásolta, hogy itt közte nincs lakótelep. Időközben összenőtt itt minden, sokan jártak a budatétényi iskolába, sok embert temettek Budatéténybe. Egyszerre indult az alsó és felső telep építése. Először olyan 100 ház lehetett, majd épültek fokozatosan. Le is írtam a könyvben, egy házaspár kezdett parcellázni itt a környéken, és tulajdonképpen akkor indult meg 1904 után a fejlődés. Építettek mintaházakat. Akinek kedve volt, építhetett hasonlót. Elég könnyű volt itt építeni, mert volt kő. Építkezésnél a legnehezebb téma mindig a falazó anyag.

Casino: Önök mind tősgyökeres Baross Gábor telepiek?

Kutas Endre: Mivel Baross Gábor telep megalakulása óta Nagytétényhez tartozik, és én Nagytétényben születtem, így itt én is tősgyökeres vagyok. Kapcsolatban vagyunk a többi civil szervezettel is. Igyekszünk mindenkivel tartani a kapcsolatot, bármilyen rendezvény van, mindenhova megküldöm a meghívókat. Rájöttem arra, hogy ha az újságban megjelentetem, van, aki el sem olvassa. De a meghívóra általában eljönnek. A Polgári Kör elég sok időt leköt, mert azt nem lehet, hogy felállítunk 14 márványtáblát, és avval nem foglalkozunk. Néha meg kell emlékezni, de minden héten mégsem lehet. Ideálisan úgy március, áprilistól lehet novemberig. Minden évben van majális, májusfa-állítás, a többit aztán úgy szervezzük, ahogy lehetőségünk van. Reménytelen volna, ha nem lennének partnerek. Kellenek emberek, akikre lehet számítani. A legjobb kapcsolatunk a nagytétényiekkel van, néha eljönnek Budatétényből is, és Rózsavölgyből is szoktak jönni. Azokat a civil szervezeteket, akiknek nincs házuk, mindig szívesen látjuk, igyekszünk biztosítani helységet, a Keresztény Értelmiségiek is voltak nálunk, amikor kell, szóljanak, és jöhetnek. A ház az nagy lehetőség, meg nagy felelősség is. Mivel nincs gondnokunk, a takarítás, a karbantartás a legnagyobb gondunk. Az ingyen kapott helyre nem nagyon vigyáznak úgy, mert az emberek nem egyformák.

Pelikán Imre: Kellenek a barátok és a támogatók is. Készítettünk színpadot az iskolának, egy összerakható színpadot. Kéri László csinálta. Kéri Laci nagyon sokat segít, ő egy helyi vállalkozó. Mondta, hogy „Imre bácsi, annyira kimerültem, kéne még pénz!” Egy kis összeg hiányzott még. Kezdtém fölhívni, akiket tudtam, a végén összehoztuk valahogy.

Casino: Vannak olyan hagyományok, amit még a régi Polgári Kör is csinált, és amit Önök is folytatnak, átvettek?

Pelikán Imre: Elmondom, hol vagyunk bajban! Tőlük semmi nem maradt, semmi az ég adta világon! Tablók voltak, amin ott vannak a személyek, meg most legutóbb Bandi szerzett egy újságcikket a polgári körökről. Mi csak így tudunk egymásról, beszédekből, semmi írásos anyag. Azért határoztam el magam, hogy leírom, hogy mit csinált a Polgári kör tizenhárom év alatt, hogy

ennek nyoma legyen örökre. Hátha majd utánunk jön valaki és megkérdezi, hogy hát kik csinálták, meg kik is voltak? Érdekesség, az akkori Polgári Kör tagjairól a tablón rajta van, hogy kinek mi volt a foglalkozása. Maga az összetétel érdekes. Még pap is volt benne, a fizikai melósig bezárólag. Mi ugyanezt követjük. Tagjaink között vannak a legmagasabb rangtól kezdve a kétkezi melósig mindenki. Így csináltuk ezt a Polgári Kört. Szóval nem csak szellemi foglalkozásúak, mindenki szerepelt, iparos, mindenféle fajta nép.

Casino: Hol volt az iskola, amit annak idején a Polgári Kör hozott létre?

Pelikán Imre: Az első iskola a XVI. utca sarkán volt, a Polgári Kör fizette. Mindent, a tanítót is. Az illető bevonult katonának 1914-ben, és akkor ameddig katona volt, addig a felesége tanított. Az megszűnt, és akkor lejöttek a IV. utca 12-be. Ezek az iskolák összevont osztályosok voltak, én is így jártam iskolába. „Most figyeljenek ide az első osztályosok, most a második osztályosok”. Így folyt a tanítás. Na, később 1925-ben megépült két tanterem és ott kezdődött a tanítás. Állandóan bővült. Érdekes módon annyira szaporodott a létszám, hogy az iskola nem győzte, úgyhogy voltak külső helyek is, például szemben az iskolával egy magánháza alakítottak ki egy tantermet. Ma már az a baj, hogy egyre kevesebb a gyerek. Templom se volt, úgyhogy a misét úgy oldották meg, hogy egy tanteremben készítettek oltárt fából, ami le volt takarva lepedővel. Mikor jött a szentmise, félrehúzták, mi ott ültünk gyerekek. 1933-ban készült el a templom, és akkor megszüntették ezt a kis oltárt. Már gyerekkoromban is mindenben benne voltam, csináltunk körmenetet, én voltam a „minden lében kanál”. Azóta mindent csinálok, szeretek is vele foglalkozni. Édesapám, aki ezt a telepet építette, 1904-ben jött ide, alig volt még ház. Ő nem szeretett közügyekkel foglalkozni. Szegény apám is részt vett mindenben, de nem volt olyan lelkes, mint én. A közért valamit tenni, az bizony áldozattal is jár, meg sok mindent le is kell nyelni, nem megy minden olyan simán. Vannak bírálók is sokszor, amit viszont el kell viselni. De nyugodtan nézünk szembe a bírálatokkal, mert úgy érezzük, jót tettünk a környezetünknek.

Casino: Annát is megkérdezném, hogy kapcsolódott be a Polgári Körbe?

Major Anna: Én 32 éve lakom itt, de körülbelül 5 évvel ezelőtt egyszer olvastam valami röplapon, hogy lesz találkozó. Mondom, elmegyek, megnézem. Egyetlen ember jött el rajtam kívül, a Csákvári István. És akkor néztem, hogy beszélgetés hirdettetett meg, na, hát mondom, akkor beszéljünk! Úgyhogy ketten voltunk, aztán később kiderült, vannak többen is, és akkor elkezdtem járni. Én így kapcsolódtam be a Kör tevékenységébe. Budapestért kitüntetést kaptam. Ennek a kerületnek köszönhetem. De nem ezért szeretem ezt a kerületet. Én a rádióban dolgoztam, elég zűrés hely, és amikor átjöttem ide, olyan nyugodt környék ez, fák, madarak, kedves emberek, másik környezet, úgyhogy, ha nem költözöm ide, akkor lehet, hogy már régen nem élnék. A XIII. kerületben a Dagállal szemben laktam, egy nagyon szép garzonom volt a 6. emeleten teljes budai panorámával. Akkor kezdődött a kiűzetésem, mikor beépítették azt az egész óbudai részt, több kilométeres házak, ami a pesti oldalról úgy látszik, mint egy egybefüggő szürke fal, ami szinte teljesen elfedi a budai hegyeket, szörnyűséges. Szerettem, ott volt három templom az Árpád hídnál. Valahogy úgy látszott a híd, meg a három templom, hogy a tekintetet felvezette a Hármaskút hegyre. Ha egy elemmel kevesebb házat építettek volna, akkor ez mind megmarad. De nem! Most már ezek a templomok is eltűntek. Aztán építették a metró a Váci úton, és ráterelték a Népfürdő utcára a teljes forgalmat. Akkor Liska Dénes, a Szabó család egyik írója már itt lakott. Mikor ő került sorra, mert hárman írták a sorozatot, akkor ide mindig kijáratam dolgozni. Már akkor tetszett a környék, és nézegettem a hirdetések, és mondtam, hogy megyek a VII. utcába, mert ott hirdetnek egy kis házat. Azt mondja, ne menjek a VII. utcába, mert a XIV. utca elején éppen van eladó ház. Elmentem megnézni, teljesen olyan volt, mint egy mesebeli ház. Egy

egész kicsike kis ház négy virágzó cseresznyefával előtte. Éppen mind a négy virágzott. Kiderült, hogy sürgősen el akarják adni, mert nagyobb építenek, meg is vettem. Úgyhogy így kerültem ide. Volt egy év, már nem tudom, melyik, rettenetes január volt, őrült hideg és nagy hó, és a Liska volt a soros, és hétfőn volt a Szabó család felvétele. Ő hétfőn délelőtt még írta az anyagot, és én 11 óra körül fölmentem hozzá az elkészült részekért, azokat elkezdték gépelni, és akkor a többi ő hozta, vagy a felesége, aki szintén a rádióban dolgozott. Akkora hó volt, hogy térdig ért, senki sem volt az utcán. Becsöngetek, nem tudták kinyitni az ajtót! Egy kis résen kidugtak egy kicsi személtápat, és akkor én kívülről ellapátoltam a havat, így tudtam bemenni. Szóval nagyon megszerettem a környéket. Kedvesek a szomszédok, nagyon jóindulatú emberek vannak, és ezért gondoltam, hogy megismerkedek az itteni társadalmi élettel is. A Polgári Kör havonta egyszer találkozik, de minden héten van nyugdíjasok találkozója, először tulajdonképpen abba kapcsolódtam bele. Aztán úgy alakult, hogy befogadtak. Főleg a Baross Gábor telepi asszonyok járnak oda.

Casino: Hogy látja a szervezet szerepét, mi az ami ennyire összetartja?

Kutas Endre: Itt a legerősebb egyéniség az Imre bácsi. Tulajdonképpen ő fogja össze a társaságot.

Darvas Kata: A Mi Dunánk

1974 február 14-dikén lettem a Budai Nagy Antal Gimnázium kémia-fizika szakos tanára. Akkor még nem sejtettem, hogy ez egy életre szóló kapcsolat kezdete volt Budafokkal. Kisváros a nagyvárosban – ez volt az első meghatározó élményem, bevallom kicsit irigyeltem is a kerületben lakó kollégákat és végül 2001-ben végre nekem is sikerült ide költöznöm a Lajos utcába.

1990 óta foglalkozom környezeti neveléssel, sokat tettem azért, hogy az iskolám elnyerhette az öko-iskola címet. Annak érdekében, hogy a globális környezeti problémák és az emberek viszonyában holisztikusan, megbízhatóan tudjak tájékozódni, elvégeztem a humán ökológia szakot az ELTE Természettudományi Karán. Nyolc évvel ezelőtt, egy azóta jól működő zöld diákönkormányzatot (ZölDÖK néven) hoztunk létre, és bár 2012 végén nyugdíjba mentem, visszajárok részt venni a diákszervezet életében és szakértőként segíteni a kollégák munkáját.

Diákjaimmal közösen fedeztem fel kerületünk természeti értékeit és meghatározó élményünk volt egy a WWF Ausztria által szervezett nemzetközi projektben való részvétel a 2010-2011-es tanévben nyolc Duna-medence ország 32 iskolájával. (A projekt angol neve: European Schools for a Living Planet – rövidítve esfalp, azaz Európai Iskolák egy Élő Bolygóért)

A választott témánk a Duna volt. Fél éven keresztül ismerkedtünk ezzel a csodálatos folyóval, aminek 8,5 km-re tartozik a kerületünkhöz ártéri erdősávokkal, és egy olyan csodával, mint a Háros és Hunyadi sziget. (Budapesten nekünk van a leghosszabb partszakaszunk!)

Tanulmányoztuk a folyó múltját, jelenét, hogy milyen szolgáltatásokat nyújtott a múltban és nyújt ma. Interjúkat készítettünk idős emberekkel, akiknek az életében a Duna fontos szerepet játszott, Zugmann Péter alpolgármesterrel, aki beszámolt a jelen problémákról, a jövőbeni fejlesztésekről, Garbóci Lászlóval, aki mindent tud (!!!) a folyóról, az itt élt emberekről, a Duna geológiájáról, gazdasági szerepéről és a partjain folyó társasági életéről az elmúlt száz évben. Képeslapokon megmutatta, hol voltak strandok, parti vendéglők, kikötők.

Hosszú pedagógus pályám egyik legszebb élménye az a hat hónap, mialatt a kis csapattal közösen fedeztük fel mennyi mindenről mesélhetne ez a gyönyörű, minden nap más színű, méltóságteljesen hömpölygő, életet adó, nyugalmat árasztó és olykor bizony pusztító folyó. Feltöltődéshez elég egy séta valamelyik ártéri erdősávok kavicsos fövényén, hallgatva a víz csobogását, a madarak hangjait, figyelve a vadkacsák jövés-menését. A városi rohanó élet okozta stressz negyed óra alatt elszáll. (A Duna magyarországi szakaszán minden ártéri erdősáv Natura 2000-es terület és védett.) Óriási természeti érték van a birtokunkban!

Bécsben a nemzetközi csapatnak mutattuk be sikerrel poszttereinken a Duna történelmét, földrajzát, szerepét a hajózásban, a művészetekben, az emberek életében, a veszélyeztetettségét.

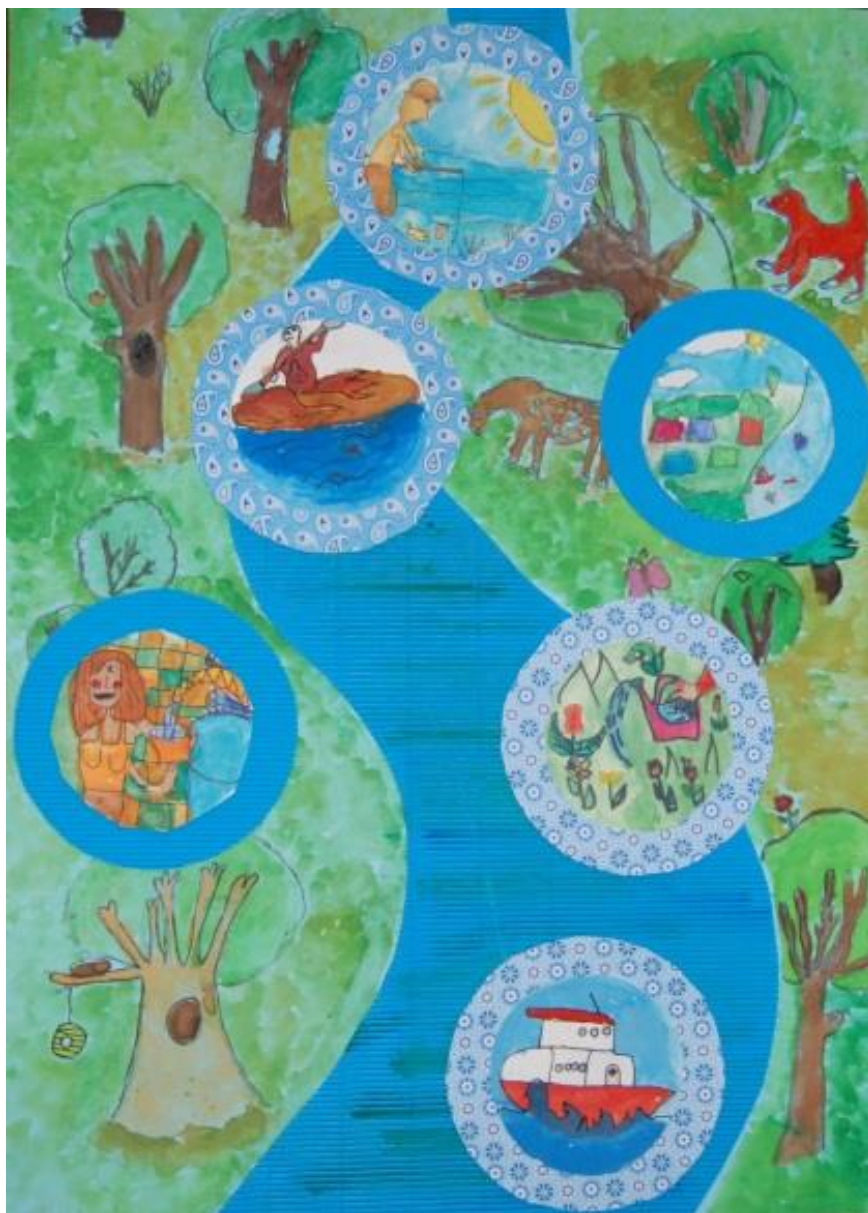
Sikerült lencsevégre kapnunk a Duna fölött kőröző, Budapest egyetlen, a Háros- szigeten fészkelő rétisását.

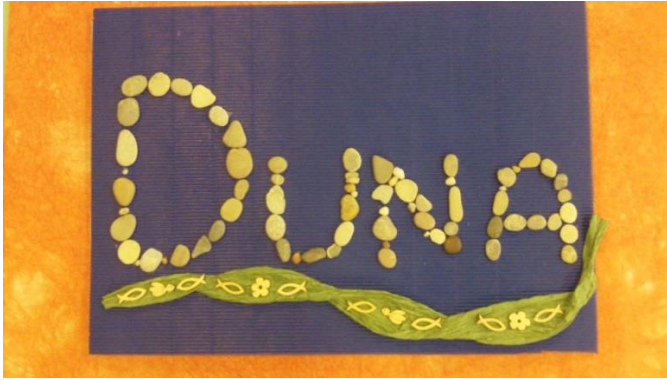
„A Mi Dunánk” poszter versenyt szerveztünk a kerület iskoláinak és a Szabó Ervin könyvtárban állítottuk ki a kisdíjak alkotásait.

Ősszel és tavasszal Duna-part takarítást végzünk, remélve, hogy ezzel másokat is cselekvésre biztatunk.

Célunk volt felhívni a figyelmet arra, hogy milyen fontos mindennek a megóvása a jövő generációinak számára, tudatosítani milyen értéknek vagyunk birtokában, miért vagyunk felelősek.

Darvas Katalin, gimnáziumi tanár, humán ökológus

Kalmár Béla: Egy „gyüttment” a Lehel utcából

Engem Sári hozott Budafokra. 1980-ban, férjnek. Pontosabban nem is Budafokra, hanem a Baross Gábor-telepre. Barátaim, de a család nagyobb része is el volt képedve. „Képes vagy kiköltözni a Benczúr utcából, a Városliget mellől a világ végére?” Próbáltam elmondani tudom én, hogy mit csinálok, de igazán csak akkor értették meg, milyen jól jártam, amikor látták a gyerkőceinket együtt nőni az apósom által bölcsen elültetett újabb diófával, és amikor apránként bebarangolták velem ezt az ezerarcú, varázslatos kerületet. Kezdve a tétényi Száraz - Rudnyánszky kastélytól, az alatta lévő Duna parti egykori strand fövényes ligeterdőjétől át a fülemüle lakta fennsíkon, majd le a rózsavölgyi Madonnás képoszlopig.

Az az egykori strand! Ott veszttem el végképp, az kétségtelen. Szerelmünk hajnalán, 1972-ben Sári (aki a közeli Duna-telepen született, és egyéves kora óta lakik a barossi Lehel utcának ugyanabban a házában) vitt le oda. Ő mutatta meg, honnan kell a vízbe szállni ahhoz, hogy jó egy kilométert csurogva a kastély után lehessen kikászálódni a folyóból, hogy aztán a finom meleg homokban elheverészve bámulhassuk az eget.

Hát hogyan lehetett volna kérdés, hogy én is a Lehel utca lakója legyek? Nem lehetett, és nem kérdés ma sem. Nem akármilyen érzés úgy lakni a Baross Gábor-telepen, hogy az ember gyereke a Baross Gábor Általános Iskolába járt, miközben az apukája (ha érdemtelenül is) Baross Gábor díjat kapott valamikor. Ezzel együtt nem áltatom magam azzal, hogy több, mint 40 év után nem számítok „gyüttmentnek”. (Már évek óta élttem itt, ismertem mindenkit, kvaterkáztam az egész utcával, amikor egyszer egy küldönc levelet hozott, és a nevem után érdeklődve próbálta megtudakolni melyik házban keressen. Nagy volt a tanakodás, összefutott a fél utca, amikor valaki óvatosan bedobta, hogy „Nem a Sári férje?” „Az lesz az”, alakult ki a bizonyosság, és onnantól már nagy határozottsággal igazították útba...)

Én is azok közé tartoztam, akik bent dolgoztak a főváros közepén, ezért „Baross” mellett sokáig a közvetlen szomszédságot jelentő Nagytétény, Budatétény, a Hárosi-Duna becsatangolása volt szabadidőm legfőbb és megunhatatlan elfoglaltsága. A kerület többi részét nem nagyon ismertem. Aztán a '80-as évek végén egyszer csak felkértek a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola fotótanárának. A bázisunk a „Totiban”, a Tóth József utcában volt, és onnan rajzoltunk ki a gyerekekkel fotószemmel (is) felfedezni Budafokot. Nagyon élvezték a tanítványok ezeket a sétákat, de azt hiszem én még náluk is jobban! A Kálváriahegy, a Hosszúhegy, a Péter-Pál, az Anna és a csatlakozó utcákat fel és le, le és fel bejárva, a magasból lenézve a belvárosra, rábukkanva a Seidl, a Dietzl, a Fehérhegyi lépcsőkre és társaikra tárulkozott fel előttem is PROMONTÓRIUM 300 éves pazar öröksége.

Hosszú évek óta kerékpárral jártam be dolgozni az egykori Moszkva térre, majd később Csillaghegyre, és ha dolgom akad a belső kerületekben, most is betekerek. A szerencse fiának érzem magam azért (is), hogy ezt a Lehel utcából tehetem meg, és úgy mehetek el, és úgy térhetek oda haza, hogy a Duna mellett halad az utam. Az álmom és vágyam, hogy a Budafoktól - Tétényig kiépített bringás út a Duna mellett teljesedjék ki, folytatódjék a Duna-teleptől az egykori tétényi strand irányába és tovább, az érdi minareten is túl egészen az érdi kanyarig, és még azon is túl! (A kerekezők és a vízisportokat űzők örömeire pedig legyen minél több olyan jellegű és színvonalú megállóhely közben, mint a Vasmacska Terasz a Fékező utcai Tomos Dokk kikötőnél)

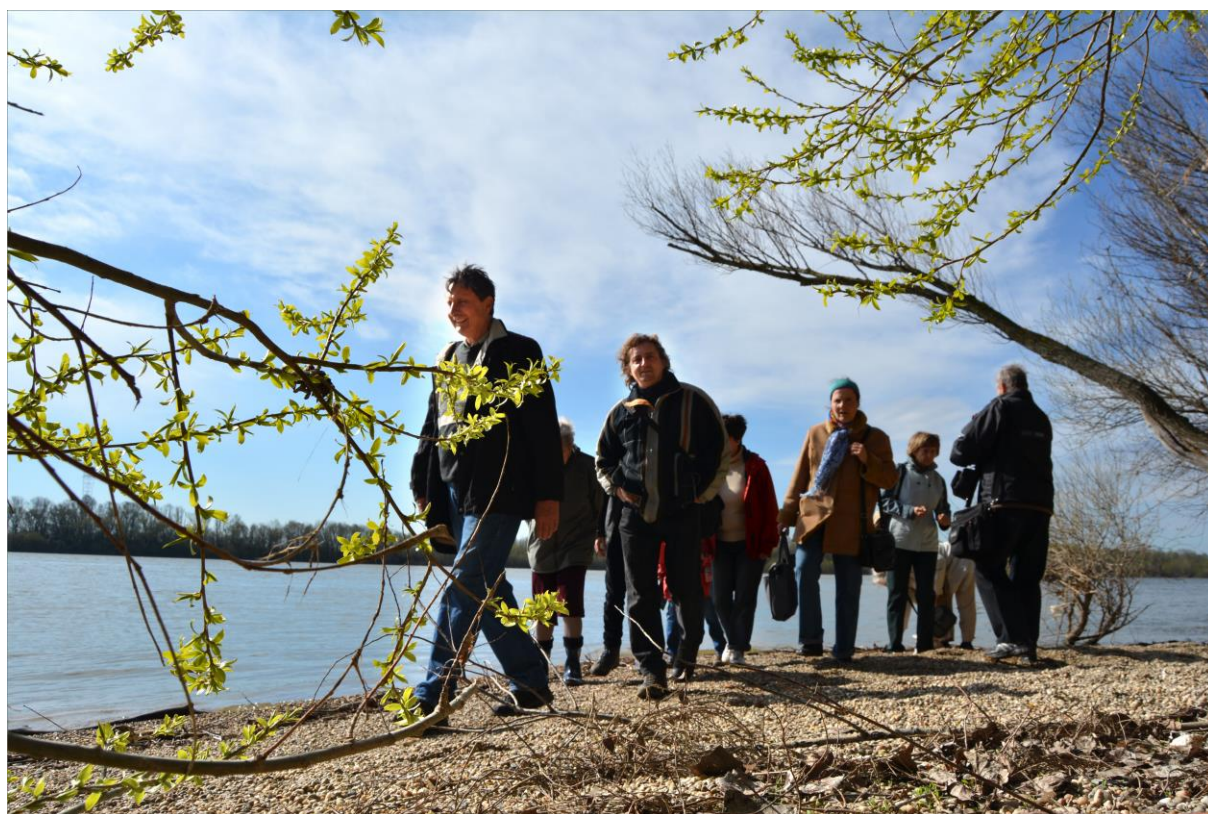
Amikor közvetlenül a '90-es évek előtt az „M0-ás” elért hozzánk, eldöntött dolog volt, hogy Háros-sziget unikális természeti értékei ide, a Bartók lakótelepen élők nyugalma amoda, hol és hogyan történik majd a kivitelezés. Valahogy megtudtam, hogy nem vagyok egyedül, akik úgy érzik, hogy „álljon meg a menet!” Ott és akkor találkoztam először Mészáros Péterrel és a

formálódó Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület civiljeivel. Ha a nyomvonalat nem is sikerült a kerülethatáron kívülre helyezni, de elfogadtattuk, hogy a zajvédő falak, kísérő fasorok létesítése is a beruházás része legyen.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán. Sok minden nem úgy alakult, ahogy szeretnénk volna, ahogy alakulnia kellett volna. A biztató kezdés után a civil mozgalmak súlya, szerepe sem erősödött meg, pedig a mértékadó nemzetközi minták nyomán sokakkal együtt biztos vagyok abban, hogy enélkül sem lokális, sem országos ügyeink jobbra fordulása nem lehetséges.

Nekünk itt a kerületben óriási előnyünk, hogy Péter személyében hiteles, tapasztalt „tábornokunk” van. Rajtunk múlik, hogy erős serege legyen.

Kalmár Béla

Interjú László Évával és Kludák Erzsébettel

A Nagytétényi Polgári Kör székházában beszélgetünk **László Évával, a Nagytétényi Polgári Kör elnökével és Kludák Erzsébettel, a Nagytétényi Helytörténeti Kör vezetőjével.** Arról faggatjuk őket, hogy mit jelent számukra a civil közélet, és miképpen kapcsolódtak be ebbe a munkába.

László Éva: A Nagytétényi Polgári Kör Gráf Antal hívására alakult 1991-ben, hogy újraélesszük hagyományainkat, fellendítsük a kulturális közéletet, kutassuk múltunkat. Adott volt a legnagyobb probléma, nem volt művelődési házunk. A Szelmann-ház bútorraktárként üzemelt a '70-es évektől, mert életveszélyesnek nyilvánították. De 1991-re már olyan állapotba került, hogy bútorraktárnak sem volt alkalmas. Beomlottak a falak, nem volt fűtés, víz, világítás, a csatornahálózat el volt dugulva, tehát egy borzasztó rossz állapotban lévő épület volt. Az itt élő emberek, akik fontosnak érezték, hogy közösséget formáljanak, tudták, hogy ehhez egy biztos épület szükséges. Így a feladat adott volt, a Szelmann-házat kellett visszaszerezni. Hajas Ervin volt ekkor a polgármester, aki nekünk adta a ház kulcsait, és lehetőséget kaptunk feladatellátási szerződés kötésére az önkormányzattal. Hiszek abban, hogy erős civil szervezet csak az lehet, akinek olyan feladata van, ami hosszú évekre meghatározza a közösség sorsát. A Szelmann-ház ilyen volt számunkra, ami azt jelentette, hogy sokunk áldozatos munkáját és szabadidejét fordította rá. Sokszor még többünknek a családi és baráti élete is itt bonyolódott, mert igaz, hogy romos falak között, de mindig találtunk alkalmat, hogy jól érezzük magunkat. És közben a nagytétényi vállalkozók segítségével, óriási közösségi összefogással szépült meg a Szelmann-ház.

Casino: Miért a Szelmann-házat választottátok főhadiszállásnak?

László Éva: Mert ez volt az egyetlen színpaddal is rendelkező közösségi épület már a háború előtt is. Az épület több, mint 100 éves. A szüleink, például édesanyám itt táncolt és szórakozott édesapámmal. Amikor háború volt, akkor az oroszok berendezték varrógépekkel, anyáink ott varrták a nadrágokat az orosz katonáknak. Amikor elvonultak, akkor megint romokat hagytak. Valójában Szelmann Ignác kocsmáros magántulajdona volt az épület, ő úgy működtette a vendéglőjét, hogy az Nagytétény közösségi centrumává vált. Nagytétényben tizenhét vendéglő volt, többek között az Illés Vendéglő is, ami a mostani Kürt, illetve Kastély Vendéglő, és a háború előtt a Polgári Kör székhelye volt, csak nem volt olyan nagyméretű mint a Szelmann-ház. Adott volt a lehetőség az önképzőkori működésre és színi bemutatókra. Közben folyamatosan adódtak a feladatok, mert csak úgy lehet működtetni egy épületet, ha megfelel a hivatalos előírásoknak, engedélyt kellett kapnunk a hivatalos működésre. Mivel kultúrát csak kulturált feltételek mellett lehet művelni, esztétikusabbá kellett varázsolnunk. Meszeltünk, mázoltunk, vakoltunk. Először a fűtést csinálta meg Gráf Antal vállalkozó, az anyagköltséget az önkormányzat vállalta, de a munkát, azt közösségi összefogással végeztük a vállalkozók segítségével. Az utolsó nagy akciónk Szelmann bácsi borospincéjének a feltárása volt, ez a munka két évig tartott, és a megalakulásunk 20. évfordulója alkalmából avattuk fel 2011-ben. A pince sittel volt betömedékelve, a régi meglévő színpad lebontott anyagával tömték be a gyönyörű boltíves borospincét. Közben csőtörés volt, emiatt bevizesedett, úgyhogy gyakorlatilag csákánnyal

kellett szétverni. A sittet vödrökkel hordtuk fel úgy, hogy a lépcső is szét volt verve, azt is újjá kellett építenünk, tehát ez egy igazi „embert próbáló” feladat volt. De most is azt mondom, hogy akkor lesz kemény és igazi a közösség, ha közös feladat van, tehát van ami összekovácsolja a csapatot, van mire emlékezni. Igazából ez adott lelket a Szelmann-háznak. A Nagytétényi Polgári Kört ez határozza meg legfőképpen. Elsőként a színpadot állítottuk helyre, majd az udvart varázsoltuk széppé, és „sátrat” építettünk fel a Metallochemia bontott anyagából. Erre is szükségünk volt, mert a legnagyobb rendezvények alkalmából kicsi a nagyterem. Mindig találtunk feladatot, és ez erősítette a közösséget. A tárgyakat a nagytétényiek hozták, és aki valamit is hozzatott a pincéhez, a Szelmann-házhoz, azt ezzel magáénak is érzi.

Casino: Régen nem ismertem a pincét, csak a jelenlegi állapotában, de azt hiszem, hogy magáért beszél a helyszín. Látszik, hogy ezt ti saját magatok hoztátok rendbe. Erzi, hogy kapcsolódtál be ebbe a közösségi munkába?

Kludák Erzsébet: Én is itt születtem, apukám, és nagyapám is. 1888-ban vettük a házunkat, ami már akkor 100 éves volt. Egy Tichy nevű molnáré volt, az udvaron lévő malomkövek is erről tanúskodnak. Egyet oda ajándékoztam a Szelmann-háznak, ami a Szelmann-ház átépítésekor újra haza került hozzám, úgyhogy jövünk-megyünk a malomkövel, csak lesz egyszer végleges helye. Szóval minden kő arra emlékeztet, hogy ősnagytétényiek vagyunk, mindenki ismer mindenkit ükszüőlőig visszamenőleg, úgyhogy adott volt, hogy én is bekapcsolódom a munkába. De erre csak azután került sor, mikor a gyerekek felnőttek és a munkám megengedte, vagyis felszabadult egy csomó szabad időm. Tudtam, hogy az energiáimat valamilyen civil közösségben kell kamatoztatnom. Volt itt egy fotókiállítás, ami kedvet ébresztett bennem is, hogy létrehozzak egy új kiállítást, melynek címe „Múltunk kincsei” volt. Mindenki felajánlotta féltve őrzött kincseit, ezek tisztos iparos számszámok voltak, a dédszüőlőktől származó tárgyak, melyeknek lelkük, szellemük van. A kiállítás után ezek visszakerültek a tulajdonosukhoz, de bármikor elhozzák, ha kiállítást szervezünk. Az új művelődési házban lesz a helytörténeti kiállítás helye, mi vállaltuk, hogy berendezzük és üzemeltetjük. Most is érkeznek felajánlások, a meglévő tárgyaikat pedig a Szelmann-házban őrizzük.

Casino: Kicsit lépünk vissza az időben, hiszen a Nagytétényi Polgári Körnek 1991. előtt is volt előzménye.

László Éva: 2011-ben egyszerre ünnepeltük a Nagytétényi Polgári Kör 20., és az 1911-ben alakult Polgári Kör 100. évfordulóját. A régi Polgári Kör más feladatokat látott el, többnyire kirándultak, bálakat, színházi előadásokat és jótékonyági bálakat szerveztek. Ma már átalakultak a feladatok, az előzőek mellett időnként képviselni kell a saját érdekeinket is azon kívül, hogy a kulturális, és a közművelődési feladatokat is ellátjuk.

Casino: Beszéljessünk arról, hogy a Helytörténeti Kör mikor alakult meg, mikor hoztátok létre?

Kludák Erzsébet: Az előbb említett kiállítás ösztönözte. A szomszédokkal, Heitzmann Zolival összeültünk, még azon a napon megalakítottuk a Helytörténeti Kört, 2010. május 10-én. Nagyon sok tervünk van, a mostani egy átmeneti helyzet. Sok problémánk adódik, de aktívan keressük a megoldásokat, és mi tényleg úgy érezzük magunkat, mintha falun élnénk, mert ez a kis közösség borzasztóan összetartó. Ez a kevés civil szervezet, ami itt jelen van, folyton támogatja a másikat

és segíti a munkájában. Ez egy nagyon fontos dolog, számíthatunk egymás segítségére, jól érezzük magunkat egymással és mindig a feladatok kötnek össze bennünket.

Casino: Nemrégiben megújult a Nagytétényi Polgári Kör elnöksége, most nagyobb változás volt.

László Éva: Óriási a változás, ami nagy veszteség is, mert nyolc éven keresztül egy olajozottan működő fantasztikus vezetősége volt a Polgári Körnek. Sajnos több tag egészségi állapota egyszerre romlott meg, így fizikai segítséget nem tudnak nyújtani tovább. Teljes mértékben megváltozott a Polgári Kör elnökségének összetétele, gyakorlatilag a kilenc tagból egyedül maradtam. Nagyon fiatal a mostani vezetés, harminc körüliek egy-két kivétellel, és nagyon lelkesek. Amit az idősek már nem tudtak vállalni fizikailag, azt a fiatalok szívesen elvégzik, mint az ivókút javítást, vagy sziklamozgatást.

Casino: Miben látjátok a titkát annak, hogy az itt élők ennyire magukénak érzik a „falut”? Ekkora településekkel találkozunk máshol is, de nem vagyok abban biztos, ilyen összetartó közösség minden hasonló adottságú helyen van.

László Éva: A titka csak az, hogy itt élők csinálják, és a másik titok, hogy el kell kezdeni, és utána mindig van, aki segít. Mi soha nem azon gondolkozunk, hogy ebből hogyan lehet pénzt csinálni magunknak, hanem mindig a közösségnek, és ezt nyilván érzik és tudják az emberek. A többi civil szervezettel is kiváló a kapcsolatunk, így Schütt Margittal, aki egy nagyon pozitív ember, mindig azon gondolkozik, hogyan lehetne segíteni, hogyan lehetne megoldani a feladatot. Régebben még össze is ültünk a Nagytétényi Civil Egyeztető Fórum néven, most már inkább telefonálunk. A Szelmann-házat is a magukénak érzi a 300 tagból álló Nagytétényi Horgászati Egyesület, melynek Bilicsi Pista a vezetője. A Nagytétényi Ember és Érdekvédő Társaság elnöke Bogó Ágnes, akit nem kell bemutatnom, ő a Zánkai tábor igazgatója, és rengeteg tapasztalata van. Előtte nincs lehetetlen, és komolyan támogatja a Nagytétényi Polgári Kör törekvéseit. A református tiszteletes úrral és a katolikus plébános úrral kitűnő a kapcsolatunk. A Szőlőáldáson is részt vesznek mind a két vallás képviselői. A Nagytétényi Sportegyesület vezetője Baki László, aki a mi egyesületünknek is vezetőségi tagja. Nagyon büszkék vagyunk a nyugdíjasainkra. A Nagytétényi Polgári Kör Nyugdíjas Klubja Kovacsics Eta vezetésével kiválóan működik, tagjainak száma 100, de volt már 140 is, csak sajnos az idős kor miatt fogyatkozik a létszám, az újak pedig nem igen csatlakoznak. Ebből nőtt ki a Nagytétényi Dalkör, aminek ugyancsak Kludák Erzsébet vette át az irányítását.

Casino: A Szelmann-ház átalakuláson megy át. Milyen változások lesznek, és hogyan fogja segíteni mindennapjaitokat a felújítás után?

László Éva: A változás nem érinti a színház-termet, tehát Szelmann Ignác kocsmája megmarad. Egy új kétszintes épület jelenik meg az utcafronton. Mivel az udvarban levő könnyűszerkezetes sátorra a továbbiakban is szükségünk van, erre az önkormányzat elkülönítette a forrást saját költségvetése terhére, és ebből második ütemben megvalósít egy fűthető, szigetelt külső zárt teret a nagyteremhez kapcsolódva. Megépítjük a falu kemencéjét, egy gyönyörű búbos kemencét. Már készen van a terv és kéthetente egyszer szeretnénk felfűteni, amikor az otthon gyúrt kenyértésztát, kalácsot mindenki hozhatja, és ebben a kemencében megsütheti. Úgy készülünk, hogy a 18. Nagytétényi Szüreti Multságokat már szeretnénk a felújított Szelmann-házban tartani.

Casino: Megosztjátok a székhelyeteket is azzal, hogy a Helytörténeti Gyűjteményt is birtokba veszitek?

László Éva: Ezt majd akkor tudjuk meg, amikor mind a két épület készen van, nagyon nehéz egy ilyen zsebkendőnyi területen két művelődési háznak profilt adni. A Szelmann-ház mindenképpen egy civilek által működtetett központ, ahol időzőjelben azt csinálunk amit akarunk, amire az embereknek lokálisan szüksége van, és egy művelődési háznak meg kell termelnie a működtetéséhez szükséges anyagi feltételeket, és nagyon komoly program szerint kell dolgoznia. A kerületben a Szelmann-házé az egyetlen igazi bálterem, és örülök annak, hogy sok alapítványi bál már ideszokott és nagyon jól érzi magát. Nekünk nem kötelező, de feladatunk, hogy helyt adjunk ezeknek a törekvéseknek, hogy az iskolák alapítványi bevétele minél magasabb legyen, és ha ezt megtehetjük, akkor ezt támogatjuk. Nagyon nehezen jön össze ennyi ember, még 15-20 évvel ezelőtt nem volt probléma, de manapság már kevés a pénze az embereknek, nincs is kedvük igazán mulatni. Ezenkívül több civil kezdeményezésnek otthont adunk, és ez a jövőben sem fog változni.

Casino: A Zsidó Imaház is megújul most a Nagytétényi Rehabilitáció keretében, hogyan látjátok, hogyan fog illeszkedni a nagytétényi kulturális életbe, a mindennapokba?

László Éva: A nagytétényi könyvtár költözik a városközpontba, szerintem ezzel nagyon jól megtalálja ott a helyét, alkalmas lesz kamara koncertekre, író-olvasó találkozóra, kisebb beszélgetésekre. Nagyon illik ide, és a könyvtár a templommal, a Szelmann-házzal és az új művelődési házzal egy kis centrumot hozhat létre, ahol egy körben megtalálhatja mindenki a kulturált kikapcsolódás lehetőségét. Nagyon örülök annak, hogy a helytörténeti gyűjtemény az új művelődési épületben helyet kap. Már a gyűjtést évekkel ezelőtt megkezdttük, tárgyainkat, dokumentumainkat rendszerezetten kívánjuk kiállítani a felépülő helyszínen.

Casino: Mik az éves, rendszeres programjaitok?

László Éva: A Nagytétényi Szüreti Multság egy hagyományos rendezvény, amit 18. éve ugyanazzal a forgatókönyvvel szervezünk, ahogy elkezdte a Polgári Kör annak idején. Tehát semmi mást nem teszünk hozzá és nem is veszünk el belőle. Ott áll mindig a „községháza”, amit magunk ácsolunk már 18 éve, illetve a szőlőlugas, ahol a csikósok éjjel a tolvajokat elkaphatják. Tízen felüli hintóval meg a csikós párokkal és a Budafoki Fúvós Egylettel vonulunk fel, csatlakozik hozzánk a Kicsi Rigó Kórus, a Bartók Iskola népes csapata, ők szép színfoltjai a felvonulásnak. Az egész menet kb. 300 méter hosszú.

18. alkalommal szervezzük meg a disznóvágást, rendszeresen megemlékezéseket tartunk május utolsó vasárnapján, a Hősök vasárnapján a világháború áldozataira emlékezve, március 15-én a Zambelli emléktáblánál, október 23-án a Szelmann-ház falán elhelyezett emléktáblánál, és augusztus 25-én a Sváb kitelepítettek emléknapján az Angeli úti sváb emlékhelyen. Hagyomány a Nőök Bálja is, mert száz éve ugyanazzal a forgatókönyvvel szervezi annak Rendezői Bizottsága, mely feladat apáról fiúra száll. Tehát nem a Nagytétényi Polgári Kör rendezvénye, de óhatatlan, hogy vannak kapcsolódások. Büszkék vagyunk arra, hogy önálló életet él, és folyamatosan jelen van életünkben.

Nagytétényi Sváb Emlékhely

2012. augusztus 25., este 8 óra: az emlékmű avatásának megválasztott időpontja emblematikus: ezen a napon, ebben az órában kezdődött meg 65 évvel ezelőtt a nagytétényi svábok kitelepítése, akik pontosan 300 évvel ezelőtt, 1711-ben érkezett a török kiűzése után elnéptelenedett akkor Téténybe. A Nagytétényi Polgári Kör együttműködésben a Német Nemzetiségi Önkormányzattal a nagytétényi Angeli úton alakított ki emlékhelyet a sváb ősök betelepedésének tiszteletére, és a német lakosok 1947-es kitelepítésének adózva. Ennek a lelkét adó kőtömb már évekkel ezelőtt érkezett, és a Polgári Kör tagjai régóta gondolkoztak azon, hol is lehetne méltó helye. Az emlékkövet Bakó Károly grafikus tervezte és faragta, az emlékhelyet pedig Baki László építette, de mellettük az itteniek sokan közreműködtek. A hatalmas fehér kőtömb oldalán hajóorrat mintázó faragás látható, mely emlékeztet a 300 évvel ezelőtt Ulm és Württemberg vidékéről az ottani háborúk elől idetelepülő, új életet kezdő sváb ősökre. Szorgalmas, takarékos életmódot folytató mesteremberek érkeztek, akik meghonosították építési kultúrájukat, és hozzájárultak a szőlőművelés fejlődéséhez. Tétény évszázadokig vegyes lakosságú, de német többségű település maradt. A 2012-es évben Németországban is megemlékeznek az útrakelésről. Ebből az alkalomból a nagytétényiek is felkeresték Ulmban, a Duna partján levő emlékfalat, elhelyezték koszorújukat, és jelképesen egy kis hajót vízre bocsátottak. Erről az útról az ősök földjéből is hoztak magukkal, melybe az emlékhely mellett az ünnepség keretében elhelyezett hársfát ültették.

Az Angeli úti emlékhely ugyanakkor az 1947. augusztusi szomorú eseményekre is felhívja a figyelmet. Emblematikusan egy sín párt helyeztek a kőtömb másik oldalára. Teherautókon gyűjtöttek össze családokat, akik fejenként 50 kilós csomagot vihetek magukkal, és akiket a Hárosi vasútállomáson vagonokba zsúfolva indítottak útnak az ismeretlen felé. Dr. Szirtes Edit, a Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke az avatási ünnepségen mondta, hogy *„minden fa egyforma abból a szempontból, hogy a földben gyökerezik és az egekbe tör, és úgy szép, úgy gazdag a világ, ha mindegyik fa a maga nemében teljesedik ki.*

Kanyó Ferenc: Budafok-Tétény egy művésztanár szemével

A történeti hitelesség kedvéért meg kell jegyeznem, hogy Budafok-Téténnyel nagykorúságom első évében találkoztam. Egyetemi tanulmányaim megkezdése előtt sorkatonai szolgálatot teljesítettem Székesfehérvár közelében. Az első szabadságra induló vonat szinte megtorpant, amikor belefutott a nagytétényi sertéshizlalda „aurájába”. Nem sokkal később megpillantottam az első kék buszt, ami azt jelentette, hogy Budapestre értünk, és hamarosan át kell szállnom egy másik vonatra: alföldi szülőfalum felé. Emlékszem, hogy jobb oldalon a szürkületben felcsillant a Duna, bal oldalon pedig, a domboldalra felkapaszkodó házakat szórványosan világította meg az utcai lámpák fénye. A mellettünk elrohanó fák és háztetők között szaggatottan láttam a „Borkatakomba” neonbetűkből kirakott feliratát. Ezek voltak az első benyomások. Ekkor még nem sejtettem, hogy évek múltán ez a kerület lesz az otthonunk.

Tehát mi is bevándorlók vagyunk. Legközelebb két évtizeddel később, kétgyermekes családként, letelepedési célból jöttünk Budafok-Téténybe. Feleségem ugyanis a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola igazgatóhelyettese lett.

Ideköltözésünk óta eltelt több mint negyed évszázad alatt sok-sok szállal kötődünk a kerülethez: számos kiállításomat itt mutattam be először.

Ezúttal a fotográfus, de még inkább a művésztanár szemszögéből tekintem át ezt a kapcsolatot.

Lokálpatriotizmus elnevezésű tantárgy nem szerepel hivatalosan a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola tanrendjében, habár a fotó tanszak gyakorlatában ennek lenne létjogosultsága. Az érdeklődők számára gyakran elmondom, hogy aki igazán nagy kalandokra vágyik, és szeretné a világot alaposan megismerni, jó helyen kopogtat, ha a fotó tanszakra iratkozik be. Az itt szerzett ismereteket szinte azonnal alkalmazhatja is a gyakorlatban. A világ megismerését célszerű közvetlen környezetünkben kezdeni, és ez mi esetünkben a kerületi fotósétákat jelenti. Azért nevezzük fotósétának ezeket a foglalkozásokat, mert rohanva nehéz lenne bármit is alaposan szemügyre venni, és észrevétlenek maradnának a megismerésre, felfedezésre váró dolgok: épületek, szobrok, növények, állatok, valamint az események, rendezvények és emberi helyzetek. Nyitott szemmel járva viszont minden alkalommal feltáruznak számunkra a kerület és a világ apróbb-nagyobb csodái.

Az élmények között tallózva meg kell említenünk a Duna partot, ahol személyes ismerőse lett minden fotósznak a Hosszúrét patak torkolatánál álló lábas fűzfa. Emlékezetes fotók készültek a sárga taplógomba pagodaszerű alakzatáról, a faágak között megbújt varangyról, vagy a Háros-szigetnél méltóságteljesen szárnyaló szürkegémről. Megörökítettük a ligeterdő őszi lombozatának tükörképét és télen a jégbe dermedt csónakokat.

A Tétényi fennsíkon fedeztük fel a vaddohány-lepke színpompás hernyóját, tanúi voltunk az imádkozó sáska vadászatának. Késő délutáni napfényben csodáltuk meg a tengerként hullámzó árvalányhaj mezőt.

A fotósok figyelme azonban nem csupán a természeti környezetre irányult: városi fotósétáink alkalmával változatos útvonalakat jártunk be. A közismert épületek megörökítése mellett bebarangoltuk a hangulatos utcákat, de a föld alá is bemerészkedtünk: borospincékről, faragott hordókról készültek felvételek. Sőt volt olyan kivételes alkalom, hogy a Szabadkőműves pinceápolnába is bebocsátást nyertünk.

Húsvét környékén a Péter Pál kápolna tövéből indulva szoktunk felkapaszkodni a Budafoki Kálváriához vezető lépcsőn, menetközben két-három idősíkon haladva: a stációknál Krisztus keresztútjára emlékezve, és közben elolvasva a márványtáblákon az adományozó budafoki családok neveit, valamint a történelem jelentősebb pillanatait felidézve a lépcsősor tűzzománc táblái alapján.

Októberben a budafoki temetőt szoktuk felkeresni, ahol szinte rendhagyó történelemóra keretében ismerkedtek az 1956-os forradalom budafoki hőseivel, áldozataival. Ugyanakkor megálltunk a nevezetes alkotók, személyiségek síremlékei mellett, és erre vonatkozóan is kaptak a növendékek tájékoztatást.

Nem csupán a kerület értékeit dokumentáltuk, hanem magas színvonalú alkotómunkát is végeztek a diákok a fotó tanszakon. Tanítványaimat kezdettől fogva arra bíztattam, hogy jól sikerült alkotásaikat küldjék be különböző fotópályázatokra. Különösen nagy ösztönzést jelentett, hogy az iskolai foglalkozáson megdicséért alkotásokat a független zsűri – amelyik az alkotókat nem ismerte, csak a fotókat látta – díjazásban részesítette. Ilyen sikerélményben szerencsére a növendékeimnek gyakran volt része, hiszen a fotó tanszak tizenkét éves története során mintegy 100 országos és nemzetközi díjat szereztek a Nádasdy-s fotósok.

Részben eredményességünknek köszönhető, hogy a Művészeti Iskolák III. Országos Fotóversenyét iskolánk rendezte meg 2010-ben. Ez a rendezvény remek alkalmat kínált arra, hogy kerületünk természeti és kulturális értékeit megmutassuk az ország különböző vidékeiről érkezett versenyzők számára. A fotós feladatokat ugyanis kerületünk látványos helyszínei jelentették.

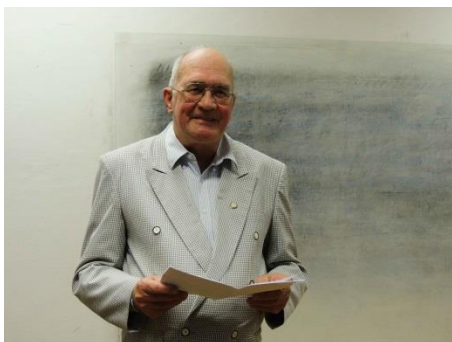
Mindamellet, hogy a fotózás alapvetően „egyéni sportág”, remek közösség is formálódott az évek alatt. Az alkotómunka és a közösség személyiségformáló ereje együttesen jelentkezett: a növendékek megtanulták becsülni mások munkáját, és egyre biztosabb szemmel vették észre az értékeket. Többen közülük már egyéni kiállítást is rendeztek, és felsőfokon folytatták/folytatják fotós tanulmányaikat: élethivatásul választva a fotográfiát. Egyre-másra kaptam visszajelzéseket arról, hogy azok a tanítványok, akik más pályát választottak, továbbra is aktívan fényképeznek – még hozzá magas színvonalon.

Ezek a mozzanatok erősítik bennem a hitet, hogy a művészeti iskolában folyó fotóoktatás érdekes és értékes színtöltja Budafok-Tétény kulturális életének.

Interjú Hervai Istvánnal

Hvai Istvánnal, a Keresztény Értelmiségek Szövetségének Budafok-Tétény Csoportjának elnökével beszélgetünk, arról faggatjuk, hogy miért kezdett civil ügyekkel foglalkozni.

Hvai István: Véletlenszerűen történt a bekapcsolódásom. Farkas Balázs javasolta, hogy alakítsuk meg a KÉSZ helyi szervezetét. A KÉSZ országosan 1989 óta létezik, és 88 szervezete van országosan, a tagság 7000 fölött van. Budán jelen pillanatban csak három tagszervezet van. A hozzánk legközelebbi társszervezet Érden és Százhalombattán van. Tartjuk a kapcsolatot, keressük az együttműködési lehetőségeket. Úgy gondolom, ha ez országos szervezet, akkor nekünk is keresnünk kell a kapcsolódásokat, Budakeszi és Diósd is itt van a szomszédban. A XII. kerületben működik KÉSZ, a XI. kerületi azonban megszűnt. Az országos elnök Osztie Zoltán atya, Budapest Belváros plébánosa. Itt nálunk Farkas Balázs és Janzsó János kezdeményezték, engem is meghívtak, összejöttünk vagy 25-en, eljöttek az országos szervezettől is. Engem javasoltak elnöknek, ez akkor meg is lepott. Ez 2004-ben történt. Arról is volt szó, hogy Szabolcs Attila lesz az elnök, akkor éppen nem volt polgármester, de azóta is tagunk. Piróth Béla is csatlakozott hozzánk. Tagjaink között vannak katolikusok, de protestánsok is. Ez akkor került szóba, mikor a lengyel-magyar barátság napjához kapcsolódóan vonattal mentünk Poznanba. A kerületből 14-en mentünk, mikor az országos presbiter, aki velünk volt, rákérdezett, miért olyan egyoldalú a KÉSZ, megszámoztuk, pont fele-fele volt a katolikusok és a protestánsok aránya.

Casino: Milyen visszatérő programjaik vannak? Milyen rendezvényeket szerveznek?

Hvai István: A rendezvényeinknek több célja is van. Fontos a műveltségfejlesztés, többnyire az egyházzal kapcsolatosan. Bemutattuk a XX. századi egyházüldözéseket is. A legutolsó összejövetelünk például tavaly decemberben Mindszenthyről szólt, de volt már előadás a génmódosításról is. Most egymás után három rendezvényünk lesz, az egyik a Második Vatikáni Zsinatról, a második Szent Lászlóról, a harmadik Szűz Máriáról. Mindhárom a nagytétényi templomban lesz, a nagytétényi miniprojekt keretében. Most tavasszal a média szerepével is foglalkozni szeretnénk. Mindig kerestük a kapcsolatot a sajtóval, hogy beszámoljanak az eseményeinkről, most erről egy szélesebb körű beszélgetést tudunk szervezni.

Vannak testvérszervezeteink a szomszédos országokban. Vajdaságban kapcsolatban vagyunk a KÉK-vel, a Keresztény Értelmiségek Körével, de sikerült már látogatást tenni a Nagyikindai KÉSZ-nél is. A Vajdaságban egy 31 fős csoporttal voltunk, 1200 km-t tettünk meg csillagtúrában, és sok mindent megnéztünk. Most például Szabadkára készülünk, a tagszervezeti elnökök és titkárok. Az országos rendezvényeken ketten szoktunk részt venni Kozma Erzsébettel, aki a titkári feladatokat látja el. Míg a feleségem élt, addig ő is mindig eljött.

Casino: A Szent Imre házzal milyen a kapcsolatuk?

Hvai István: Mindegyik plébániához tartozó helységet használhatjuk ingyen, a Szent Imre ház a Szent István templomhoz tartozik. Nemrég visszakarta az egyház a Szent Imre otthont, az egyház építette valamikor a harmincas években, aztán az ötvenes években az MSZMP használta. A mai rózsavölgyi közösségi ház is ilyen volt, talán a Népfront is használta. Nem itt laktam a

kerületben 1989. előtt, hanem a XI. kerületben. Olyan furcsa volt, hogy visszakapjuk, mert mielőtt megkaptuk volna, a Budatétényi Polgári kör használta, ott alakult meg.. László atya mindig kapott adományt a fenntartásához. Mikor ott leültünk, hogy miből fogja fenntartani, akkor azt hittük, hogy ez egy tragédia lesz. Ugye, a kerület ad pénzt a saját közösségi házakra, de az nem az volt. László atya nem is akart az önkormányzattal szerződést kötni, mert nem akart kiszolgáltatott helyzetbe kerülni. Egyszer politikai szervezet akart ott összejönni, és nem engedte, teljesen politikamentes akart maradni. Most gyönyörű a Szent Imre Otthon. Az összes kárpitozott széket egy cégtől kapta ajándékba. Sokan támogatták, közéjük tartozott Piróth Béla is.

Casino: Mit emelne ki 2004. óta ebből az elmúlt kilenc, majdnem tíz évből?

Hervai István: Minden évben van tíz előadás, ami egyrészt valamilyen tudományhoz kötődik, sokszor történelmi előadás, de olyan is van, ami nyelvtörténethez kapcsolódik. A Szent Koronáról is tartottunk már előadást, azon is nagyon sokan voltunk a György-villában. Bíró püspök volt itt, aki az egyház család-referense, a család értékéről beszélt. Mikor a református iskola indult, elhívtam Kálmán Attilát, aki a Tatai Református Gimnázium igazgatója. A szülők aggódtak, hogy milyen lesz ez az iskola, elég nagy iskola a lakótelep szélén. Sokan eljöttek a református templomba, ott tartottuk az összejövetelt. Minden évben, mikor tervezzük a programunkat, az egyik presbiter is részt vesz, és ő tartja a kapcsolatot Nagy Péterrel, hogy milyen esemény legyen. Év végén – még az evangélikus tiszteletes se tudja, hogy náluk akarunk összejövetelt tartani –, egy általuk ismert személyt, valószínűleg püspököt szeretnénk meghívni. De volt már összejövetelünk a baptistáknál is, arról beszélgettünk, hogy a szeretetszolgálat hogyan tud segíteni a szegényeken. Mert ez is egy keresztény téma. Géza tiszteletessel is tartjuk a kapcsolatot. Most például a közgyűlésünket a Tomoriban tartjuk, ami még ugyan nincs egyházi kézben, de felfogásában egy keresztény iskola. A Kalocsai Érsekség alá fog tartozni. Volt is itt már a kalocsai érsek.

Casino: Említette, hogy az érdekekkel, a százhalmibattaiakkal jó a kapcsolat. Hogyan működnek együtt?

Hervai István: Elmegyünk közösen egymás rendezvényeire. Közös rendezvényeket tartunk. Most az V. kerülettel fogunk közös rendezvényt szervezni. Például kirándulást szervezünk Máriazellbe. A kilenc év alatt baráti viszony alakult ki a 88 szervezet között, olyan, mintha az elnöki csoport is egy közösség lenne, mindenki ismeri a másikat. Fontosak a határon túli kapcsolatok is. Tagja vagyok a Marosvásárhelyi Castellum alapítványnak. Az is a kilencvenes években alakult, teljesen magyar szervezet. Évente egyszer szokott lenni egy összejövetele, akkor egész nap előadások vannak. Ez a Gernyeszegi református templomban van, de ott a református templomban is szoktak katolikus misét tartani. Eredetileg katolikus templom volt a reformáció idején. Tehát úgy 800 éves ez a templom, Teleki kastély van mellette. Valószínűleg amikor a Telekiek áttértek a református hitre, és akkor ment az egész község velük. Most is el szoktak jönni a Teleki család tagjai Gernyeszegre, és van a templomban egy rész, főkegyúri szék, és oda szoktak ülni, mint a középkorban.

Casino: Hogy épül fel a közösség?

Hervai István: Most 68 tagunk van, de már idén is léptek be újak. Általában mindegyik előadás után beszélgetés is van, amivel talán még egy óra is elmegy. A közösséget kedvelik, még keresik is az emberek. Hét katolikus templom van az egyházkerületben. Az nagyobb, mint a kerület. Az albertfalvai plébános az esperes, az egyenrangúak között ő az első, Antal atya. A legidősebb most László atya, Zsolt atya volt korábban a legidősebb. Velem egyidős volt, beteg volt. Zsolt atyát egész kis gyerekkoromtól ismertem, keresztszüleink azonosak voltak, és hát egyetemre is együtt jártunk. Ő is gépészmérnök, úgyhogy sok minden miatt ismertem is. Nála a felsővárosban is voltak rendezvényeink, meg a Péter Pál kápolnát, ha akarjuk, használhatjuk. Mivel nem fűthető,

ezért csak nyáron használjuk. Etyeken volt Farkas Balázsnak egy templom körüli háza, amit ő tartott fenn. Ott van egy ezer éves templom, és annak az épületét Balázs hozta helyre. De az egyház visszavette. Szerettünk ott lenni, bográcsban főztünk. De minden évben szerveztünk egy komolyabb kirándulást. Erdélyben, többször Kárpátalján is, ahova még mikor Somossy Zoltán volt az elnöke, a Budatétényi Polgári Körrel együtt mentünk. Első alkalommal Munkácsnál szálltunk meg. Nagyon kicsi Kárpátalja, de hosszú. Elmentünk Vereckére, oda mindig elmegyünk, ahogyan a Tatárhágóra is. De voltunk a Tisza-forrásnál is. Ahol csapból jön ki a Tisza. Elmentünk odáig, csak teherautóval lehetett végigmenni. Kárpátalján többször voltunk így, és van egy óvoda, amit a Budatétényi Polgári kör segített. Egy magyar óvoda, és mindig vittünk ruhákat, élelmiszert, csokoládét. Beregszászon is voltunk, meg Huszton is. Délvidéken Nagykikindán, Szabadkán van kapcsolatunk. Aztán a nagykikindaiakat meghívtuk a Borváros alapkövetelésére, akkor ők a csoportunk tagjainál laktak. Mi is Nagykikindán az ottaniaknál laktunk, más szállodából megismerni egy helyet, mint egy közösségben belülről.

Casino: Még a CKT-ről szeretném kérdezni, hogy látja a CKT-nak a szerepét, jelentőségét? A KÉSZ számára ez milyen célokat jelent?

Hervai István: A KÉSZ-nek is fontos, hogy a kerület többi civil szervezetével is jó kapcsolata legyen. Ha sok civil szervezet valamit akar, talán el is lehet vele érni. Tulajdonképpen a városrész alakulásába talán bele is szólhatna a civil szervezet. Ha kellő időben történik, akkor esetleg egy városi döntésbe, vagy annak előkészületébe is beleszólhat egy szervezet. Én a KÉSZ közgyűléseken elmondom, hogy mi történt a CKT üléseken, mert az is az életünkhöz tartozik.

Magyar Zoltán (budafoki lakos) – civil gondolatok

„1982-től lakom Budafokon. Sok szabadidőm ugyan nincs, de olyankor igyekszem mozogni, sportolni. Ezért is nagyon örültem a kerületi kerékpárút megépítésének. Nyaranta, munka után nagyon jól esik a Sörház utcától kikerekezni a Duna-partra. Sokszor átmegyek a Duna-hídon, mert Csepelen is jól kiépített bringautak vannak és persze ott a gát is. Feleségemmel és barátaimmal szoktunk nagyobb túrákat tenni. Ha csak lehet útba ejtjük a Duna-parton található lovardát (Tétényi Dunapart Lovasklub), ahol mindig történik valami: ha nincs rendezvény, végig lehet nézni egy edzést vagy csak azt, hogyan futószárazzák a lovakat. Itt meg lehet pihenni, nézelődni lehet, lovakat simogatni.

Végig szoktunk menni azon az úton is, amit a lovastáborosok tesznek meg a Hotel Ligethez, Érdre a nyári tábor idején. Ez az út kb. 8 km. Mivel a parti kerékpárút még nem épült meg vagy vannak olyan szakaszok, amelyek járhatatlanok (pl. az a rész, ahol a kavicsbányászat folyik), nagy kerülőket kell tenni Nagytétényen át. Megjegyzem nem is kellene kiépített út a Duna-parton, csak egy normális földutat kellene hagyni, amin kiválóan végig lehetne menni biciklivel, sőt akár lóval is, mint ahogy erre régen is volt lehetőség, vagy egyes részeken most is van. A budafoki-tétényi Duna-part szakasz nagyon jó adottságokkal rendelkezik, igazából ráfordítás nélkül, időnkénti takarítással, útrendezéssel (pl. árvíz által hozott, vagy kidőlt fák stb.) megoldható lenne a karbantartása. És akkor remek kirándulóhely lehetne. Gyakorlatilag a Kopaszi gáttól végig lehetne menni kerékpárral a Duna mentén akár Érdig. Megjegyzem, sokan reklám nélkül is csinálják.

Aki nem hiszi, járjon utána (akár biciklivel is).”

vgitn Imádtam a Kutyaavillát és az egész Duna-partot. A szüleink jártak ide 1-2 hetente és persze vittek magukkal bennünket. Amíg ők beszélgettek, mi játszottunk, vagy a Duna-parti sportpályákon kézilabdáztunk, a fiúk fociztak. Élet volt lent a Dunán, ahova egyébként később kamaszként esténként is lejártunk, persze gyalog”- meséli Kati.

„Az 58-s busz már akkor is járt, de érdekes módon. Az egyik járat a temetőig járt és ott visszafordult, a másik pedig a temetőtől a Gádor iskoláig. A buszok tehát mindig a temetőnél találkoztak. Ez azért volt érdekes, mert 56-ban történt velünk valami... valami rettenetes, amit gyerekként fel se fogtunk.

Az Arató utcában rátaláltunk egy kiszuperált tankra (akkoriban az ilyesmi előfordult). Ott játszottunk és az akkor 12 éves bátyám – mint legbátrabb – egy ott talált lövedéket szét akart szedni. Ezért elkezdte kalapálni. A lövedék azonban felrobbant a kezében!!!!!! Szülők, mentők..., nem sokon múltott, hogy életben maradt.

Éppen hazajött a Madarász utcai kórházból, amikor én (akkor 8 éves voltam) forráztam le magam. Kamillás gőzben kúrálta édesanyám a megfázásom, de valahogy felborult az edény és a combomra ömlött a forró víz... Csak arra emlékszem, hogy az 58-as busszal vittek le a temetőig, ott át a másik buszba és le a budafoki mentőállomásra. Onnan kerültem a Madarász utcai kórházba, ahol a szüleimtől azt kérdezték: „sok gyerekük van még?”

A buszsofőrök mind ismerősök voltak, akik vigyáztak ránk, hiszen a szülők nem tudtak minket mindenhol elvinni. Én 3 és fél évesen Pandics Márta nénihez jártam táncolni, balettozni a Tóth

József utcai művelődési házba. A buszra föltett anyukám a Gádor utcában, a temetőnél átraktak a másik a buszra és már ott is voltam... hazafelé ugyanígy. Ezeknek a jó alapoknak köszönhettem, hogy nyolcadikos koromban felvettek a KISZ Központi Művészegyüttes népitánc-csoportjába. 20 éves koromig voltam az együttes tagja, bejártam a fél világot és egész Magyarországot táncosként.

De sosem felejttem el, ahogy suliba jártunk középiskolás koromban. A Gádor utcából gyalog jártunk le a Budaiba az Arany János utcán végig, a hegyen át vagy visszafelé a Péter-Pál utcán, a Panorámát is útba ejtve, jókat bandázva. Vagy séta közben filozofálgatva azzal a céllal, hogy megváltssuk a világot, mint mindenki 16-18 éves korában...

Azóta is Budafokon élek és az én gyerekeim is abba az iskolába járt, ahova én illetve bátyám. Bátyám egyébként ötödikesként az akkor induló iskola első ötödikes évfolyamának tanulója volt. Szóval jó itt élni, lakni.”

Magyar Zoltán

Diebel Dietrich: Mit keres egy csillaghegyi Budafokon?

Az ezredforduló tájékán kezdett felfezsegni a budafoki civil élet. Akkor keresett meg Farkas Balázs, hogy az európai gondolat jegyében segítsék neki felvenni a kapcsolatot német civil szervezetekkel.

Rendezésében készült egy bemutatkozó film Budafokról, amit Ulmnak szántunk, annak a városnak, ahol a 18. évszázad elején több százezer német telepes hajóra szállt, hogy a Dunán lefelé új hazába költözzenek.

E film révén megismerkedtem Budafokkal, a budafoki emberekkel, és megszerettem azt a városrészt, amely még nem ébredt fel Csipkerózsika álmából.

Ebben az időben tettem látogatást a Drezda melletti Radebeul városhoz tartozó Kötzschenbrodában, amely sok mindenben hasonlít Budafokhoz: mindkét település a szőlő termesztés révén alakult, folyópartján fekszik egy nagyváros árnyékában. Egy dologban azonban különbözik: Az ott élő vállalkozók összefogtak, alapítottak egy egyesületet, mely a városvezetéssel és a lakossággal szoros együttműködésben alakított ki olyan városrendezési programot, amely a sok düledező házzal tarkított főutcat idegenforgalmi paradicsomot varázsolt.

Akkor fogalmazódott meg bennem az a gondolat, hogy hasonlót Budafokon is lehetne véghezvinni, és ez a gondolat végül ahhoz vezetett, hogy segítettem beindítani a Borváros projektet, és közreműködtem a projekt kivitelezésében.

Eközben egyre jobban mélyedtem el Budafok történetében és a szőlőtermesztéssel és borászattal kapcsolatos rejtelseiben.

Lökést adott a helytörténészek által kezdeményezett ünnepségsorozat, melyet abból az alkalomból szerveztek, hogy Szavoyai Jenő, Csepel sziget földesura 1712-ben behívta a német telepeseket, akik később alapítottak Promontoriumot, a mai Budafokot.

A magyar németek példáján igyekeztem bemutatni, hogy csak a békés együttélésben tud boldogulni Magyarország, ahol senkit sem üldöznek el, és mindenki a másikat tisztelve munkájával járuljon hozzá az ország gyarapításához.

Ezt a gondolatot igyekeztem közvetíteni, amikor megszerveztem az ulmi Donauschwäbisches Zentralmuseum (Dunai Svábok Központi Múzeuma) által összeállított kiállítás budafoki bemutatását. Az ünnepségsorozat kapcsán határoztam el, hogy építsek olyan Schachtel-nek nevezett hajó makettjét, amelyre annak idején szálltak fel a németek, hogy új életet kezdjenek a török uradalom alatt elnéptelenedett földeken, szőlőhegyeken.

Öt hónapos munkával sikerült felépíteni egy 1,25 m hosszú hajómodellt, amelyen sikerült bemutatni az életet a Schachtelen azon az átlagos 2 hetes úton, amíg a telepesek Ulmból nem érték el az új hazájukat. Szeretném még elérni, hogy a Schachtelmodell egy budafoki német múzeumba kerülhessen.

Diebel Dietrich

Interjú Dobos Károllyal

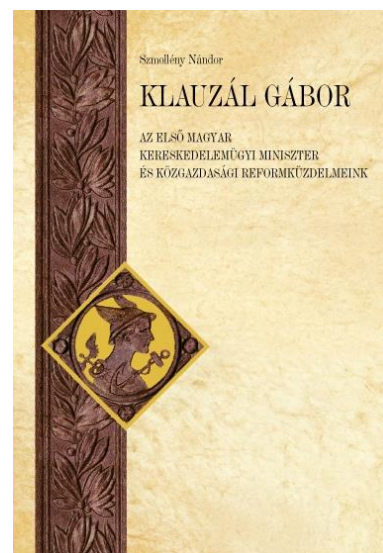
Dobos Károllyal, a Klauzál Gábor Társaság elnökével beszélgetünk. Arról kérdezzük, mi motiválta az egyesület létrehozásában.

Dobos Károly: Világéletemben foglalkoztatott szűkebb környezetem helyzete, annak javítása, és hogy hogyan lehet azért a közösségért tenni, ahol lakom. Mikor Budatéténybe kerültem, először elkezdtem a Múlt, jelen, jövő című topikon részt venni, majd bekapcsolódtam a Budatétényi Polgári Kör tevékenységébe. Az saját ötlet volt már, hogy Klauzál Gábor születésének 200. évfordulójára 2004-ben előadást állítottam össze, mert úgy éreztem, Klauzál Gábor jelentőségével keveset foglalkozunk. Lakóhelyeim révén mindig kapcsolódtam hozzá valamilyen módon, hiszen Kalocsán születtem, majd Szegeden jártam egyetemre, sokáig ott éltem, az egyetemen dolgoztam, majd mikor Budatéténybe kerültem, ismét találkoztam vele. Garbóci Laci vezetett egy helytörténeti sétát, és mikor Budatétényben a Klauzál Gábor utcán mentünk végig, csak jelzésértékűen mondta, hogy az utca egyik kitérőjében ott van Klauzál Gábor villája. Kértem Lacit, mutassa meg, melyik épület az. Utánanéztam, és rájöttem, hogy milyen sok szállal kapcsolódik Klauzál Budatétényhez. Elkészítettem az előadásomat, és 2004. novemberében adtam elő budatétényieknek, topikosoknak, másoknak. Nagy érdeklődést keltett ez a történet, és ez adta az ötletet, hogy megkérdezzem, kinek lenne kedve csatlakozni egy Klauzállal foglalkozó civil szervezethez, illetve ki venne részt egy emléktábla elkészítésében, amit a Klauzál villán helyeznénk el. Addig semmi sem jelölte, ki is élt ott egykor. Harmadik javaslatom arra vonatkozott, hogy az akkor még név nélküli művelődési központot nevezzük el Klauzárról, és ki lenne az, aki ehhez csatlakozna, ezt támogatná, hogy kezdeményezzük az önkormányzat felé. Volt bőven érdeklődő mindhárom témára, ezért megalakítottuk az egyesületet, és még olyan jelentős személyek támogattak minket, mint Hirtling Marika néni, Hirtling Ferenc, aki mostanában hunyt el, Pokorny Bandi bácsi, Budatétényi Polgári Kör, kicsit a Múlt, jelen, jövő topikosok, illetve csatlakoztak hozzánk egyéni baráti körből is. Klauzál születésének 200. évfordulójára sikerült is megalakítani az egyesületet, és elindítottunk több kezdeményezést. Első sikeres akciónk volt, hogy sikerült olyan 500 ezer forintnyi adományt összegyűjteni az emléktáblára, ami egy márványlapon elhelyezett bronzdomborművet tett lehetővé. Az elbukott 1848-as forradalmat és szabadságharcot követően itt élt az önkényuralom korában visszavonultan, haláláig itt tartózkodott, gyerekeit is itt nevelte. Már saját kutatásaimnak az eredménye, hogy 1853. április 27-én itt Budatétényben, a Szent Mihály kápolnában kötötte meg második házasságát. Ez lett társaságunk életének meghatározó dátuma, ehhez igazítjuk fő rendezvényünket, a kétnapos Klauzál Napok Tétényben rendezvényünket. Idén nyolcadik alkalommal rendezzük meg. Ez az esküvői dátum a nagytétényi Római Katolikus Plébániahivatalban van bejegyezve, sok adatot tartalmaz életéről, és korábban ez ismeretlen tény volt. Még 2004-ben is találkoztam olyan újságcikkkel, ami arról írt, hogy Deák és Klauzál is gyermektelenül halt meg. Ez nem volt igaz, Klauzál második házasságából születtek gyermekei. De ez is mutatja, hogy ez a tétényi szál mennyire ismeretlen volt az ő életrajzában is. Úgy általában Klauzál jelentőségét is elfeledték, ezek voltak összességében a mozgatórugói az egyesület megalakulásának.

Casino: Korábban is foglalkozott Klauzál Gábor életével?

Dobos Károly: Egyrészt ez az egész folyamat a társaságunk megalakulásával a véletlenek szerencsés egybeesését is jelenti, de ugyanakkor édesapám Szegeden nemcsak a piaristákhoz járt, hanem járt a Klauzál Gáborról elnevezett gimnáziumba is, amit utána az 50-es években Radnóti Gimnáziumnak neveztek el. Utána mi jártunk ott, felvettük a kapcsolatot az öregdiákokkal, és meghívtuk őket a Klauzál szobor avatására is. Kószó Jenő (az utolsó Klauzálos diákok egyike) idén halt meg, de a szobor avatásán még itt tudott lenni. Nagyon büszke volt arra, hogy a Klauzál Gimnáziumban érettségizett. Klauzálnak van Szegeden egy nemzeti dízsírja, ott is tartottunk egy megemlékezést, oda is eljöttek a Klauzál Gimnázium öregdiákjai. Tehát már korábban

is találkoztam Klauzál Gábor emlékével Szegeden, illetve a város legszebb terét is róla nevezték el, de találkoztam az emlékével Kalocsán is. Ott van egy emléktáblája a főutcán, halála helyszínén. Ma büszke vagyok rá, hogy nyolc – kilenc évvel az egyesület megalakulása után ennyit tudtunk tenni Klauzál emlékének ápolásáért, és sikerült nagyságát, hagyatékát ismertebbé tennünk, nemcsak Budafok-Tétényben, hanem azon túl is. 2004-ben egy elég alacsony szintről kellett indulnunk.

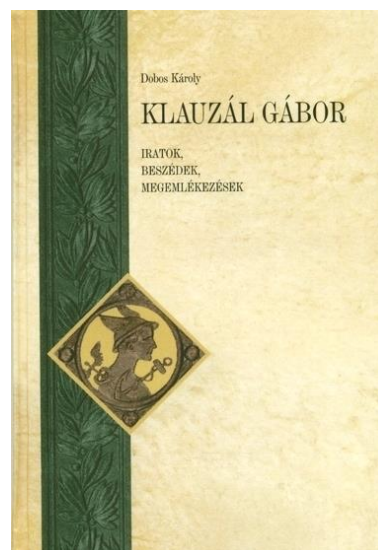
Casino: Milyen más eseményekkel, akciókkal járultak ehhez hozzá?

Dobos Károly: Éves szinten ismétlődő programokat alakítottunk ki, büszkék vagyunk arra, hogy a kétnapos Klauzál Napok Tétényben rendezvényén túlmenően, ami a fő programunk, meghonosítottuk a Történelmi Szalon rendezvénysorozatát is együttműködésben a Vojnovich-Huszár villával. Teltházás estékkel tudjuk megrendezni. De fontos a holapunk is (www.klauzal.hu), ami lassan kétmillió látogatottságú, sok olyan forrásmunka található ott meg, ami kuriózum, és még nem jelent meg sehol. Ezeken túl is vannak még tartalékaink, amit szeretnénk bemutatni, ha megtaláljuk a megvalósításhoz szükséges forrást.

Több kiadványt is sikerült már megjelentetnünk. Elsőként a Klauzárról szóló monográfiát jelentettük meg reprint kiadásban, amit Szmollény Nándor írt. Ezzel is szolgáltuk már Klauzál emlékének megismertetését. Második kiadványunk már saját kutatásainkra támaszkodott, és ebben több egyesületi tagtársunk is részt vett. Kutattunk a Szentesi Levéltárban, a Széchenyi Könyvtárban, „Klauzál Gábor, Iratok, Beszédék, Megemlékezések” címmel adtuk ki, ezt a kötetet én szerkesztettem. Harmadik kötetünk tulajdonképpen a Borászati füzetek 1871-ben megjelent írásait adja közre, Korizmic László írásait összefoglaló kiadvány, melynek sok fejezetében Korizmic László és Klauzál Gábor kistétényi borászkodása van megörökítve. Milyen szőlőfajtákat termesztettek, hogyan művelték szőlőkertjüket, milyen sikereket értek el a boraikkal, és mi volt Klauzál jelszava. Ez a „Karthago eltörlendő”, ezt faragtattuk a dízhordókra is, ez azt fejezte ki, hogy a szőlőművelés gyökeres megújítását szorgalmazta Klauzál Gábor. Az önkényuralmi években a politizálás nem volt lehetséges, ekkor a család felé, a helyi közösség felé fordulás ideje volt. És ekkor idejét a szőlőművelés, bortermelés, rózsakertészet fejlesztésére fordította.

Klauzál többek között saját pénzén támogatta a Szent Mihály kápolnát, és ezt 1914-ben meg is örökítették egy emlékműven. Azt a szöveget írták rá, hogy Klauzál Gábor egykori 48-as miniszter saját pénzén hosszú időn át jó karban tartotta a kápolnát. Vagyis ő volt a kápolna mecénása hosszú éveken át, van is egy máltóságos Klauzál Gábor feliratú emléktábla a kápolnában.

Ugyanakkor a fő programjainkhoz tartozik, hogy a budatétényi temető maradványait gondozásunkba vettük. Ez a Wolf kripta és emlékkert, ami a megmaradt budatétényi sírokból áll. Évente egyszer megemlékezést tartunk, és önkéntes alapon gondozzuk. Közösségépítő program volt, mikor a kétméteres gáz kézzel tépték ki az egyesület tagjai, és azóta is gondozzuk a területet társadalmi munkában.

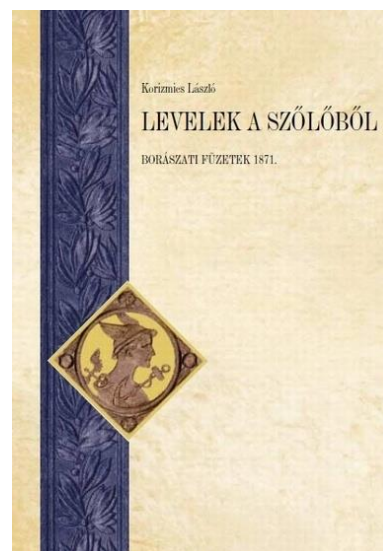

Fontos megemlíteni például, hogy az egyesület a díszpolgár találkozók szervezése mögé állt, és idén már a tavalyi díszpolgár, Molnárné Golda Magda tablóját avattuk fel. Tulajdonképpen valamennyi díszpolgárról készített egyesületünk tablót, és ezt a Lics pincében helyezték el. A Lics házaspárral kiváló a kapcsolatunk, a kezdetektől kezdve támogatnak bennünket. Rendszeresen adnak helyszínt a díszpolgártalálkozók megrendezéséhez. Ez is egy olyan esemény, ami egyesületünk társmódon rendezett alkalma. Fő rendezvényünk még a november 18-i, Klauzál születésnapja alkalmából tartott megemlékezésünk, amit a Záborszky pince kiállítócsarnokában tartunk. Megfaragtattuk azt a nagy díszhordó feneket Gudricza Istvánnal a kiállítócsarnokban, mely Klauzál emlékét, a borászkodáshoz való kötődését jeleníti meg. Ez a tény is elfeledetté vált korábban. Átadtuk a faragást Békési Imre pincetulajdonosnak egy adománylevél kíséretében. Ebben az is szerepelt, hogy minden év november 18-án ott a díszhordó soron tarthatunk egy kis ünnepséget és estet, amikor találkozunk a támogatóinkkal és megemlékezünk Klauzál születésének évfordulójáról. Névre szóló meghívókat küldünk ilyenkor, és szeretettel látjuk vendégül azt a száz körüli támogatónkat, szimpatizánsunkat, akik fontosnak tartják céljaink megvalósítását.

Casino: Térjünk vissza a Történelmi Szalon témaköréhez. Mi a céljuk ezzel, hogy alakítják ezeknek az eseményeknek a tematikáját?

Dobos Károly: Általában 19. századi témákat választunk, de néha átérünk a 20. századba is. Mindig vezető történeteket sikerült meghívunk, elsőként a 48-as aradi vértanúkról beszélt Katona Tamás. Szabad György professzor Klauzálról, Kossuthról beszélt, már tíz alkalommal szerveztük meg ezt az eseményt. Minden évben október 6-ához, az aradi vértanúk napjához kötjük a történelmi előadásunkat, ugyanis áttételesen Klauzál is kötődik az aradi vértanúhoz. Második felesége Schmidt Emma volt, aki az aradi vértanú Nagy Sándor József jegyese volt, neki küldte vissza az akasztófa alól a jegygyűrűjét és egy hajtincset. Klauzállal való házasságkötésük a 48-as eszmékhez való ragaszkodást jelképezte a Bach korszak önkényuralmi éveiben. Az október 6-i Történelmi Szalont ehhez kötjük egy kicsit. Legutóbb kikacsintottunk Erkel és Liszt és a 19. századi zenetörténet kapcsolatára. Szerző Katalin zenetörténész még párhuzamot is tudott vonni Klauzál valamint Erkel és Liszt között. Ők kortársak voltak, még ha az élet más területén is jeleskedtek, de eszméikben található rokonság.

Az idei Klauzál Napok Tétényben programja Eötvös József és Szemere Bertalan köré szerveződik, akik 48-as miniszter társai voltak Klauzálnak. Minden évnek egy speciális tematikája van. A tavalyi évünk kiemelkedő volt. Áprilisban sikerült felavatnunk Klauzál Gábor egész alakos bronz szobrát Budatétényben a róla elnevezett művelődési ház előtt. Ezt a szobrot teljes egészében a Klauzál Gábor Társaság állította fő támogatóink segítségével a megtervezéstől a kivitelezéséig. Benedek György teljes alkotói honoráriumáról lemondott egyesületünk számára, Budafok-Tétény Önkormányzata, a Főváros, az NKA, a Nemzetgazdasági Minisztérium és számos magánszemély (kiemelkedően Hajas Ervin, Karsay Ferenc, Dr Dobos Károly, Lics László, Bartos Mihály, Frideczky János és Glattfelder Tamás) valamint Hegedűs Endre, Jandó Jenő és Szincsák József koncertje támogatta a szobor állítását! A 2012-es Klauzál napok programja a szobor köré csoportosult. Iskolások vetélkedőjét is 8. alkalommal szervezzük, minden évben Klauzál és egy másik jeles szereplő áll a verseny középpontjában. A tavalyi év nyertes csapata a Kossuth iskolából ránthatta le a leplet a szobor avatásakor.

Casino: Ismeretei szerint van-e Klauzál Társaság máshol az országban, tartják-e a kapcsolatot Klauzál életének helyszíneivel, Szegeddel, Kalocsával?

Dobos Károly: Mi nem csak szűken Kistétényre próbálunk figyelni, hanem a Kárpát-medencében minden helyszínre figyelmet szeretnénk fordítani, ahol Klauzáli emlékek vannak, jártunk is több helyen, például Pozsonyban is. Klauzál igazi reformkori beszédeit Pozsonyban tartotta, ahol a szabadság eszméket megtestesítették, ahol Klauzál érdeme, hogy a hivatal és a birtok jogát az 1844-es reformországgyűlésen törvénybe iktatták a nem nemesek részére először Magyarországon. Ugyanígy a magyar nyelv védelmében sokat tett. Klauzál érdeme, hogy akkor a magyar az országgyűlés nyelve lett, „diplomatikai állásra emelkedett a magyar nyelv”. Ő tartotta azokat a beszédeket Deák Ferenc távollétében, amikor a magyar nyelvet tárgyalták. Széchenyi naplójából is kiderül, akivel baráti viszonyt ápoltak, Klauzál azt javasolta, hogy a Pozsonyi Országgyűlésben a királyt magyarul köszöntsék, amivel Széchenyi maga sem értett egyet. A kalocsai emléktáblánál is tartottunk ünnepséget, felkerestük életének színhelyeit Szegeden, sőt megtaláltuk Barabás Miklósnak azt az olaj festményét, melyen megörökítette Klauzál Gábort, aki egyszerre lett Szeged és Buda város díszpolgára 1848-ban. A szegedi Fekete házban, egy tanácskozó teremben található ez a kép.

Casino: Egyesületük tagsága Budatétényből toborzódik?

Dobos Károly: tagságunk átfogja a kerületet, de távolabbi lakosok is vannak közöttünk. Belső levelezésünk nagyon élénk, honlapunk is folyamatosan megújul. Éves évkönyveket adunk ki 50 példányban, melyben összefoglaljuk tevékenységünket. Az Egyesület tagsága 40 fő körül van, vannak tiszteletbeli tagjaink is, ketten sajnos már eltávoztak közülünk, Felker Győző és Márk Gergely. A Klauzál – féle rózsakultusz folytatója volt Márk Gergely, aki nemesített egy Klauzárról elnevezett rózsát, amit most fogunk elkezdni terjeszteni. Tagságunk vásárolhat a megeredt tövekből, és ha sikerül, szeretnénk a Klauzál szobor mögé is ültetni ebből a rózsából. Májusban

egyesületi programként kimegyünk az Elvira majorba, ott nézzük meg, hány Klauzál rózsató kelt életre, majd aköré is szervezünk egy programot.

Casino: Kinek a tulajdonában van most a Klauzál villa?

Dobos Károly: A Klauzál villa utolsó tulajdonosa a cukrász August család volt, tőlük vették el és államosították, és sok részre osztották. De nagyon sok érdekes tulajdonosa volt korábban a villának, például az Osztrák-Magyar Monarchia vezérkari főnöke, Artz is. Klauzál Gábor halála után özvegye, Schmidt Emma anyagi nehézségek miatt eladta a Klauzál birtokot. Csodálatos térképeket találtunk, a Hugonnai grófok térképein például csak annyi szerepel, hogy Klauzál lakhelye. Nem részletezték, miről is van szó. Sajnos jelentősen átalakították, de első frontja még nagyjából őrzi eredeti állapotát. A Klauzál napok keretében, április 27-én délben koszorúzzuk meg ott az emléktáblát. Ebben a villában többek között járt Deák Ferenc is, a kiegyezést részben itt készítették elő. Itt nem tudta az osztrák titkosrendőrség lehallgatni őket, mikor kiültek a kertbe. Van ott két kőszék, az egyiken Deák, másikon Klauzál ült, ez is szervesen Budatétény része. Ezt a két kőszéket mi megmentettük, bár a kert azon részét átalakították, de áthelyeztük az emléktábla elé. Már gondoltunk rá, hogy egy kis feliratot kellene készíttetnünk.

Casino: Van-e székhelyük, van-e állandó helyszínük?

Dobos Károly: Találkozóinkat a Klauzál Művelődési Házban tartjuk minden hónap utolsó csütörtökén. Szervezünk kirándulásokat, egynapos kirándulásokat többet is, jártunk Szegváron, Csongrád megyében, Szegeden, Pozsonyban. Kassán jártunk civil kapcsolatokat építeni, most nyáron Kárpátaljára megyünk három napra, ott is civil szervezetekkel találkozunk, a Klauzál-Egan Alapítvánnyal. Az Egan család és a Klauzál család kapcsolatban állt, és ennek nyomán megyünk Kárpátaljára.

Casino: A kirándulások minden esetben köthetőek Klauzálhoz?

Dobos Károly: Igen. Kassán például a Henszlmann Imre Történelmi Társaság magyar civil egyesület a kapcsolatunk. Henszlmann Imre ugyanannak a kornak a műemlékeket feltáró és megörökítő nagy alakja, kassai születésű, és van kapcsolódás, neki is van 48-as szerepe. A Kerepesi úti temetőben van díszsírja, ahol a kassaiakkal együtt koszorúztunk. Sok ilyen kapcsolatra sikerült szert tenni az évek során. Podmaniczky díjat kaptunk 2006-ban elsősorban a tétényi Klauzál vonatkozások felelevenítéséért, és emléktábla elhelyezéséért, és Budatétényért emlékérmét kaptam tavaly a Klauzál-szobor állításában játszott szerepem okán. Fontos gondolat az egyesület egész tevékenységében, hogy teljes egészében önkéntes, az egyesületi tagok rengeteg önkéntes munkaórában dolgoznak Klauzál emlékének megörökítéséért, és eközben közösséget is építünk.

Casino: Hogyan helyezné el a Klauzál Társaságot a kerületi civil szervezetek között?

Dobos Károly: Egy kicsit ki is lóg az egyesületünk a csak tétényi vonatkozású szervezetek közül, hiszen mi az egész Kárpát-medencére igyekszünk koncentrálni, de tagságunk révén azért nagyrészt idekötődünk a 22. kerülethez, ehhez a dél-budai régióhoz. Jelentős, ahogy a honlapunkat és az arra épülő kiadványainkat kezeljük. Ennek a közös célnak, ami Klauzál köré épül, és egy független, gondolkodó, nyugodt, értékmentő, aktuális pártpolitikától mentes civil szervezetként művelünk, van jelene és jövője is.

Casino: Hol kapcsolódik össze a történelem és a mai gondolkodás, értékrend az Önök tevékenységében?

Dobos Károly: Mind a kettő fontos. Van egy visszatérő üdvözlés: Éljen Klauzál! Klauzált a beszédei után gyakran megjelentek és remek beszédeket tartott, jól érvelt, szívhez szólt. Ezek példát kell mutassanak a mai kor embere számára is. Klauzál soha nem tűzhatték a szélsőségek zászlajára, egy megfontolt, értékközpontú, haladó gondolkodású ember volt. A Szegedi Casinóban foglalmazták meg: „Szörnyen okos embör hírében állott”. Ő volt az, aki Deákkal írta az országgyűlési beszédeket. Gyakran lementek Kehidára, bezárkóztak, és ott készült sok fontos beszéd, amit aztán Pozsonyban tartottak meg. Jelentős szerepe volt például a büntető törvénykönyv megalkotásában. Az okosságot és mértékletességet lehet példaként állítani, és azt a hazafiságot, amit képviselt. Szabadelvű hazafi volt, ami akkoriban haladó, újító tartalmat képviselt. 200 éves évfordulója van Eötvös Józsefnek és Szemere Bertalannak is, akik az idei Klauzál Napok Tényben főszereplői. A legnevesebb őket ismerő történészeket hívtuk meg erre az alkalomra, az iskolások vetélkedőjét is ezen személyek köré szervezzük. Meghonosítottuk az első március 15-i ünnepséget a Klauzál szobornál. Úgy érzem, sokat tettünk az elmúlt évek során Klauzál emlékének ápolásáért, és szeretnénk továbbvinni Klauzál ismertségét a határon túlra is.

Tóth Avanti Péter és Györök Natália: SZŐLŐSKERT

Jó ideje megszületett az ötlet, vártuk az alkalmat, hogy valaki kíváncsi legyen rá. Helyi lakosok vagyunk, Györök Natália Budafokon született.

A 22. kerület arculatához és hangulatához, de a legfontosabb, hogy múltjához, jelenéhez és jövőjéhez is kapcsolódik a SZŐLŐSKERT gondolata.

A kanyargó Tóth József utca alján, ahol beletorkollik a Nagytétényi útba van egy viszonylag meredek lejtésű domboldal. Elképzelésünk szerint ezt lehetne beültetni szőlővel, SZŐLŐSKERTet telepíteni oda.

Szép látványossága lehetne ennek a nagyforgalmú, és központi résznek.

Emblematikus pontja lehetne a kerületnek.

Az elképzelt helyszín több szempontból is fontos:

- Egyrészt itt van a környező pincék elhelyezkedésének középpontja, illetve a „hegyre” vezető fő útvonal, a Tóth József utca is innen indul.
- Jól látható a busszal közlekedők számára, továbbá az autósok és a vonaton utazók is élvezhetik a látványt. Még a hajókról is látható lenne! (ez érdekes lehet az ezen szakaszon tervezett víziközlekedés miatt)
Megidézi a kerület borászati múltját, és utal a mai pincék létre.
- Itt kerül a legközelebb a kerület élete a Dunához, ezzel egy természetközeli kapcsolat képét erősítené a SZŐLŐSKERT.
- A helyszín közvetlen közelében található a BCE Soós István Borászati és Üzleti Szakközépiskola és Szakiskola. A SZŐLŐSKERT az iskolának is jelképes kertje lehetne, és az adódó munkákat is elvégezhetnék a diákok.

Budapesten a Budai Vár egyik nyugati lejtőjén már megvalósítottak egy hasonló ültetvényt, de az sajnos tönkre ment.

Tanácsot kellene kérni a Soós István borászati iskola szakértőitől, hogy alkalmas-e a hely a SZŐLŐSKERT megvalósítására.

Véleményünk szerint az a speciális adottság, hogy az iskola pár méterre van a helyszíntől, nagyobb esélyt adna arra, hogy rendszeresen figyelemmel lehessen tartani a területet, el lehessen végezni a szükséges munkákat, és így megmaradna az ültetvény.

A borászati iskola lehetne a „gazdája” a területnek.

Danyilakis Kata: Hogy ki vagyunk?

„Egy XXI. századi vidám társaság, mely a régmúlt kincseit kutatja,
az eljövendő holnapot tervezi,
s közben vallja, hogy mindennek
a mértéke a megújuló alkotó ember”

A ránk maradt kulturális örökséget kutatjuk, különös tekintettel a gasztronómiai hagyományokra s ezzel összefüggésben a borkultúrára.

Ezt az örökséget igyekszünk feleleveníteni és megismertetni a szélesebb közönséggel.

Joggal kérdezhetnék, hogy miért pont a **Reneszánsz** nevet viseli a hölgykoszorú?

Nos, ez meglehetősen hosszú és kalandos történet, az idő rövidege miatt csak annyit mondanék, hogy egy továbbképzési programon találkoztunk, ahol olyan hölgyek vettek részt, akik valami mást kívántak kezdeni az életükkel.

Valami mással szerettünk volna foglalkozni, tehát mindannyian új utakat kerestünk és megújulni kívántunk, ha megújulás, emberközpontúság, akkor ugyebár reneszánsz. Mindannyian vonzódtunk más tájak és korok gasztronómiájának és borkultúrájának megismeréséhez, innen jött az ötlet, hogy a két területet kapcsoljuk össze és tegyük teljessé a zenével. Íz utazásokra invitáljuk azokat, akik arra vágnak, hogy megörvendeztessék és elkápráztassák őket.

Összejöveteleinken mindig más területet és kort érintünk. Természetesen estjeinket kitartó kutatómunka előzi meg, melyet ki-ki vérmérséklete és lehetőségei szerint könyvtárban vagy az interneten végez.

Ez is egy remek lehetőség a továbbfejlődésre. Igyekszünk olyan új és különleges ismereteket közvetíteni, ami valóban érdeklődésre tarthat számot.

Legyen ez jó példája, **Reneszánsz Hölgyek Társasága** által szervezett programunknak, mely a „Múltra épülő szép jövőt” hirdeti meg.

Partnerekkel a kapcsolatunk, őszinte barátság és kölcsönösen előnyös együttműködés jegyében zajlik.

Társaságunk egyik célja, hogy kerületünkben és kerületen kívüli világban is a múlt kulturális értékein keresztül, a középkori értékeket mutassuk be, amely az itáliai reneszánsz világgal kezdetét vette, így a keleti és nyugati kultúrát, a művészetet és a kereskedelmet keresztül ismerhette meg.

Továbbá célunk a múlt, jelen és a jövő értékeit a kultúrán keresztül közvetíteni a magunk örömeire és értékrendje szerint, partnereink és támogatóinknak meg azt a minőségi „portékát”, amit a Reneszánsz fémjelez.

Partnereinkkel, együttműködőkkel, segítőkkel a „Kelet találkozik Nyugattal” program keretében az országok közötti barátságot kívánjuk elmélyíteni, hogy ezzel az együttműködésünket előmozdítsuk.

A Reneszánsz Hölgyek Társasága - közhasznú kulturális Egyesület -, melynek tagjai az emberi élet boldogulását, valamint a saját társadalmi és természeti környezetével szerves egységben tekinti az élet jobbítását, megvalósíthatónak.

Így volt ez a múltban és így van a jelenben is, a jövő pedig csak rajtunk múlik!

Fontos szempont: Környezetvédelem, példamutatás és egyben a közösségépítésben értéket hozni létre.

Ablakot nyitva a múltra, a XV. - XVI. század világában is keresni az olyan tudatosan és felelősen viszonyuló közösséget, amely a világra nyitott volt és az életüket meghatározó értékrendhez tartoztak.

A Reneszánsz Hölgyek Társasága gyakran fordul a múlt felé, egyrészt feltérképezi, másrészt tisztleg előttte (Lásd: Kultúra és reneszánsz világa Mátyás király uralkodása idején), de tanul is a múlt értékeiből, átörökíti azt a mába.

Szeretnénk példát mutatni, hogy milyen fontos a jó minőségre törekvés, ebben a kutatásban találunk olyan értékes anyagot, ebben is lehet és kell támaszkodnunk az elődökre, ugyanakkor tanulságos is.

Ez egy igen széles összefogás és közös munka eredményeként született meg. Művészettörténészek, építészek, helytörténészek, kert - és tájépítészek, egyetemisták és kutatók munkáját feldolgozva, kisebb közösségek járultak hozzá az előkészületekhez és a reményeink szerint eredményes pályaművekkel gazdagítjuk a programra látogató közönséget, legyen az ifjú vagy szép korú. Mint látható: Van mit tanulni a múltból!

A kultúra „művészet” ereje a társadalom fejlettségének is fokmérője.

Hisszük, nem csak a képzőművészetek ügyét visszük előre, hanem a társadalom és a civil közösségek fejlődéséhez is hozzájárulunk. Hiszünk abban, hogy a kultúra ügyébe befektetni kötelezettsége van mindenkinek.

Ez olyan tett, mint ültetni egy „reneszánsz fát”, tudni, hogy a fa árnyéka már nekünk is hűvöset ad, de a termését igazán utódaink élvezik majd!

Danyilakis Kata, a Reneszánsz Hölgyek Társasága Egyesület elnöke

www.reneszanszholgyek.tvn.hu

Interjú Kaintz Reginával és Filotás Viktóriával

Az Artér Művészeti Egyesület vezetőivel, Kaintz Reginával és Filotás Viktóriával beszélgettünk. Hogyan illeszkedik egy művészeti egyesület a civil szervezetek sorába, miért is szerveződtek egyesületté. Erről kérdeztük beszélgetőtársainkat.

Casino: Mik is a személyes kötődéseitek, motivációtok a helyi civil közéletben?

Kaintz Regina: Az első fontos szempont, hogy ide születünk, és a hely szelleme eleve már meghatározó számunkra. 2004-ben, amikor megalakítottuk az egyesületet, végül is erre a kötődésre alapoztuk. Előzménye még az egyesület alapításának a 2002-es vendégszereplés. Kaptunk egy meghívást egy cserekiállításra, az Önkormányzat művészeti ösztöndíjasai utaztak ki Toloba, Velence mellé egy kiállításra. Akkor kerültünk közelebb egymáshoz a kerülethez kötődő művészekkel, hivatásos művészekkel. Évente van a kerületi Önkormányzatnak egy művészeti ösztöndíja, és akik addig megnyerték, őket hívták meg erre a kiállításra Olaszországba. Azért nagyrészt ismertük egymást régről, mert egy helyre jártunk rajzolni, együtt tanultunk. Az első lépéseket tulajdonképpen a kerületben együtt szereztük és tettük meg.

Filotás Viktória: Toloban már voltak beszélgetések, az hogy hogyan működünk együtt, ki mit csinál. De később, 2004-ben jött létre az egyesület. Végül is akkor költöztem vissza én is, és Regináék is Budafokra. Tehát tulajdonképpen mi vagyunk ketten Reginával az alapító tagok. Később kialakult egy mag, akikkel úgy gondoltuk, hogy érdemes valamit kezdeni.

Kaintz Regina: Megnéztük, ki az, aki itt lakik, és akkor ez így szépen elkezdett fejlődni. Tízen alapítottuk és mindig jöttek még hazatérő lelkek. Meg aztán jöttek a beköltöző kollégák, meg akik újfent lediplomáztak. Végül is valahogy ahhoz kötjük a tagságot, hogy legyen művészeti diplomája. Valahogy próbáljuk szűkíteni a kört, hogy azok csatlakozzanak, akik hivatásszerűen űzik a művészeti tevékenységet. Vannak építészek, tehát nem feltétlenül csak képző- és iparművészek. Formatervező is van. Minden képzési területről választunk. Nincs állandó helyünk, hanem állandóan vándorlunk, és különböző rendezvényekhez kapcsolódunk a kiállításainkkal, és a társművészetekkel is. Egyrészt vannak olyan „idősebb”, már tapasztaltabb művészek, akik vendégművészként szintén kiállítanak velünk. De akár kerületi zenészekkel is szoktunk együttműködni, vagy a művészeti iskolával. Ez egy baráti kapcsolat is. Olyan, mint egy falu. Úton-útfélen összetalálkozunk. Ez nem csak szakmai kapcsolat. Közösséggé váltunk.

Casino: Viktória, mik voltak a személyes gondolataid, amikor ezt az egészet elkezdtétek, és elindult a közös munka.

Filotás Viktória: Én a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karára jártam és ott diplomáztam 2002-ben. Ott már egy ilyen társulásban részt vettem, ahol volt az egyesületünknek kiállítóhelysége is, és nagyon jól együtt tudtunk működni. Ott a külföldi kapcsolat is jelen volt. Ahogy én onnan elkerültem, már nem tudtam úgy részt venni ebben a közösségben. Viszont nagyon hiányzott, de ugyanúgy hiányoztak igazából az itteniek is, akik nem tudtak ott jelen lenni, akikkel együtt nőttünk fel, és együtt szerveztünk már kiállításokat és projekteket. Nagyon sokan jártunk a Nádasdi Kálmán Művészeti Iskolába, és részt vettünk akkoriban még közös csoportos kiállításokon is. Ez volt valójában az egész elindítója. Ahogy visszatértem Budafokra, ahol én is születtem, és rengeteg kollégám, ez az ötlet nagyon hamar elindult és sikeressé vált. Már 2004-ben

kiállításunk is volt a borfesztiválon a Lics pincészetben. Nagyszabású kiállítás volt, több térből álló helyszínen. Ez volt az első bemutatkozó kiállításunk és megjelenésünk itt, Budafokon. Rengeteg ember meg tudott ismerni minket. Így indult, és nekem mindig fontos volt valahol közösségben együtt dolgozni.

Casino: A kiállítóhelyek közül melyiket emelnétek ki? Hol szerveztetek kiállításokat?

Filotás Viktória: Nagyszabású kiállításunk volt a Budai várban, fent a Kulturinnov épületében a Magyar Kultúra Alapítvány Székházában. Több kiállítás volt a Törley pezsgőpincészetben itt, Budafokon, illetve Tétényben több pincészetben, művelődési központban, civil, illetve kulturális székházakban. A Rózsavölgyi Községi házban rendszeresen kiállítunk, de voltunk már a Spiller cukrászdában is, valamint az előtte lévő Promontor udvaron is volt egy külső szoborkiállításunk. Sajnos mindenhol hiányzott valami. A borfesztiválon az a baj, hogy csak pár napos, a cukrászda az mégis csak egy cukrászda, a szabadtéri részt is csak egy alkalommal tudtuk felállítani. A könyvtárban is sokszor voltunk. Vannak visszatérő helyszíneink, ilyenek a borfesztiválos programjaink a Törley pincészetben.

Kaintz Regina: Minden évben a budafoki könyvtár kiállítótermében van az évadzáró kiállításunk. Igazából azt nagyon szeretjük, mert az tényleg kiállítóhely. Nagyon alkalmas, semleges és mégis intim tér. Természetesen, még a Klauzál Művelődési Házban is kiállítunk egy évben egyszer, és azon kívül persze megvannak a tagjaink saját kiállításai. De ezek is az egyesülethez köthető programok, mert igazából a kapcsolatot mi teremtettük meg a helyszínek és a tagok között. Tulajdonképpen ez is a célunk. Ez most már szépen működik. Nemrég volt Kaszás Réka és Kutasi Tünde kiállítása a Klauzál Házban, a könyvtárban pedig Haid Attilának. Radóczy Mária többünknek régi gyerekkori tanára volt. Újra megtaláltuk egymást, illetve ő azért folyamatosan jelen volt, amióta ideköltözött Budatéténybe és megnyitotta a galériáját. Amit arra is alapozott, hogy a régi tanítványaival együtt jelenjen meg. Szemmel kísérte úgymond a jövőnket. Önálló kiállítása és egy kollektív tárlata van az egyesületnek minden évben. Mária Németországban van, de nagyon sokszor jár haza, és éppen ezek miatt a kiállítások miatt is. Ezzel támogatja a művészeket. Ő tényleg a klasszikus mecénaturát képviseli, például vásárol is a művészektől. Tőlünk bérleti díjat nem kér. Beleteszi azt, amit tud. Szponzorokat keres ezekre a kiállításokra, pályázatokat ír, díjakat ajánl fel.

Casino: Még nem beszéltetek a Törleyről.

Kaintz Regina: Ez egy jól működő munkakapcsolat. Általában Quirin Károllyal tartjuk a kapcsolatot. Voltak régebben benti tárlatok is, amikor például a 125. évfordulójukra szerveztünk egy pályázatot és kiállítást. Utána a művésztelepünk anyagát állítottuk ki náluk. Ez hagyománnyá vált most már jó pár éve a borfesztiválon. Olyan is előfordult, hogy támogatták pezsgővel a kiállítást és megnyitóinkat. Szerintem a civilségnek egy nagyon fontos társa a mecénatura. Ezek együtt működnek.

Filotás Viktória: Számos kiállításunk volt Budafokon kívül is. Például a FIS galériában, a Fiatal Iparművészek Stúdiójában, és a Design héten is évekig részt vettünk, ami egy nagyszabású országos és budapesti rendezvény. A Csongrádi Képtárban kétszer is voltunk. Az egyik Klauzál Házban megrendezett kiállításunk tetszett meg nekik, és vitték le. Ez is egy izgalmas dolog volt. Az egyesületnek már 28 tagja van. Szeretjük a pincegalériákat is, de azoknak megvannak a

korlátai. Grafikát például csak rövid időre lehet kitenni. A Rózsavölgyi Községi Házban is szoktunk kiállítani. Ott egy színházterem van, melynek az egyik sarkában van kiállítási lehetőség.

Kaintz Regina: Vannak lehetőségek, de elférne még egy igazi művészeti galéria. Mint ahogy számos területben 10-20 galéria működik. Jó, nem a belváros vagyunk, de a lehetőségek még nincsenek kimerítve. Voltak törekvéseink, hogy csináljuk, az igazság az, hogy mindenkinek most már családja, és sok más munkája van, a gazdasági helyzet sem kedvező, és nem tudunk annyi falat lebontani, amibe beleütközünk. Most egyelőre ezekhez a helyekhez alkalmazkodunk. Végül is jó az együttműködésünk a civil szervezetekkel, úgyhogy ezekhez a helyekhez igazodunk. Igazából mindegyik székházzal valamilyen módon kapcsolatban vagyunk. Két tagunk nemrég nyitott saját műtermet - Kaszás Réka és Pető Márk - a Komáromi úton, ami egy nyitott műteremként működik. Van oktatás, művészeti oktatás és a tagok előtt is nyitott, hogy ha valami projektet szeretnének megvalósítani.

Jövőre 10 éves lesz az egyesület, ez azt bizonyítja, hogy mindig gyarapodik a tagság, összefogjuk a kortárs hivatásosokat itt Budafokon, és Tétényben. Ez nagyon szépen elkezdett így önmagától működni, terjed a dolog, és amikor beköltöztek új művészek, akkor megkerestek minket, hogy csatlakoznának. Egymástól hallják, és van most már az eredeti gárdához képest egy egészen friss új vonal, akik pár éve kapcsolódtak be, és nagyon aktívan működnek. Ezek nagyon jó dolgok, mert ez mozgatja, újabb lendületet adva a dolognak.

Filotás Viktória: Azért emeljük ki mindig, hogy mi hivatásosok, diplomások vagyunk, mert van rajtunk kívül egy másik egyesület, akik autodidakta művészeket fog össze, és ez a Mészáros Kör. Nagyon szuper egyesület és mi is annak idején jártunk oda, amikor tanultunk, előkészítőre jártunk, szakközépiskolába készültünk, ott rajzoltunk, onnan ismerjük a Vikivel is egymást, nyolcadikos korunkból. Mellettük ott van még a Kerámia Park is, ők nemrég lettek egyesület, de régóta működnek már itt a területben.

Kaintz Regina: Megvan a kapcsolat már régóta a Nagytétényi Kastélmúzeummal is, és részt veszünk a decemberi iparművészek karácsonyfái díszítésben évek óta. Fodor Andrea, a Kastély korábbi vezetője több ízben felkért engem, mint az egyesület elnökét, hogy nyáron, illetve az őszi időszakban egy-egy hétvége, egy családi program keretén belül vállaljunk foglalkozást, tartsunk képzőművészeti programot a vendégeknek, illetve a családoknak, a gyerekeknek. Ezt szoktuk vállalni őszen a Római napok környékén, meg tavasszal a virágkarnevál idején. A Kozmutza utcai általános iskolában kézműves foglalkozást tartunk, oda mindig egy-egy tagunk megy. Ványai Gábornak szoktak kiutalni tanítványokat. Édesanyám ott rajztanár, felfigyel a tehetséges gyerekekre és akkor szokott nekik lehetőséget keresni arra, hogy fejlődjenek. Volt már több gyerek, aki mondjuk pl. a Gáborhoz került, hogy kicsit tanítsa őket.

Casino: Minden évben megjelentek a művésztelepekkel a Nagytétényi Lovardában is. Honnan indult ez az ötlet?

Kaintz Regina: Egyszer úgy megfogalmazódott bennem, hogy milyen jó lenne valami más anyagból dolgozni, mint amivel szoktunk. Mivel itt van a mészkő, ez izgatta a fantáziámat. Elkezdtünk többekkel beszélgetni, hogy ez milyen jó lenne, de hol csináljuk? Közben belekeveredtem a civil világba, összeismerkedtem Schütt Manyival, azt hiszem Baráth Hajnal által. Már Manyiban is megfogalmazódott, hogy szeretne egy művésztelep felét szervezni. Építész a

lánya, meg vannak átfedések, kapcsolódások és így megtaláltuk egymást. Meg is szerveztük, és úgy döntöttünk, hogy váljon hagyománnyá, legyen ilyen művésztelep évről évre. Sokan várják is, hogy a mindennapi munkák után végre egy kis alkotó munka is legyen.

Filotás Viktória: Már családotól is működik az alkotó munka, most már a gyerekek is kedvet kaptak a lovagolás mellett a rajzoláshoz is. Valószínű, hogy most már lesz nyáron gyerektábor is. Vagy ott, vagy fenn a Komáromi úton. Az eddigi években is velünk voltak a gyerekeink, akik kedvet éreztek hozzá, szerszámot ragadtak. Az a helyzet, hogy nőnek a gyerekek, a Győri Juditnak már a Képző és Iparművészeti Szakközépiskolába jár a nagylánya, de van más is, akinek nagyobb már a gyereke, és művészeti irányba terelődnek. Sok tagunknak három gyereke van. Igazából az egyesületi tagoknak van több mint 30 gyereke. Ez már elég jelentős tömeg, és kikerülhetetlen. Mindenki alkotni próbál a gyerekek mellett, ami azért némi szervezést igényel. Sokszor be is vonjuk őket, ihletet adnak. Ez többrétű dolog, csak együtt működik. Ez nem volt megtervezve, ez így alakult. És ezt fel kell vállalni, mert ez velünk van, és ez plusz értéket ad az egésznek. Például tavaly volt egy kollektív tárlatunk a Radóczy Mária Galériában, éppen gyereknapi előtt nyílt, és úgy gondoltuk, hogy a gyerekekkel együtt állítunk ki. Családonként voltak kiállítva az alkotások, a szülők és a gyerekek munkái. Nagyon érdekes volt, nagyon izgalmas munkák voltak. Az is fontos, hogy ki mit válogat a gyerekeitől. A nagyobbaknál már összeérhet a szülő és gyerek stílusa, például a grafikus apuka gyerekei nagyon komoly grafikákat hoztak. A kicsiknél pedig az érdeklődési kör látszik, mi az, ami megmozgatja őket, hogyan ábrázol, ki színesben, ki inkább monokróm módon, ki milyen technikákat ismert meg otthon a gyerekekkel. Ez mind nagyon érdekes, tehát akár külön egy gyerekkiállítás is megállná a helyét. Persze ez másról szólna.

Kaintz Regina: Most már tényleg egy jó kis összeszokott csapattá nőttük ki magunk, együtt tudunk működni, tudunk egymásra számítani. Volt olyan kiállításunk is, amikor a megkeresés egy héttel a program megnyitó előtt érkezett. Gyorsan kellett dönteni, tenni valamit, mivel adott a csapat, meg tudtuk ezt is oldani. Úgy tűnik, most már számítanak velünk és akkor időnként gyorsan tudunk kiállítási anyagot összehozni. Tény, hogy jobban szeretjük az olyan kiállításokat, ahol fenn is van a kiállítás úgy két hétig, de hát nem mindenhol adottak hozzá a feltételek.

Filotás Viktória: Mivel a kerületben a kiállítóhelyek többségének korlátai vannak, és többségében csak egy-két napos tárlatokat tudunk szervezni. Ezért a pályázati lehetőségeink beszűkültebbek. Vendég kiállítókat sem tudunk hívni ilyen formában, csak javaslatot tenni egy-egy programhoz. Mivel nincs egy állandó helyszín, ahol megmutatkozzunk, megnyilvánuljunk, így nem tudunk pályázni működésre, és fenntartásra. Egyelőre próbáljuk az adott helyzetből kihozni a maximumot.

Casino: Az utolsó borfesztiválon már standdal is megjelentetek, ami egy új irányt képvisel a tevékenységetekben.

Kaintz Viktória: Mindenkinek vannak eladható iparművészeti és képzőművészeti munkái, és nemcsak a borfesztiválon, hanem karácsonykor a Kastélymúzeumban is jelen voltunk. A borfesztiválon az volt a célunk, hogy olyan tárgyakat vigyünk magunkkal, amik kifejezik kerületi kötődésünket, kimondottan budafoki ajándéktárgyakat kínáltunk. Ezzel szeretnénk még foglalkozni. Sőt el tudom ezt képzelni szélesebb körben is, hogy megjelenjenek Budafokon ezek a kisebb tárgyak, például budafoki címer és egyéb alkotások, borral kapcsolatos használati tárgyak, képeslapok, melyeket a kollégák készítettek. De még nem merítettük ki a lehetőségeket.

Filotás Viktória: Jó érzés, hogy sokakkal együtt tudunk működni a területben. Civil fórumokon sikeresen veszünk részt, és akikkel egyszer együttműködtünk, másod- és harmadízben is sor került erre. Megmaradnak ezek a kapcsolatok, melyek eredményessé és stabillá teszik az egyesületet. A civilek között is vannak mecénásaink. Például Schütt Manyival együtt pályáztunk, vagy a tavalyi kiállításunkra ő írt ki pályázatot, és ő is támogatta mecénásként a művészeket. Mindenki hozzátesz a közöshöz, amit tud, és ebből jó dolgok tudnak kijönni.

Pállay Jóska: Mit keresnek a művészek a civil mozgalomban?

Szeretnénk biztonságban, örömben, szeretetben élni, mint minden ember. Ezek az alapvető vágyak a művészek oldaláról különösen fontosak, hiszen az alkotáshoz, annak minőségi megjelenéséhez elengedhetetlenek az optimális körülményekhez közelítés, vagy annak reménye. Van Gogh, bár roppant puritán körülmények között alkotott, mégis testvére támogatásával tudott minket megajándékozni szenvedélyes szellemének remekeivel. Művészi pályájának alapos vizsgálatakor mindössze tíz év termését csodálhatjuk, átlag napi egy kép elkészültével és életében egyetlen eladott festménnyel. Ma a képei több tízmillió dollárért kelnek el a hivatalos aukciókon, a hamisítók kedvelt tárgya.

Micsoda igazságtalanság ez! Mennyivel hasznosabb a művész számára az alkotás értékének elismertségének biztos tudatában alkotva teljesítenie a számára kirótt szellemi missziót. Szerintem egyrészt ezt az igazságot keresik a művészek az élet minden területén, erről beszélnek gyakran egymás között, írnak művészeti írásokban és vesznek részt a civil mozgalmakban.

Ha végigtekintünk a magyar történelmen, akkor azt látjuk, hogy azokban az időkben, amikor a társadalom a művészet támogatását igényelte a kultúra fejlesztésében, akkor voltak a legdicsőösebb és prosperáló korszakok. Így, ha jelen korunk gondjainak okát keressük, érdemes megvizsgálni azt, hogy mikortól és hogyan kezdett elsorvadni a kultúra és a művészet támogatása, vagy mikor állt a művészet a torz politikai ideológiák szolgálatába.

Szerintem a művészek többsége hisz az **értéket képviselő alkotások** léleképítő erejében, hogy a pozitív energiák pozitív energiákat szabadítanak fel. Az antik görögöknél a szép egyben jót is jelentett. Azért, hogy a kultúra, a gazdaság a politika döntéshozói túl tudjanak lépni a rövidtávú érdekeken a civil társadalomban aktív művészek véleménye nélkülözhetetlen kellene, hogy legyen. A termékek és a gazdaság eredményeinek rajongóinak be kell látniuk, hogy ezek csak az alkotó szellemi energiák következménye. Nekünk, művészeknek erre kell emlékeztetnünk gyakran ismételve önmagunkat akkor is, ha ritkán vesznek komolyan a gazdasági nehézségekre hivatkozva.

Miért lehetnek hasznosak a művészek a civil mozgalomnak? Szerintem annak az érzékenységnak nagy értéke lehet, amely a művészi alkotó munka egyik előfeltétele. Ez az amely gyorsan reagál a jelenségekben, a folyamatokban rejlő ellentmondásokra, előre vetíthetik a káros következményeket vagy örömmel erősíthetik meg a társadalom számára hasznos intézkedéseket. A művészi érzékenység gyorsan reagál és szenvedélyesen átéli a morális torzulásokat. Egy egészséges társadalom igyekszik szintetizálni a jelenkor lehetőségeibe a művészi és tudományos értelmiség jövőképét. A civil mozgalom működése az egyik kitűnő területe ennek a jelenségnek.

Végül a felelősség a nemzetért, a családért és a művésztársakért. Talán nem minden művészből lép fel a közösségért való tenni akarás kényszerítő ereje, hiszen bőven elég energiát emészt fel saját életének építése, vagy a pusztán életben maradás feltételeinek biztosítása. Néhányan csupán a politikai elkötelezettségtől és egyben egzisztenciális veszélytől tartva tartják távol magukat a közéleti tevékenység minden formájától. Sok fajta fordulatot élt meg hazánk. A legjellemzőbb állapotként azt éltük meg, hogy mindig a felsőbb vezetés döntötte el, hogy mi kell a „magyar embereknek”. Az immáron évek alatt megerősödött civil szervezetek hatásos és pontos jelzéseket adnak az ország vezetésének különböző szintjei felé. Bebizonyosodott, hogy képesek a civilek a legkritikusabb pillanatokban akár a hazát is megvédeni. A felelősség morális kategória. Nehezen értelmezhető fogalom egy olyan korban, amikor a feljövő generációk gondolkodásában is azt az állapotot igyekeztek sokan meggyökereztetni, hogy minden relatív, nincsenek prioritások, a dolgok majd magukat szabályozzák.

Ezért nőtt meg az olyan művészek, mint pl. Jókai Anna felelőssége, aki a nemzetért végzett szolgálatával és művészetével méltán érdemelte ki az összes létező díjat és kitüntetést, aki férje halála után sem a saját fájdalmának enyhítésével törődik, hanem továbbra is a magyarság lelkének gondozásával kíván szolgálni. Az ország számtalan civil szervezete várja, hogy az ő és a hozzá hasonló, a nemzet felé elkötelezett, írástudó értelmiség hihetetlen lelkierejével megerősödhessen.

Ahogy nekünk, egyszerű helyi civileknek, művészeknek is szükségünk van példaképekre. Talán egyszer minket is követnek az utánunk jövők és mindez nem volt hiába.

Pállay József

Döbrönte Katalin: Civil közösségépítés, közösségfejlesztés

Mindig is foglalkoztatott, hogyan jönnek létre a közösségek, milyen dinamikák mentén működnek, mik a peremfeltételei a különböző formák, csoportok létrejöttének. Amióta városfejlesztéssel, fejlesztéspolitikával foglalkozom, ez az érdeklődésem a városi közösségek természetére koncentrálódik. Az interjúk készítése során rengeteg fontos információt, tudást kaptam, és a beszélgetőpartnerek közvetítették mindazokat a gondolatokat, közösségi összetartozás-érzeteket, amelyek a kerület civil társadalmát működtetik.

A közösségfejlesztés, közösségépítés kifejezést sokan sokféleképpen használják. Varga A. Tamás és Vercseg Ilona 1998-ban készített egy összefoglaló munkát, mely részletesen bemutatja a közösségfejlesztés tevékenységét. Ma már önálló szakmának tekinthetjük. A nyugat-európai közösségfejlesztő gyakorlat „társadalom-jobbító szándékból” született, a közösségi problémák azonosítását, és sajátos eszközeivel azok megoldását célozza. Magyarországon a közösségfejlesztés a 70-es évek második felében jelent meg, de 1990-ig jobbra csak közművelődési feladatokat tudott ellátni. A rendszerváltozással és az elmúlt huszonév fejlődésével azonban nálunk is egyre közelebb kerülünk a közösségfejlesztés nyugati értelmezéséhez.

A mai társadalomra általánosságban jellemző, hogy hiányoznak a közösségek, a mindennapi életritmus, kötelezettségek és elvárások hatására mindenki a megélhetést, és legszűkebb környezetének, családjának ellátását tudja csak felvállalni. Budafok-Tétényre mindig is jellemző volt az aktív társadalmi élet, az összefogás. Már a 19. század első felében alakultak polgári körök, melyek egészen a második világháborúig tudták biztosítani a települési lakosok összefogását. Nagytétényben, a Baross Gábor telepen és Budatétényben is működtek különböző néven ezek a szervezetek. Sajnos a háború utáni időszakban, a szocializmus korában eltorzították ezeket a közösségeket. Garbóci László sokszor beszélt arról, hogy Budafokon a lakótelepek építéskor a tudatos lakossági költöztetésekkel sikerült megszakítani a folytonosságot. Az akkor újonnan beköltözők, a lakótelepen élők egy elszigetelt egységet képeztek a városban. Nagytétényben és a Baross Gábor telepen sikerült azokra építeni, akiknek szüleik, nagyszüleik, vagy akár több felmenőjük is ezen a településen született, és élt. Itt vissza tudták hozni azokat a hagyományokat, amiket szüleik adtak át nekik. Kolláthné Hollósi Rita beszél arról a vele készült interjúban, hogy a történelmi, társadalmi fejlődéssel óhatatlanul átalakult az életünk, ma már azok a társas kapcsolatformák nem tudnak működni, mint a világháború előtt. De keresi, keressük azokat a lehetőségeket, mellyel mindez a mai világunkba átültethető. Hogyan lehet megszólítani a beköltözőket, itt élőket, hogyan lehet vonzóvá tenni számukra a lakókörnyezetükben a közösséghez való tartozást. A civil szervezetek a városi lakosság számához képest egy szűk kört tudnak megszólítani, akikben készítés van arra, hogy a helyi közügyekkel foglalkozzanak, megoldást keressenek a környezetükben adódó problémákra. Fontos ezeknek a szervezeteknek a társadalmi kiépültségét és ismertségét fokozni. Aki pozitív élményeket szerez ezeken az alkalmakon, az máskor is elmegy, bevonhatóvá válik. Szükség van aktív, tenni akaró emberekre, de ugyanolyan fontos, hogy sokan legyenek az érdeklődők, akik ezeken az eseményeken résztvevőként vannak jelen. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a Nagytétényi Polgári Kör életében a tavalyi évben nagy változás zajlott, ahogy ez az interjúban olvasható: a Polgári Kör elnöksége ma már többségében a 30-as éveikben járó fiatalokból áll. Ez azért fontos, mert

Nagytétényben máris biztosították a folytonosságot. Nemcsak az idősebb korosztály, hanem a fiatalabb generáció is felismerte, hogy milyen értéket képvisel a helyi közösség, az összetartozás. De a Szigeti Zoltánnal készített interjúra is utalhatok, hiszen a Péter-Pál utcai Polgári Kör is kereste, és meg is találta a nyitás lehetőségét a fiatalabb korosztályok irányába.

A közösségek hiánypótló intézmények. A társadalom, amiben élünk, folytonosan változik. Ahogy változnak az intézmények, az egész szervezetrendszer, mely keretet ad az életünknek. Ma már a munkahelyek sem állandóak, egy ember életében természetes, hogy akár többször is váltania kell, esetleg váltani akar. Ebben az állandó változásban a helyi közösségek, a lokalitások, a szomszédságok azok, melyek ha kialakulnak, állandóak tudnak maradni. Persze itt is különbséget kell tenni például az olyan civil szervezetek között, akik interjúinkban is szerepelnek, és olyan szomszédsági szerveződések között, melyeket bizonyos közös adott lakóhelyi érdek, vagy egymás aktuális segítése hoz létre. Míg az előbbiek az évek során stabilak, és állandóvá váltak, gondoljunk bármelyikükre is, addig az utóbbiak dinamikusán változhatnak, megszűnhetnek és újak jöhetnek létre. A közösségfejlesztés mindig alulról építkezik. A civil szervezetek, az aktív, tenni akaró polgárok, az önszerveződő lokalitások azonosítják a helyi közösség igényeit, szükségleteit, és ez alapján kötelezik el maguk ezen igényekre alapozott célok, feladatok közösségi megoldása mellett. Az igények feltárása jelenti a gazdasági és infrastrukturális igényeket is, de mindenekelőtt az emberek, a humán tőke felkutatását. Az emberek tudására, készségeire, ötleteire, szorgalmára van ahhoz szükség, hogy a közjóért tegyenek. A közösség értéktartalommal bíró fogalom, a közért tenni akaró emberek szabadidejüket, energiájukat, tudásukat, kapcsolataikat ajánlják fel a közösségnek, és saját erejükből valósítanak meg a különböző tevékenységeket önmaguk boldogulása, helyzetük javítása érdekében, mely ily módon a közjóhoz is hozzájárul.

De nemcsak a civil társadalommal és a közösségfejlesztéssel foglalkozó szakirodalom ad fontos információkat, a városfejlesztés, terület- és településfejlesztés is felismerte, hogy fenntartható városok csak fenntartható közösségek révén jöhetnek létre. Uniós szintű dokumentumok, deklarációk, állásfoglalások születtek a kérdésben. De mit is jelent a fenntartható városi közösség? Olyan városi teret, ahol az emberek szeretnek élni és dolgozni, napjainkban és a jövőben is. Amely megfelel a heterogén lakossági igényeknek és magas minőségű életkörülményeket nyújt. Ma már európai szinten elfogadott kritériumrendszere van a fenntartható közösségeknek, természetesen a helyi megvalósulása eltérő a sajátosságok figyelembevételével. Budafok lakossága heterogén, mely kihat a városi terek funkcióira és igénybevételére is. Legnagyobb része családi házas beépítettségű, és ezek a területek adják a kerület vonzerejét, de nem elhanyagolható a lakótelepeken élők száma sem. A munkások, iparosok mellett az értelmiségi réteg is meghatározóvá vált, és az újonnan beköltözők között ők vannak nagyobb arányban. Rózsavölgy egy sajátos védett sziget Budafokon belül, a telekárak kimondottan magasak, és míg a 70-es években alacsony volt a beépítettség, még domináltak az üdülőtellek, házak, addigra mára sűrűn beépítetté vált, és egyfajta elitkörnyék lett. Nagytétényben az építési szabályozások révén sikerült megőrizni a település hagyományos arculatát, a Bartók lakótelep szigetszerű elhelyezkedésétől, és dinamikájában önálló életétől eltekintve Nagytétény meg tudta őrizni épületeit, falusi arculatát. Ez komoly erőt ad a helyi közösségnek, mely azon dolgozik, és sok eredményt tud ebben felmutatni, hogy megőrizze hagyományait, értékeit, és azt a jelenben továbbvigyék. A Nagytétényhez tartozó, de ugyancsak önálló életet élő Baross Gábor telepről is hasonlókat mondhatók el. Bár itt már talán magasabb az újonnan beköltözők száma, a családi házas környezet, és a közösségi ház működtetése révén itt is sikerül megőrizni azt a magot, akire a helyi közösség épül. Budatétényben

már összetettebb a kép, itt több lakópark épült, különböző okokból a Polgári Kör törzshelye is változott, és nehezebb ilyen módon megszólítani az itt élőket.

Míg Nagytétényben a sokszínű civil szerveződésekben belül meghatározó szerep jut a Nagytétényi Polgári Körnek, mint szervező erőnek, és ugyanez érvényesül a Baross Gábor telepen és Budatétényben is, addig ez a nagyobb léptékű Budafokon több kisebb centrumban valósul meg. Ezek közül kiemelendő a Rózsavölgy Egyesület, mely gazdag közéleti és kulturális programmal járul hozzá a civil közösség, a szomszédság szervezéséhez, de nem egyedülként. Fontos közösségi központ az Ipartestület, a Baráti Körök székháza és a budafoki Könyvtár is, mások mellett. Jellemző Budafokra a többközpontúság a kulturális, civil közéletet illetően: az alulról jövő kezdeményezések, szerveződések sok helyütt megjelennek, és kisebb közösségeket szerveznek, szólnak meg. Mára ezeknek a szervezeteknek kialakult a hálózata, az egymással való kölcsönös együttműködése is. A helyszínek változatosak, a civil szervezetek székházai mellett fontos szerep jut magántulajdonban levő épületeknek is, olyan vállalkozók részéről, akik fontosnak tartják a közösség erősítését, a fenntartható társadalmi formák kialakulását. Ezek az együttműködések elsősorban informális hálózatokon terjednek, napjainkban is újabb helyszínek jelennek meg. Bár az információ terítése sokat javult az elmúlt időszakban, és internetes felületen is elérhető, azért elsősorban részben zárt közösségi hálózatok révén működnek ezek a struktúrák. Ami Budafok jövője szempontjából meghatározó, hogy ezekhez a civil központokhoz hogyan kapcsolódnak a kerület központi helyei, elsősorban Budafok belvárosa.

Nagytétényben a közösségi élet egyértelmű központja a Szelmann-ház. A folyamatban levő fejlesztések is hozzájárulnak ahhoz, hogy Nagytétényben a városközponti funkció megerősödjön. A történelmi belváros szerepét illetően sokat erősödött az Országzászló tér kialakításával, a zsidó imaház könyvtárrá alakulásával, a Szelmann-ház megújulásával, és a helytörténeti gyűjteménynek helyt adó új művelődési ház létrejöttével, melyek hatósugarába beletartozik a Nagytétényi Kastélymúzeum és természetesen a templom is. Mindezek a közösségi funkciók a belvárosban egymáshoz közel helyezkednek el, egyértelműen kijelölve a közösségi élet középpontját. A Baross Gábor telepen meghatározó helyszín a Polgári Kör székháza, illetve a Donát-hegy. Mivel korábban sem volt önálló település, ugyanabban az értelemben, mint Nagytétényben, nem beszélhetünk városközpontról. Budatétényben az interjúban is olvashatjuk, hogy a városrész központi tér funkciója hiányzik. Míg ez korábban az Erzsébet királyné útjára koncentrálódott, addig az utca átalakulásával a megszűnő funkciók sok esetben nem jöttek létre másutt, de a központi tér funkció megszűnését eredményezték. Ma a közösségi élet több kisebb centrum köré, így a Szent Imre Otthon, a Huszár-Vojnovich villa, és újabban a Tomori Pál Főiskola köré szerveződik.

Ahogy Varga A. Tamás és Vercseg Ilona fogalmaz tanulmányában, „a közösségek létrejöttének serkentése és működtetése nem luxus vagy szívdessz a hatalom részéről, hanem befektetés. Az önszervező közösségek egy sor olyan társadalmi problémát oldanak meg ingyen – vagy legalábbis költségkímélő módokon –, és gyorsan, melyeket a hatalom nem tud, vagy nem időben tud, vagy nem kellő mértékben, vagy csak nagyon drágán tud vagy tudna megoldani. A közösségek folyamatosan csökkentik a társadalmi hiányokat és fejlesztik a társadalmat, teljesebbé és értelmesebbé teszik maguk, résztvevőik és környezetük életét is.” (*Közösségfejlesztés* Írta, gyűjtötte, és szerkesztette: Varga A. Tamás és Vercseg Ilona, Budapest, 1998.)

Schütt Margit: Civilek a városért

A Promontorium Polgari Casino, azaz egy *civil szervezet* kezdeményezésére indult a „300 év – 300 gondolat” albumhoz az anyaggyűjtés és a szerkesztés. Az akció Budafok német telepeseikkel való benépesítésének 300. évfordulójához kapcsolódott. Itt lakó, vagy budafoki kötődésű polgárok, egyének és civil szervezetek illetve az ő képviselőik vettek részt a munkában.

1. Kik is azok a civil szervezetek?

Jogszabályi keretek között működő, bírósági nyilvántartásba vett szervezetek, amelyeket állampolgárok, szervezetek (illetve azok képviselői) szabad akaratukból, tudatos egyéni és közösségi cselekvés érdekében hoznak létre azzal a céllal, hogy a társadalom egészének (általános értékű célok) és kisebb-nagyobb közösségeinek (partikuláris célok) jobbításához hozzájáruljanak. Ezen szervezeteknek nem célja a politikai hatalom megszerzése és a profitszerzés. Segíthetik azonban a társadalmi tőke (bizalom, szolidaritás stb.) erősítését és mozgásformát adhatnak a mindenkori hatalom civil ellenőrzéséhez, a társadalmi-politikai párbeszédhez és a konfliktusok kezeléséhez¹.

Ezeket a szervezetek gyakran említi a szakirodalom az angolból átvéve NGO-nak (non-governmental organisation), a civil szervezetek összességét pedig non-profit szektornak. Vannak olyan tudósok, akik a szektor gyakran szolgáltató jellege miatt ezt a szférát harmadik gazdaságnak, harmadik gazdasági szektornak nevezik (az üzleti és az állami-közigazgatási szektor mellett).

Egy lehetséges definíciót adhat egy 40 országra kiterjedő, a Johns Hopkins Egyetem kutatói által, egy nemzetközi kutatásra tekintettel megfogalmazott fogalom-meghatározás. E vizsgálat alapján a kutatók meghatározták a civil szervezetek közös formai jellemzőit:

„a) tevékenységük szervezettebb a csupán eseti, informális, tisztán családi vagy baráti eredetű csoportosulásnál, azaz valamilyen szinten intézményesült szerveződésekről van szó;

b) tevékenységüket a szervezet tagjai nem jogszabály vagy más kötelező érvényű parancs, hanem saját elhatározásuk alapján végzik, és a tevékenységgel járó anyagi, természetbeni vagy munkaterheket önként vállalják;

c) tevékenységük nem függ a különböző kormányzati szervektől, legalábbis eléggé független ahhoz, hogy azt saját maguk által megállapított szabályok szerint működtessék, így önmagukat irányítják;

d) tevékenységük független továbbá más, politikai vagy gazdasági érdekektől, ami azt jelenti, hogy nem csupán önmagukat kormányozzák, hanem tevékenységük célját is önmaguk határozzák meg;

¹ Jelen fogalom-meghatározás a szektor tudományos vizsgálatához kapcsolódó hazai és külföldi irodalomban fellelhető meghatározást is figyelembe veszi. A civil szféra tudományos kutatása a fejlett országokban már a hetvenes évektől megkezdődött. Az első nagyszabású nemzetközi összehasonlító kutatásokra is alapuló, egyeztetett fogalomrendszerek azonban csak a kilencvenes évek elején jelentek meg: Andrew Arato – Jean Cohen (1992), Chambers-Joffrey Kopstein (1991), Lester Salamon és kutatócsoportja által lebonyolított Johns Hopkins University Comparative Nonprofit Sector Project (1991), majd a 2000-es években tovább finomították azokat pl. Anheier-Glasias-Kaldor (2004), John Keane (2004), Putnam (2000), Jeffrey Alexander (2006)

e) tevékenységükből befolyó bevételeiket nem osztják fel tagjaik, alapítói vagy tulajdonosaik között, ami azt jelenti, hogy fő céljuk nem a nyereségszerzés: ezen kívül a szervezeteknek valamilyen egyéb célkitűzése is van.²

Az európai meghatározás az Ökotárs alapítvány hivatkozott kiadványa szerint azonban a fenti, inkább negatív jellegű meghatározáson továbbmegy, amikor azt is kimondja, hogy „a nem kormányzati (NGO), nonprofit szervezet olyan közösségi érdek kielégítését szolgálja, ami az állam céljaival is összhangban áll.”³

Tevékenységük súlypontja alapján a civil szervezetek egyik lehetséges csoportosítása az alábbi:

- szolgáltatók (intézmény-fenntartók, segítők-támogatók-segélyezők, közfeladatot végzők vagy abban közreműködők stb.);
- érdekképviseléssel, érdekérvényesítéssel foglalkozók (környezet- és jogvédők stb.);
- civil és közösségi funkciók erősítését végzők (hagyományőrzők, szabadidős tevékenységek stb.).

A szervezetek azonban általában több tevékenységet is végeznek, heterogének, gyakran ellentmondásosak, amit a szakirodalom patchwork-jelenséggként említ⁴

A KSH adatai szerint Magyarországon több mint hatvanezer bejegyzett civilszervezet van, ezek közül 40-50 ezer működhet. Az első ilyen szervezetnek a solferinói csata után létrejött Nemzetközi Vöröskeresztet tekintik (bár mai formájában már nem nem-kormányzati szervezet).

A rendszerváltás előtti Magyarországon csak a politikailag többé-kevésbé semleges területeken (sport, kultúra) működtek egyesületek (KISZ Központi Művészegyüttes stb.). Valódi, államtól független érdekképviselő pedig nem volt, vagy központilag irányított, államtól függő intézmények végeztek ilyen tevékenységet, legalábbis formálisan. Az alapítványokat 1949-ben megszüntették és egészen a Ptk. 1987. évi módosításáig, ami ismét legalizálta az alapítványok jogintézményét nem volt lehetőség alapítvány létrehozására. Ezt követően a jogállami keretek megteremtésének egyik következő mozzanataként született meg az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény. A törvény bevezetőjében az szerepelt, hogy az Országgyűlés „az egyesülési szabadság érvényesülése érdekében – összhangban az Alkotmány, valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának rendelkezéseivel” alkotta meg ezt a törvényt. „Egy éven belül meghozták a pártok működéséről és gazdálkodásáról, továbbá a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról rendelkező törvényeket is. Az ösztönzővé vált törvényi háttér és a pénzügyi

² http://www.okotars.hu/sites/default/files/Helyi_erdek_helyi_ertek.pdf (2008) 13-14.old

³ http://www.okotars.hu/sites/default/files/Helyi_erdek_helyi_ertek.pdf 16.old

⁴ Donatella della Porta, Massimiliano Andretta, Lorenzo Mosca and Herbert Reiter. Globalization from Below: Transnational Activists And Protest Networks (2006)

támogatásokat lehetővé tevő új adózási rendszer hatására a nonprofit szervezetek száma, társadalmi szerepe és gazdasági súlya ugrásszerűen növekedett.”⁵

Az első civileket érintő jogalkotási ciklus (1987-91) tehát a státuszjogi szabályokat alkotta meg. A második szakaszban (1992-99) a szabályozás kiteljesedett, fejlődött: a közhasznú szervezetekről szóló 1997.évi CLVI. törvény, a Ptk. módosításáról szóló és a köztisztviselőket, a közalapítványt és a közhasznú társaságot életre hívó 1993.évi XCII. törvény, az szja 1%-os törvény (2006.évi CXXVI. törvény). A harmadik szakasz Bíró Endre szerint 2000-2006. közé tehető. A Nemzeti Civil Alapprogramról (NCA) szóló 2003. évi L. törvény jelentős lépés volt a civilek állami támogatásának átláthatóvá tétele érdekében. Ebben az időszakban született meg az önkéntességet szabályozó 2005. évi LXXXVIII. törvény. Fontos distinkció volt a politikai pártokhoz kötődő alapítványok szabályozása a többi civil szervezettől (2003. évi CLVII. törvény). A kormányzati civil stratégia 2002-ben jelent meg kormányhatározat formájában, majd 2007–2010 közötti évekre vonatkozó intézkedési tervet fogadtak el a kormányzati ciklusokon túlnyúló, tervezhető, átlátható civil politika megteremtése érdekében, de jogi kötőerő nélkül. A 2007-től kezdődő negyedik jogalkotási periódus a törvényhozás az állam–civil kapcsolatok átláthatóvá tételére, tisztítására és ellenőrizhetőségére irányult (a teljesség igénye nélkül: a közpénzügyi törvény összeférhetlenségi szabályai: 2007. évi CLXXXI. törvény), a nonprofit gazdasági társaság szektor-semleges szabályozása: 2006.évi V. törvény stb.).⁶

A hivatkozott szakirodalom által említett, civileket érintő jogszabályok hol elősegítették, ösztönözték a szektor fejlődését, hol megtorpantották a lassú, de láthatóan jelen lévő szerves fejlődés folyamatát.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (továbbiakban civiltv.) és a kapcsolódó jogszabályok elfogadásával a civileket érintő jogi szabályozás új, ötödik szakasza kezdődött el. A szabályozás újra fogalmazta a közhasznúság fogalmát és feltételrendszerét, új gazdálkodási és működési szabályokat fogalmazott meg. Az anyagi jogi szabályok mellett az eljárásjogi és a bírósági nyilvántartásra vonatkozó előírások is változtak. Új alapokra helyezték a civilek központi költségvetési támogatási rendszerét is. Ez a rendszer átnevezésétől (Nemzeti Együttműködési Alap) a szervezeti felépítés, működési rend, pályázatadási rendszer teljes átalakítását is magában foglalta. Az új szabályozás átfogó értékelésére még nem áll elegendő idő és tapasztalat rendelkezésre, ezért erre még korai vállalkozni. Az új szabályozás egyértelműen pozitív eleme a bíróság civilekről nyilvántartott adatainak nyilvánossá tétele.

⁵ Balogh Bence, Mészáros Geyza, Sebestény István: Módszer és gyakorlat – A non-profit statisztika 10 éve 1992-2002 (2003)

⁶ Bíró Endre: A civil nonprofit szektor jogi környezete (2009) Civil szemle 2009/1-2 22-25.old.

2. Civil élet a kerületben

A Fővárosi Törvényszék 19.820 alapítványt és egyesületet tart nyilván⁷. XXII. kerületi székhellyel 371 ilyen szervezet működik. Ez a budapesti székhelyű civil szervezetek kb. 1,9%-a. Ugyanakkor a kerületi lakosságszám aránya a fővárosi lakossághoz képest 2,9%⁸. Összehasonlításként megemlítem, hogy Budapest XI. kerületében, amely Budapest legnépesebb kerülete 1.660 alapítvány és egyesület rendelkezik székhellyel (aránya az összes civil szervezethez képest kb. 8,3%, ami megegyezik a lakosság számarányával). Továbbá Budapest V. kerületében székhellyel rendelkező alapítványok és egyesületek részesedése 6,5%, miközben a lakosság részaránya csupán 1,6%. A számok értékelésekor figyelembe kell vennünk, hogy az említett szervezetek közül feltehetően több nem abban a kerületben vagy nem csak ott működik, ahol székhellyel rendelkezik, ugyanakkor számos olyan szervezet lehet, amelynek nem abban a kerületben van a székhelye, ahol a tevékenységét végzi, nem is beszélve az országos hatókörű szervezetekről. Ha azonban feltételezzük, hogy ezek száma kiegyenlíti egymást, akkor az adatokat valósnak tekinthetjük. A közelmúltban megszületett, civil szervezetekre vonatkozó szabályozás egyik leglényegesebb vonása a működésre és gazdálkodásra vonatkozó előírások szigorítása⁹. Ez a szervezetektől korábban nem elvárt kötelezettségeket is előírt (pl. beszámolók letétbe helyezése folyamatos működés igazolása érdekében stb.). Számítani lehet ezért arra, hogy több szervezet nem tudja, vagy akarja ezeket a kötelezettségeket teljesíteni. Ennek következtében a közeljövőben csökkenhet a civil szervezetek száma¹⁰, amit a civil szervezetek végelszámolására vonatkozó szabályainak egyértelműsítése csak fokozhat.

Segítheti a civileket, ha a korábbinál hatékonyabban együttműködnek és összefognak. Ezt gyakran nagyon nehéz elérni, hiszen az elhúzódó gazdasági válsággal is összefüggő támogatás-csökkenés miatt erőteljes verseny alakulhat ki az erőforrásokért.

Figyelemre méltó egyes kutatók differenciálása és a civil szervezetek „jó” és „rossz” minősítése¹¹. A „rossz” minősítés olyan civil szervezetekre vonatkozhat, ahol a befelé fordulás, az intolerancia, a saját közösség felé fordulás túlsúlya stb. figyelhető meg. Napjainknak szóló fontos tanulság, a hivatkozott szerzők szerint „egy társadalomban a rossz civil társadalom felé fordulás esélyét nagy valószínűséggel növeli a gazdasági helyzet és az emberek élethelyzetének romlása, az elszegényedés”.

⁷ 2013.03.12-i adat

⁸ A wikipedia 2013.03.06-i adatai alapján a főváros lakossága 1.740.041 fő, Budapest XXII. kerületé pedig 51.071 fő

⁹ 2011. évi CLXXV. tv., 2011. évi CLXXXI. tv., Ptk 61-65.§, illetve 74/A (4), 71.§ (1-2), (5), (7), 342/2011. (XII.29.), 350/2011. (XII.30.) Korm. rend.-k (a felsorolás nem teljeskörű, csak a leglényegesebbekre vonatkozik)

¹⁰ Pl. a civiltv. 11.§ (5) bek. alapján „A bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja az egyesület megszűnését, ha az legalább egy éve nem működik, vagy tagjainak száma a Ptk. 61. § (3) bekezdésében meghatározott legkisebb létszám alá csökken.”

¹¹ Bartal Anna Mária: A válság elején – a nonprofit trilemmáról, valamint a „jó” és „rossz” civil társadalom kérdéseiről Civil szemle 2009/1-2 16-18.old. hivatkozik Simone Chambers és Jeffrey Kopstein Rossz civil társadalom (Bad Civil Society) c. tanulmányára és Tribid Banerjee: The public Inc. and Conscience of Planning, In: Institutions and planning. Current research in Urban and Regional Studies. (ed: Verma, Niraj) 2007 Oxford: Elsevier, 122.

A kerületi civil szervezetekre eddig is inkább az együttműködés volt jellemző, bár ez nem minden, itteni székhellyel vagy itt tevékenységet végző civil szervezet bevonásával járt. A jövőben várhatóan a meglévőkn túl oly együttműködési formákat is keresni kell.

3. A civil együttműködés eddigi főbb formái

3.1. Civil szervezetek napja

A kerületi civil hagyományok egyik értékes megnyilvánulása a „Kerületi civil nap”. A következőkben – elsősorban Kolláth Rita és főleg Mészáros Péter emlékeztetőit, visszaemlékezéseit felhasználva – visszatekintünk az elmúlt két év e programjára. Kolláth Rita elmondása szerint – **1998-ban** rendeztek meg először, a Budatétényi Polgári Kör szervezésében, 67 fő részvételével az első kerületi civil napot. Ezt követően sok éven keresztül a **Budafoki Baráti Kör** adott helyet a rendezvénynek. Érdekes megfigyelni azt a jelenséget is, ahogy ez a laza, találkozást, beszélgetést szolgáló rendezvény (amely helyi és országos politikusokkal való találkozásokon túl bor- és süteményversenyre, kulturális programokra is lehetőséget adott) fokozatosan valódi civil kérdéseket és problémákat feszegető szakmai fórummá vált.

Ennek érdekében pl. 2011 januárjában 19 civil szervezet képviselői előzetesen egyeztették az áprilisban megrendezésre kerülő esemény fő irányait: civil szervezetek bemutatkozási lehetősége, előadások külső előadók meghívásával a civileket foglalkoztató témában, az önkéntesség európai éve, a civil szervezetek lehetőségei tárgykörében, majd kerekasztal beszélgetés. Ugyanakkor egy négyfős előkészítő bizottság is létrejött a program operatív előkészítésére. A **2011. április 9-i** rendezvényen 26 helyi civil szervezet képviselői jelentek meg, összesen mintegy 60-70 fő, a további érdeklődőkkel, meghívottakkal együtt. A kerületi önkormányzat is képviseltette magát, Zugmann Péter alpolgármester, Szepesfalvy Anna képviselő, Haász Orsolya civil referens révén, és ott volt Németh Zoltán országgyűlési képviselő is.

2012. április 14-én az új civil törvény bevezetése körüli tudnivalóknak szentelték a szervezők a rendezvényt, de az első részben a helyi civil témák bemutatására is kitértek, majd a civil szervezetek – önkormányzati együttműködéssel foglalkozó kerekasztallal zárták az összejövetelt. Az eseményen 28 helyi civil szervezet képviselői jelentek meg¹² és számos más érdeklődő is megtisztelte a rendezvényt, a nap folyamán összesen mintegy hetvenen. Jurás László, a házigazda Ipartestület elnöke üdvözölte a résztvevőket, majd Mészáros Péter a Civil Konzultációs Tanács

¹² ARTÉR Művészeti Egyesület, Baross Gábor Telepi Polgári Kör, Budafok Péter-Pál utca és környéke Polgári Kör, Budafok Tétény Baráti Körök, Budapesti Városvédő Egyesület Promontor Tétény Munkacsoport, Budatétényi polgári Kör, Ipartestület 22, KÉSZ Budafok-Tétényi Csoportja, Klauzál Gábor Társaság, Lovakért és Lovaglásért Alapítvány, Nagytétényi Polgári Kör, Promontorium Polgári Casino, Rózsavölgy Egyesület, Reneszánsz Hölgyek Társasága, Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, Magyar Vöröskereszt XXII. kerületi Szervezete, Budafok-Tétény Kertbarát Kör, Magyar Nők Szövetsége XXII. kerületi Tagszervezete, Promontorium Borlovagrend, Bartók Lakótelepi és Tétényi Kábeltelevíziós Kulturális Egyesület (BKTV), SZEGLET Irodalmi Társaság, Bartók-Csút Lakótelepért Egyesület, Iparosegylet, BKIK XXII. kerületi Tagszervezete, Magyar Bohócok a Betegekért Alapítvány, Budapesti Nyugdíjas Szövetség Budafoki Csoport, Lampart Budafok Vegyeskar Egyesület, Nagytétény Óhegyért Egyesület

elnöke tartott rövid bevezetőt. Utalt az előző évi civil napra, amikor már foglalkozott a fórum a tervezett törvényi változásokkal (új civil törvény, helyi önkormányzati civil rendeletre stb.), és a civilek előtt álló komoly feladatokra és új kihívásokra.

Először néhány előre bejelentett, ill. helyben felmerülő prezentáció, hozzászólás kapott teret. Először Demeterné Diószegi Zsuzsa beszélt a Vöröskereszt helyi szervezete munkájáról. 255 taggal rendelkeznek, és hét helyi tagszervezettel, iskolai, nyugdíjas klub és más formában. Kitért a helyi közhasznú tevékenységeikre, mint a segélyezés, a szociális vásárok, az egészségnapok, az üdültetés. Céljuk a szociális reintegráció, a segélyezés mellett a képzéshez, munkához jutás segítése. Új helyre költöznek, és szeretnék az önkéntes foglalkoztatást erősíteni.

Dietrich Diebel a Borváros projektről beszélt, ill. mutatott képeket, a tervezett dunai kijáratról, a pincehálózat összekapcsolódása révén, a Záborszky pincében már lényegében elkészült föld alatti borvárosról, aminek bemutatása a közeljövőben lesz. Márkus Pál tanár úr, az eseménnyel párhuzamosan lezajlott civil borversenyről számolt be, s elmondta, hogy kiváló, szalonképes borok jelentek meg idén is. Babits László a BKTV-ről beszélt, amely kábeltévé jelleggel működött hosszú ideig, de az elmúlt években az önkormányzat már nem igényli a tevékenységüket, így átálltak az internetes TV-zésre. Dobos Károly a Klauzál Társaság részéről bejelentette az egészalakos Klauzál szobor 2012. április 27-i avatását, a kapcsolódó Klauzál Napok Tényben eseményeiről beszélt és közreadta annak meghívóját. Szabó Gáborné a Magyar Nők Szövetsége részéről bejelentette, hogy Bollók Tündét, a kerületi szervezet tagját az országos elnökségbe választották be. Kolláth Rita a Budatétényi Polgári Kör fővárosi környezetvédelmi projektjéről beszélt, mellyel a budatétényi rozáriumban végeznek rózsaagyás megújító munkákat. Varga Magdolna a SZEGLÉT Irodalmi Társaságról szólt, ami a helyi írókat, költőket fogja össze. 2005 óta működnek, és rendszeres irodalmi esteket, programokat tartanak, elsősorban a Budafoki Könyvtárban – www.szeglet.hu. Végül Farkas Balázs számolt be képes riportjával, melyet Garbóci László helytörténészünkkel készített, a Jókai utcai szabadkőműves pince aggasztó állapotáról.

Ezt követően szakmai előadások voltak. Dr. Ványai László, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium osztályvezetője az új civil törvényről és a kapcsolódó szabályozásról beszélt, így pl. a fogalmak újradefiniálásáról, a közhasznúság új feltételeiről stb. Elmondta, hogy 2012-től megnyílik a civil szervezetek törvényszéki nyilvántartásban szereplő adatainak közhiteles gyűjteménye, Civil Információs Centrumok indulnak, és megnyílik a Nemzeti Együttműködési Alap. A rövid konzultáció során felmerült, hogy az önkormányzattal feladat-ellátási szerződéseket kötő szervezetek esetében kritérium lesz-e a közhasznúság, mert ez gondot okozhat több esetben (mint azóta egyértelművé vált, ez előfeltétel). Ugyanakkor a legalább két közhasznúsági feltétel teljesítése alapvető problémát nem jelenthet a szervezetek többsége számára, derült ki a beszélgetésből.

A másik előadó, egy nagy hagyományokkal bíró civil szervezet, az ÖKOTÁRS Alapítvány ügyvezetője, Móra Vera volt. Az ÖKOTÁRS 2003 óta a Közép-Európában elindult Trust program gazdája, ami a nonprofit társadalom felzárkóztatását célozza. Ennek keretében elkészítették a civil jövőkép koncepciót, ami a nonprofit szektor autonómiáját, a civil szektor és az állam, illetve a magánszektor viszonyát vizsgálta. Kitért a civil törvény előkészítési folyamatára, ennek kapcsán az új törvény pozitív elemeire: a civil társaság megjelenése, a csőd, felszámolás, végelszámolás lehetőségének szabályozására, az egységes nyilvántartásra. Kedvezőnek minősítette, hogy a törvényhozók pontosították a gazdálkodási szabályokat, az állami

támogatások típusait, és létrejönnek az információs centrumok. A változó közhasznúsági feltételrendszer kapcsán kiemelte, hogy az 1997. évi közhasznúsági törvény nem váltotta be a reményeket. Utalt a kérdés kétféle, lehetséges megközelítésére, az egyik az un. nyugati, ami a társadalom, a közösség, a polgárok számára hasznos tevékenységet jelent, míg a „keleti” értelmezés, ami a jelen magyar szabályozást is jellemzi, az a kormányzat, az állam számára hasznos tevékenységeket preferálja. Ő is utalt a közhasznúság új feltételrendszerével kapcsolatos nehézségekre. Az előadó szerint az új szabályozás egyik legvitatottabb pontja a Nemzeti Együttműködési Alap (NEA), az NCA utódjának működése, mivel egyrészt a források (a 2009. évi 6,8 Md Ft-ról, 2012-ben 3,38 Md Ft-ra) csökkennek, másrészt pedig a kuratóriumok eddigi civil többségét a kormányzat által kinevezettek veszik át. Az alap 10%-ának kiosztása ugyanakkor közvetlenül miniszteri hatáskörbe került, egyedi kérelmek benyújtására lehetőséget adva, s új elem a Tanács elnökének vétőjoga is. Utalt arra is, hogy civil lobbik kerekasztal indult, 30 esernyő szervezet részvételével.

A program harmadik részében Szigeti Zoltán, a Péter-Pál utca és Környéke Polgári Kör elnöke, a Civil Konzultációs Tanács (CKT) elnökségi tagja vezetésével kerekasztal formájában a civil szervezetek és az önkormányzat együttműködésének egyes kérdéseit beszéltek meg a jelenlévők. A beszélgetésen részt vett Zugmann Péter alpolgármester, és Gadácsi Miklós társadalompolitikai koordinátor, továbbá néhány civil szervezet képviselője. Szigeti Zoltán bevezetőjében utalt a korábbi években szervezett hasonló kerekasztalok tapasztalataira, a civil – önkormányzat reláció közvetlen előzményeire, a kerületi civil rendeletre, a CKT 2011. novemberi megalakulására, a kommunikációs, koordinációs csatornák működésére, az egymásra utaltságra. A kapcsolat javítása érdekében egy összekötő feladatkört ellátó önkormányzati civil referens megbízását javasolta. Az első hozzászólási körben előbb a közösségi házakat fenntartó szervezetek nyilvánítottak véleményt. A Baross Gábor telepi Polgári Kör részéről az újdonsült ügyvezető alelnök Sümegi János, jónak ítélte az együttműködést, egyben javasolta, hogy az október 6-i megemlékezést, melyet ők szerveznek a Donát hegyen, az önkormányzat fogadja el kerületi ünnepségnek. Nehezményezte, hogy az utóbbi időkben programjaik a Városházi Híradóban nem jelennek meg. Szántó Tamás a Rózsavölgy Egyesület működésével kapcsolatban elmondta, hogy távlatosabb, hosszabb távú terveket csak akkor lehetne felelősséggel realizálni, ha az önkormányzattal kötendő szerződés nem csak egy évre, hanem hosszabb időre szólna. Ő is fontosnak tartaná egy önkormányzati civil referens megbízását. Kolláth Rita a Budatétényi Polgári Kör részéről fontos programjaikat említette, melyek mind a kerület közösségének javát szolgálják. Közülük is kiemelte a Rozárium érdekében tett erőfeszítéseiket. Rendezvényeik nagy részét a volt Vinárium pincészetben tartják, egy jelentős ingatlan részt bérelve. Fűkő Zsuzsa pedig a Budafok-Tétény Baráti Körök Tóth József utcai házában tartott nagyszámú, a helyi közösséget szolgáló rendezvényeket és szolgáltatásaikat emelte ki, kérve, hogy a Városházi Híradónak leadott programjaik – éppen mivel egy nagyobb közösséget szolgálnak – jelenjenek is meg. László Éva a Nagytétényi Polgári Kör részéről a Szelmann Ház átmeneti helyzetét említette (a ház a nagytétényi rekonstrukció miatt a felújítás alatt zárva van), azzal, hogy a rendezvények, klubok, szolgáltatások az Angeli út sarki helyiségben zajlanak. Ők ez évre 3,8 Mft-os programtervet készítettek, melyhez az önkormányzat továbbra is 1 Mft értékű támogatást ad. Ő is hiányolja az önkormányzati civil referensi feladatot ellátó munkatárs beállítását. Babits László a BKTV részéről elmondta, hogy közösségi TV-ként, egy időben kerületi TV-ként működtek több mint 25 évig, és minden értesítés nélkül szűnt meg az önkormányzati, ill. Promontor TV-s együttműködésük, az önkormányzathoz írt levelükre választ nem kaptak. Ugyanakkor jelentős

értéket, archív anyagot halmozta fel, amely digitalizálásra szorulna, jelenleg a Matild Média Iskolával működnek együtt, és internetes TV-ként működnek. Az elmúlt évtizedekben készített felvételek archívuma nagy érték az egész kerület közössége számára. Támogatás nélkül ez az érték könnyen elveszhet. Babits László sérelmezte az önkormányzati civil szervezeti regisztráció nehézségeit, illetve a CKT-ban való részvétel korlátozását, amit később Urbán László a Nagytétény Óhegyért Egyesület részéről is megerősített. Balogh László a Magyar Bohócok a

Betegéért Alapítvány részéről arról beszélt, hogy mint helyben bejegyzett szervezet, itt, a Reménysugár Habilitációs Otthonban is működnek hetente egyszer. Támogatta az önkormányzati civil referensi munkakör kialakítását. Zugmann Péter alpolgármester is kiemelte a civil - önkormányzati együttműködés fontosságát, aminek a kerületi civil rendelet és a CKT is háttérrel ad, a kommunikációs csatornákat, a párbeszédet biztosítja. A civil szervezeti programok közzététele az interneten folyamatos a VH-ban helyhiány az oka a közlés elmaradásának. Ígéretet tett arra, hogy az önkormányzatnak írt levelekre adott válaszok esetleges elmaradásának utánanéz. Gadácsi Miklós utalt arra, hogy a helyi televíziós sugárzási jogok a Promontor TV-nél vannak, mást ebbe nem tudnak bevonni. A helyi újság terjedelme korlátozott, nyolc oldalas, aminek 30%-a bevételi okokból reklámokat tartalmaz, a lap terjedelmét szeretnék bővíteni. Civil referens beállítására véleménye szerint nincs lehetőség.

A beszélgetést összegezve Szigeti Zoltán a kerekasztal moderátora kiemelte, hogy örömdetes tény, hogy a felszólalások stílusa mindenki részéről az együttműködést higgadtan értékelő, a két oldal kölcsönös tiszteletét mutató volt. Bízunk abban, hogy ez a hangvétel a mindennapokban is, az együttműködés minden területén meg fog nyilvánulni. Ennek egyik fontos terepe a CKT. A kerületünkben megalakult CKT- melyhez hasonló más kerületekben, pl Kispesten már régebb óta működik – másik modellt valósít meg, mint a budapesti, vagy más településeken működők. A CKT-val kapcsolatos regisztráció lehetőségét, a CKT tagságot az önkormányzati képviselő testület SzMSz-ének 3. függelékétől el kell választani, attól függetlenül kell meghatározni a CKT tagság lehetőségét a kerületi civil rendeletben.

3.2.A CKT-ről

Miért fontos a CKT:

- a mindenkori helyi hatalmat általában az jellemzi, hogy nem szeret beleszólást engedni „ügyeibe”. Igyekszik ezért az információkat monopolizálni. A vele formálisan együttműködő – főként civil – szervezeteket pedig igyekszik megosztani, „versenyeztetni”. Rendkívüli jelentőségű ezért, hogy kellően informált legyen minden civil az önkormányzati szándékokról, a civil szervezeteket érintő programokról, ügyekről, ennek pedig mozgásformát, megjelenést adhat a CKT;
- az önkormányzatiság a pártok önkormányzatokban való meghatározó súlyával és szerepvállalásával lassan kiürül. „Az önkormányzás fogalma a gyakorlatban azt jelenti, hogy az adott helyi közösség függetlenül működik, és saját ügyeiben önálló döntési jogosultsággal rendelkezik.” Az idézet az alábbi honlapon elérhető, ahol további érdekes dolgok is olvashatók:

<http://www.kormany.hu/hu/mo/onkormanyzatisag-magyarorszagon>

Ha megnézzük a rendszerváltás utáni időszak testületi üléseiről készült jegyzőkönyveket, megállapíthatjuk, hogy egyre fogynak az egyéni vélemények¹³, nincsenek valós viták, hiszen a politikai erőviszonyok mindent felülírnak. A CKT közvetíteni, artikulálni tudná ezeket a lakosság, civilség által megfogalmazott véleményeket. Nem szabad továbbá figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy „a magyar pártok társadalmi beágyazottsága csekély. A bejegyzett pártok taglétszáma összesen nem éri el a felnőtt lakosság 5%-át. Magyarországon 2011-ben 122 párt volt bejegyezve.”¹⁴

A parlamenti *pártok taglétszáma*¹⁵ kb. 104 ezer főre tehető, ami a kb. 8 millió felnőtt lakosság alig több mint 1%-a. A döntések tehát főleg a - bár demokratikusan megválasztott, de rendkívül szűk bázissal rendelkező - politikai, esetleg szakpolitikai, de csak nagyon ritkán és inkább kivételesen széles szakmai és helyiekkel kialakított konszenzuson nyugszanak. Ennek a rossz gyakorlatnak a megváltoztatásában is segíthetne a CKT.

- „az önkéntes szervezetek száma két év alatt 2500-ról 4500-ra nőtt” - mondta Fülöp Attila, az Emberi Erőforrások Minisztériuma család- és esélyteremtési politikáért felelős helyettes államtitkára egy 2012. évi budapesti konferencián. A KSH jelentése alapján a regisztrált nonprofit szervezetek száma (ez sokkal szélesebb kört foglal magában, mint az előbb említett „önkéntes szervezet” megjelölés) 2011-ben kb. 65 ezer volt, azaz a mögöttük lévő tagság többszöröse a párttagságénak.

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd001c.html

A civilek mindenhol ott vannak, ez egy bővülő és határozottan növekvő szektor. Ugyanakkor erősen tagolt és rendkívüli különböző erőforrásokkal rendelkezik. A sokféle és sokszínű véleményeket a CKT szűrhetné, integrálhatná és a civilekkel való konszenzus megtalálásában szerepet vállalhatna.

- **„A fejlett és erős civil és nonprofit szektorral rendelkező országokban a nem profitorientált szervezetek aktív szerepet vállalnak a társadalmi szolgáltatások biztosításában, a helyi és központi kormányzatok velük együttműködve igyekeznek kielégíteni a lakossági szükségleteket. A magyarországi nonprofit szervezetek helyzete e szempontból átmenetinek nevezhető: a nonprofit formában működő szervezetek már hosszabb ideje jelen vannak a szolgáltatási piacon, ugyanakkor az állami, önkormányzati, illetve a civil és nonprofit szervezetek közötti intézményesült kooperáció nem általános gyakorlat, az állami és önkormányzati intézmények által létrehozott nonprofit gazdasági társaságok pedig nagymértékben függenek az alapítóiktól kapott rendszeres támogatásoktól. Hazánkban az elmúlt 10 évben a nonprofit szektor egészének gazdasági mutatói és a nonprofit (közhasznú) gazdasági társaságok teljesítménye közötti kapcsolat egyre szorosabbá vált, a bevételi források és a foglalkoztatotti létszám bővülése alapvetően e szervezettípusok évről évre növekvő teljesítményével magyarázható.”**¹⁶ Ezzel az idézettel arra szeretnék utalni, hogy az önkormányzat és a civil szektor még inkább egymásra utalt lesz (feltéve, ha a felek felismerik az érdekazonosságot).

¹³ http://index.hu/belfold/2012/12/20/angyan_jozsef_rekordbuntetest_kapott/ - 250 eFt büntetést kapott pl.

Ángyán József, mert nem szavazta meg a földtörvényhez kapcsolódó alkotmánymódosítást

¹⁴ http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_politikai_%C3%A9lete

¹⁵ http://www.hirado.hu/Hirek/2011/05/14/17/Nem_partoljuk_a_parttagsagot_102_ezer_tag.aspx az MTI-re hivatkozva a pártok száma ma Magyarországon kb. 104 ezer fő, a hivatkozott link az MTI-ütemezést kapott

¹⁶ Statisztikai tükrő 2012/76. szám (2013.10.03.) 4. oldal

Indokok:

- az elhúzódó válság és a jelenlegi magyar gazdaságpolitika miatt mind az önkormányzatok, mind a civil szektor pénzügyi forrásai jelentősen csökkennek;
- a megoldatlan és társadalmi feszültségeket is szülő problémák ugyanakkor az állami szerepvállalás fokozatos előretörése (közoktatás, egészségügyi szolgáltatások stb. átvétele az önkormányzatoktól) ellenére helyben maradnak és továbbra is megoldatlanok maradnak (legalábbis addig, amíg az állami feladatellátás nem lesz teljes és tökéletes), de a civilek hatékonyan tudnának közreműködni ezek megoldásában, kezelésben;
- az önkormányzatnak nincsenek mozgósítható tartalékai (a foglalkoztatottak száma nem növelhető, akik vannak, azok általában kontraszelektáltak), de a civilek mindig mozgósíthatók, rugalmasak és gyakorlatilag korlátlan erőforrással rendelkeznek, mert más alapon szerveződnek;
- a civilség sokkal hatékonyabban old meg problémákat, mert innovatívabb és rugalmasabban alkalmazkodik a változó körülményekhez, persze erőforrásokra neki is szüksége van;
- az új önkormányzati törvény szerint „az önkormányzatok szabadon vállalhatnak olyan feladatokat, amelyek ellátása nem tartozik kizárólagosan más szerv hatáskörébe, ezen tevékenységek azonban nem veszélyeztethetik a kötelezően ellátandó feladatok végrehajtását, illetve finanszírozásuk csak az önkormányzat bevételeiből, valamint az erre a célra biztosított forrásokból lehetséges. Az önkormányzatok szabadon rendelkezhetnek tulajdonukkal, a saját költségvetésüknek megfelelően a vagyonukkal, és akár vállalkozhatnak is.”¹⁷ A törvényre hivatkozva tehát akár minden korábban ellátott feladat ellátása, felvállalása alól kibújhatnak, de akkor felvetődhet a kérdés, minek egyáltalán önkormányzat? Talán csak arra jó, hogy az a néhány kiválasztott foglalkoztatott lehessen ezekben az ínséges időkben? A renomé fenntartása érdekében tehát továbbra is fel kell vállalnia az önkormányzatnak nem kötelező feladatokat, erre pedig önmagában már nem lesz képes:

„Az új önkormányzati finanszírozási struktúra január elsején lépett hatályba, ez érinti a fővárosi forrásmegosztás rendszerét is. **(Megszűnt egyebek mellett a forrásmegosztás részét képező személyijövedelemadó-átengedés, a településüzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatokhoz kapcsolódó normatív támogatás).**

A fővárosi és a kerületi önkormányzatok között megosztható bevételek körébe már csak az iparűzési, valamint az idegenforgalmi adó és a hozzá kapcsolódó központi támogatás sorolható. A törvény az arányokon is változtatott: míg korábban a főváros a közös bevételek 47 százalékát, a kerületek pedig összesen 53 százalékot kaptak, addig most a fővárost 51 százalék illeti meg, a kerületeket pedig 49. A főváros az őt megillető forrásból négy százalékpontnak megfelelő összeget köteles a közösségi közlekedés működtetésére fordítani.

Az idegenforgalmi adó közös részéből csak azok a kerületek részesülhetnek, amelyek ezt az adót nem vetik ki saját maguk. Összesen 14 kerület jelezte, hogy maga szedi be az adónemet, a többi önkormányzat átengedi ezt a jogot a fővárosnak.

¹⁷ <http://www.kormany.hu/hu/mo/onkormanyzatisag-magyarorszagon>

Bagdy Gábor indítványa szerint **a kerületi önkormányzatokat összesen 92,6 milliárd forint**, a fővárosi önkormányzatot pedig 96,4 milliárd forint illeti meg a megosztandó bevételekből. A főváros az öt illető összegből 7,6 milliárd forintot a helyi közösségi közlekedési feladat ellátására fordít.

Az Állami Számvevőszék felülvizsgálta a 2012-es forrásmegosztást, így több kerületnél most korrigálják az előző évi összegeket. Kilenc kerületet együttesen 26 millió 718 ezer forinttal több forrás illet meg, míg 11 kerülettől együttesen 26 millió 714 ezer forintot vonnak el. A fővárosi önkormányzattól négyezer forintot kell átcsoportosítani a kerületekhez.

A javaslatot a főváros kiküldte a kerületi önkormányzatoknak, a helyi képviselő-testületeknek 15 napjuk van véleményezni azt. A törvény szerint a Fővárosi Közgyűlésnek január 31-éig kell hatályba léptetni a forrásmegosztási rendeletet.”¹⁸

Megjegyezzük, hogy 2012-ben a forrásmegosztás alapja 201,75 milliárd, 2011-ben 212,5 milliárd, míg 2009-ben 216 milliárd forint volt, 2013-ban 189 milliárd forint (a csökkenés az előző évhez képest 7%, 2009-hez képest 12%). (A magyarázat nyilván az, hogy elkerültek az önkormányzattól feladatok.)

3.3. Az első évek tevékenysége

Az önkormányzat és a civil szervezetek közötti kommunikáció, koordináció elősegítésére, a civil támogatási rendszer megújítására vonatkozóan 15 helyi civil szervezet tett javaslatot Szabolcs Attila polgármesternek írt levelükben 2011 májusában. A levél utalt - egyebek mellett - a Főváros civil rendeletére is. A helyi önkormányzat, ill. a képviselőtestület ezt követően 2011 őszén előkészítette az un. civil rendelet tervezetét, melyet a civil szervezetek véleménye kikérése mellett októberi ülésén meg is alkotott Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2011. (X.24.) önkormányzati rendelete az önkormányzat és a kerületi civil szervezetek kapcsolatának egyes kérdéseiről és a pályázati rendszerről címmel.

Ezt követően a rendelet által rögzített Kerületi Civil Konzultációs Tanács a vonatkozó rendelet melléklet szerinti húsz civil szervezeti taggal, és a polgármester úr társelnöke mellett 2011. december 7-én megtartotta alakuló ülését. Ezen az ülésén a CKT megalkotta és elfogadta a testület működési szabályzatát.

2012. február 21-én megtartotta második ülését a Kerületi Civil Konzultációs Tanács (CKT). Az ülésen az immár 22-re bővült civil tagszervezeti körből 18 szervezet képviselői jelentek meg. A Szabolcs Attila polgármester, mint társ-elnök elnökletével megtartott ülésen megválasztották a CKT elnökét és elnökségét. A CKT elnöke lett Mészáros Péter (Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület), elnökségi tagjai pedig: Bogó Ágnes (Nagytétényi Ember és Érdekvédő Környezetvédelmi Egyesület), Schütt Margit (Promontorium Polgári Casino), Szántó Tamás (Rózsavölgy Egyesület), Szigeti Zoltán (Péter-Pál utca és Környéke Polgári Kör), valamint Vizi Sándor (Budafok-Tétény Baráti Körök Egyesülete). Az ülés további részében egyéb aktuális kérdésekkel foglalkoztak, így a CKT ülései nyilvánosságával, a CKT tagság feltételei kérdésével. A tagok szorgalmazták, hogy a helyi regisztrált civil szervezetek is csatlakozhassanak a Tanácshoz. A CKT tárgyalta a képviselőtestület ülésén szereplő, a civil szervezetek működési feltételei, ill. a civil

¹⁸ http://hvg.hu/gazdasag/20130118_Elkeszult_Budapest_forrasmegosztasi_rende

szervezetekkel kötendő együttműködési megállapodások felülvizsgálata című napirend kérdésköréről, és szó esett a Civil Szervezetek Napjáról.

2012. március 21-én elnökségi ülésen tárgyalta meg a CKT a civil törvény adta feladatokat. Az, az indulásnál kiderült, hogy arra nincs alapvető igény a CKT-ban képviselt szervezetek részéről, hogy a képviselőtestület elé kerülő előterjesztéseket rendszeresen véleményezzék, hanem elsősorban az önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés, kommunikáció, koordináció tereként fogalmazták meg a CKT testületét.

Áprilisban a CKT tagok közötti egyeztetés eredményeként éves munkaterv készült, mely a főbb területekre fogalmazott meg feladatokat, így a képviselőtestületi, a civil kapcsolatépítési, a civil törvény bevezetése körüli, a kommunikációs és a társadalmi kapcsolatépítési területekre.

Ezt követően a felmerült javaslatok alapján konzultációs jellegű látogatásokat tartott a CKT, így áprilisban a Bakos Faipari Műveknél, júniusban a Tomosdokkban – Budafoki kikötő -, júliusban a Borvárosban, szeptemberben egy budatényi gombapincében, majd októberben a Fitolandnál vettek részt a CKT tagjai és más érdeklődő civil szervezeti képviselők konzultációkon, a vállalkozások és a civil szervezetek együttműködése témakörében.

Az önkormányzati együttműködés kérdéskörében 2012. június 13-án a Városházán volt konzultáció Zugmann Péter alpolgármester részvételével, számos CKT tag, más civil szervezeti érdeklődő jelenlétében. Itt konkrét témák is felmerültek, mint a Rozárium projektek, a közösségi tervezés gondolata, a várható közigazgatási szerkezet változás következményei, a nagytényi belvárosi rekonstrukció és az önkéntesség kérdései. Itt vetődött fel a Budafoki Főpostaépület homlokzati rekonstrukciója javaslata egy közös levélben a Magyar Posta vezetésének, ill. egy helyszíni bejárás az érintettek bevonásával. (A levelezés, és a helyszíni konzultáció azóta eredményesen lezajlott, és várhatóan hamarosan sor kerül a homlokzat felújítására.)

A 2012. szeptemberi elnökségi ülésen a civil törvénnyel kapcsolatos feladatok, a közhasznúság, a közfeladat ellátás, és az önkormányzati, közigazgatási szerkezet változás kérdései vetődtek fel az őszi, tél eleji CKT ülés témáiként. A CKT következő ülését 2012. november 14-én tartották, ahol a fentiekén túl további helyi aktuális témák szerepeltek, mint a Budafok 300 esemény sorozat, a nagytényi kastély helyzete, és a budafoki piac rekonstrukció kérdései.

Ezt követően 2012. november 20-án a György Villában tartott a CKT széles körű konzultációt a civil szervezetek részvételével, a civil törvény bevezetése körüli aktuális teendőkről, az Ökotárs Alapítvány képviselői közreműködésével. Itt szó esett az új közhasznúság megszerzése feltételeiről, a közfeladat ellátás kérdéséről, és az önkéntességről. Minden szervezet egy útmutató kiadványt kapott a civil törvény alkalmazása körüli teendőkről.

A Civil Konzultációs Tanács első éve mindenképpen pozitív hozadékokkal bír, az eredeti elképzelések szerinti, a képviselőtestülethez kötődő jelleg, az előterjesztések rendszeres véleményezése nem realizálódott, ellenben a civil szervezetek és az önkormányzat között egy kommunikációs, koordinációs intézmény jött létre, számos egyéb téma becsatornázásával, felvetésével. Ugyanakkor előnyös hatással volt a szerveződés a civil szervezetek egymás közötti kommunikációja, egyeztetése, és a civil szervezetek és a kerületi intézmények, vállalkozások közötti kapcsolatépítés terén is. További lehetőségek, teendők vannak a kommunikáció területein, így a helyi elektronikus, és nyomtatott sajtóban történő megjelenés, mind a CKT, a civil

szervezetek, mind a civil - önkormányzati együttműködés megjelenítése, a polgárok tudatosítása, pl. az önkéntesség elősegítése tekintetében.

3.4.Összefoglaló¹⁹, javaslatok

A civil szervezetek eddig kétféle módon kapcsolódhattak be az önkormányzati döntéshozatalba: (i) a választásokon indulva és bejutva a képviselő-testületbe, (ii) döntési pozíció nélkül szakmai tevékenységgel, helyi közösségekben végzett munkával és jelenléttel.

A XXII. kerületben mindkét megoldásra van példa. A helyi, önkormányzati döntéshozatalt azonban a partok uralják (lásd. a korábban erről írtakat), ezért az abban formálisan részt vevő civileknek gyakorlatilag nincs befolyásuk a döntésekre.

A rendszerváltozást követő és napjainkban is zajló pártalapítás és pártosodás ugyanakkor gyakran a civilek legjobb vezetőit, aktivistáit vonja el a szektortól, ezért is nagy a bizalmatlanság a civilekkel szemben („sose lehet tudni”)²⁰.

A civilek önmeghatározása sem általánosan elfogadott konszenzuson alapszik, lásd jelen tanulmány 1. pontjában foglaltakat.

A CKT tagszervezetei a helyi életminőség megőrzésén, fejlesztésén dolgoznak és a mögöttük lévő szervezetek tagságát is bevonva a CKT új minőséget is létrehozhat:

- új szükségleteket azonosíthat, innovatív és fejlesztő megoldásokat dolgozhat ki, javaslatokat fogalmazhat meg (pl. városfejlesztési kérdésekben);
- közügyeket képviselhet a tagszervezetek által végzett tevékenységek tapasztalataira és tagságukra támaszkodva;
- megerősítheti a közösséget (önkéntesek foglalkoztatása, stb.);
- fejlesztheti a társadalmi tőkét, ami által a tagszervezetek és az egyes tagok képesek lesznek saját érdekeik megfogalmazására, párbeszéd folytatására, valóságos együttműködésre és partnerségre;
- felhívhatja a figyelmet a helyi értékekre és védelmezheti azokat;
- erőforrásokat mozgósíthat a közügyek érdekében és hozzájárulhat az itt élők életminőségének növeléséhez.

„Nemzetközi vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy bármilyen jelentős is a politikai pártok szerepe a demokratikus társadalmakban, viszonylag kevés állampolgár tartja e szervezeteket azon helyként számon, ahol egyes konkrét ügyekben támogatásra lehet számítani (Almond, G. A.-Verba, S. 1963: 180-214).”²¹

¹⁹ Vö: Köztes helyzet!? A civil szervezetek és az önkormányzatok kapcsolatában az ezredforduló Magyarországon (2001)

²⁰ lásd erről Stumpf István: A politikai rendszer egyensúlyzavarai vagy Böhm Antal: Centralizáció-devetralizáció... in Politika és társadalom 1989-1998. Szerk.: Kulcsár Kálmán MTA Bp, 1999. 107. old

²¹ Mátyus Sándor: A civilek és a politika (kézirat)

A CKT-nak, amely eddigi működése alatt – eléggé egyedülálló módon - képes volt a kerületi különböző jellegű és adottságú, szétaprózott civil szervezeteket „intézményesen” összefogni sokkal több esélye lehet a hatékony önkormányzati és döntéshozatali kapcsolattartásra, mint az egyes szervezeteknek. Nagy eredménynek lehet tekinteni már a konzultáció rendszerességét is. Az önkormányzat, mint közhatalmi jogállású intézmény ugyanis ezen inkább az egyoldalú tájékoztatást (kinyilatkoztatást) érti, nem pedig a kétoldalú tárgyalást és megbeszélést.

A CKT tehát egy közvetítő, érdekérvényesítő szerepvállalással és sok türelemmel sikeres lehet az önkormányzattal való partnerség²² kialakításában a mögötte álló szervezetek maximális bizalmát és támogatását élvezve.

A jövőben a hatékonyság növelésére kellene a civil szervezeteknek figyelniük, hiszen erőforrásaik korlátozottak, a finanszírozási források pedig különösen beszűkültek. Ezt pedig közös akciók szervezésével, programjaik jobb összehangolásával és tapasztalataik tudatos és rendszeres kicserélésével érhetik el.

Összességében megállapítható, hogy az önkormányzat kezdeményezése a CKT létrehozása példaértékű, ezért a jövőben a CKT lehetőségeinek feltárására is nagyobb hangsúlyt kell fektetniük az érintetteknek.

²² „A partnerség együttműködést jelent, ám az együttműködés szélesebb értelmű fogalom, mint a partnerség. A partnerség sajátos együttműködés, melyben a felek egyenrangúak, vállalva tevékenykednek, cselekedeteiket a viszonyosság vezérli, jogaik és kötelezettségeik azonosak. Együttműködés azonban nemcsak egymás mellé, hanem egymás alá- és fölérendelt felek között is lehetséges. A munkaadó és a munkavállaló, a tisztviselő és a beosztott, a parancsnok és a kőzkatona is együttműködik. Amikor az állami szervek és a civil szervezetek együttműködéséről beszélünk, tudnunk kell, hogy a két fél ma eltérő nyelvet használ. A civil szervezetek előszeretettel beszélnek partnerségről, ezzel is hangsúlyozva függetlenségüket a kormányzati szervektől. Az állami szereplők azonban többnyire együttműködést említenek, és inkább csak akkor használják a partnerség kifejezést, ha ezt valamilyen jogszabály vagy felsőbb szerv, esetleg politikai megfontolás előírja számukra.” http://www.okotars.hu/sites/default/files/Helyi_erdek_helyi_ertek.pdf 8.old.